په الله تعالی ایمان

معنی، دلایل او غوښتنې یې

حکمتیار

Ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

پر الله تعالی ایمان

معنی،

دلایل

او غوښتني ئې

حکمتیار

(c) ketabton.com: The Digital Library

فهرست

عنوان صفحه

د ناشر مقدمه ۱

سریزه ۳

په الله تعالی ایمان ۷

الله جل شأنه د رحمت په آثارو کي ۲۷

د اوبو د تصفیې الهي نظام ۳۶

طبیعي لارښووني ۳۹

د شپې او ورځې الهي نظام، ستره الهي پېرزوینه ۴۳

د پیغمبرانو بعثت د رحمن رب بله پېرزوینه ۴۹

د ظالمانو مواخذه د الله د پېرزویني بله نښه ۵۰

الله د دې ملک مالک دئ ۵۴

ستا د مرګ پر بېکړه څوک کوي؟ ۵۹

دا هر څه د چا ارادې ته تسلیم دي؟ ۵۹

په الله جل شأنه د ایمان مقتضیات ۸۳

(c) ketabton.com: The Digital Library

يوازي له الله نه استعانت ۸۹
له الله جل شأنه سره كلكه مينه ۱۰۹
يوازي له الله نه وېره ۱۱۶
ولي به يوازي له الله جل شأنه نه وېر ېږو؟ ۱۳۲
په خپل رزق يوازي له الله نه وېره ۱۴۰
عزت او ذلت د الله په اختيار كي دئ ۱۴۷
پر الله توكل ۱۵۳
ډاډه او مطمئن زړه ۱۶۰
اطاعت ۱۷۷
دوستي او دښمني د الله لپاره ۱۸۳

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحیم

د ناشر مقدمه

د الله تعالی د پېرزوینو ممنون یو چي موږ ته ئې د یوه بل ښکلي کتاب د خپرولو توفیق راکړ، دا کتاب د هغو درسونو د لړۍ یوه برخه ده چي ورور حکمتیار د اردوی سپاهیان رضاکار اسلام (اسرا) په تربیتي غونډو کي رضاکارانو ته درلودل او په ۱۳۶۹هـ ش کال کي د کتاب په بڼه کي ترتیب او چاپ شوی، د ځینو عربو ورونو په غوښتنه؛ په عربي ترجمه او په کافي شمېر کي خپور شوی، دا کتاب په الله تعالی باندي د ایمان معنی، غوښتني او هغه دلایل وړاندي کوي چي د الله تعالی د شته والي د اثبات لپاره په قرآن کي راغلي، د دې درسونو دا لړۍ د لاندي پنځو کتابونو په بڼې کي خپره شوې:

۱. په الله تعالی ایمان، معنی، دلایل او غوښتني ئې.
۲. په آخرت ایمان، معنی، دلایل او غوښتني ئې.
۳. په پیغمبرانو ایمان، معنی، دلایل او غوښتني ئې.
۴. په کتابونو ایمان، معنی، دلایل او غوښتني ئې.
۵. په ملائکو او قضا او قدر ایمان، معنی، دلایل او غوښتني ئې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د دغو اساسي مسايلو اهميت ته په پام سره مو دا غوره وګڼله چي يو ځل بيا ئې خپل خدای پال او په دين مين ولس ته وړاندي کړو، هغو باايمانه ځوانانو ته چي د غربي استعمار د فکري يرغل په ضد ئې د مبارزې سنګر تود ساتلی او غواړي د ايمان په حقيقت پوه شي، نورو ته ئې وښيي، خپل فردي او اجتماعي ژوند د ايمان په رڼا کي او د خپل رب د لارښوونو مطابق تنظيم کړي، او په آزاد او خپلواک افغانستان کي د اسلام پرتمين بيرغ رپانده وګوري، د دې کتابونو د ژوري او دقيقي مطالعې بلنه ورکوو، دعاء کوو چي الله تعالی موږ په دنيا او آخرت کي د هغو توريالیو مبارزينو په صف کي محسوب کړي چي له الله تعالی پرته بل چا ته سر نه ټيټوي، له بل چا طمعه او وېره نه لري، د خپل رب رضا لټوي او دې سپېڅلي هدف ته د رسېدو په لار کي هري قربانۍ ته چمتو دي.

اللهم اهدنا الصراط المستقيم

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحیم

سریزه

ایمان هغه جازم او راسخ اعتقاد ته وایي چې له علم او معرفت نه پیل کېږي او په کلک او پوخ باور بدلېږي. یعنی علم د ایمان پیل او ایمان د پوهې او معرفت پای دئ.

د ایمان خاوندان مکلف دي چې د مؤمن به شیانو په اړه هومره علم او معرفت ولري چې همدا پوهه او معرفت ئې په یقین او ایمان بدل شي. موږ مکلف یو ټول هغه شیان وپېژنو چې د ایمان دعوی پرې کوو. د دغو مؤمن به شیانو په اړه باید زموږ علم او بیا ایمان داسې کامل او راسخ وي چې هیڅ شی او هیڅ حالت ونشي توانېدی زموږ په زړونو کې د شک باعث شي. لکه چې ویل شوي:

لیس الایمان بالتمنی ولا بالتحلی ولکن هو ما و قر فی القلب و صدقه العمل

ایمان نه په هیلي او تمنا سره دئ او نه په تحلی "سینګار او خپله بڼه بدلولو" سره؛ بلکي "ایمان" هغه څه دئ چې په زړه کي تقرر مومي او عمل ورباندي شهادت ورکوي.

قرآن عظیم الشأن د اهل کتابو د هغو کسانو په اړه چې امي او بې

(c) ketabton.com: The Digital Library

سواده ول، په لیک لوست نه پوهېدل، ګمان ئې کولو چي په الله او د ده په کتاب ایمان لري، خو الله ته د دوی دا ایمان د منلو وړ نه وو، فرمايي:

bqZăƒ ŭvĵ Ŭĕ Ŀĵr ¥Î$B& ŴÎ = »G2Å$šc qß=êƒ Ŵ bq•Ŀé6Ûĵr

ÇĐÑÈ البقره:۷۸

او له دوی نه ځيني اميان دي "لیک لوست نشي کولی" په کتاب نه پوهېږي مګر "څه" هيلي او نه دي دوی مګر دا چي ګمانونه کوي

ګورئ چي هيلي او ګمانونه کفايت نه کوي، دلته علم او يقين ته ضرورت دئ، داسي علم چي په باور او يقين بدل شي او د زړه په تل او د دماغ په سلول، سلول کي داسي ځای ونيسي چي د شک او شبهې لپاره هيڅ مجال پاته نشي.

زموږ د ايمان څو مهمي او ستري برخي دي چي په کار ده لومړی د هري برخي په مفهوم او معنی پوه شو، بيا د هغې په اړه هومره ژور او جامع دلائل ولرو چي دا پوهه او علم په کامل يقين او باور بدل شي او بيا د دې ايمان په غوښتنو او مقتضياتو پوه شو.

په الله جل شأنه، د قيامت په ورځې، د الله په کتابونو، د ده په پيغمبرانو، په ملائکو او په قضا او قدر ايمان زموږ د عقيدې تر ټولو ستري او مهمي برخي دي، په کار ده تر هر څه د مخه د ايمان په دغو اساساتو او ارکانو ځان پوه کړو. که زده کړه کوو او د علم په تحصيل کي لګيا کېږو، بايد له دې ځايه کار پيل کړو، که نورو ته څه ښيو او د دعوت په کار کي

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځان مصروفوو باید په همدغو اساساتو ترکیز وکړو. متأسفانه ځیني داسي دي چي دغو اساساتو ته د اعتناء او توجه په ځای، په ضمني او ثانوي مسائلو کي هومره مصروف شوي چي دغو مسائلو ته ئې د توجه او پاملرني وخت نه دی موندلی، هغوی په دې اړه بحث نشي کولی، چاته قناعت نشي ورکولی، سوالونو ته ځواب نشي ویلی او اساساً پدې اړه د ویلو لپاره څه نه لري. د قرآن د الفاظو او کلماتو په اړه صرفي او نحوي تحقیق کولی شي، د بلاغت په دقایقو او لطائفو پوهېږي، د یونان د فلسفې او منطق په اړه بحث او مجادله کولی شي . خو که ترې وغواړو چي دا ثابته کړي چي له مرګ نه بعد ژوندون حق دئ، حساب او کتاب مکافات او مجازات حق دي، هیڅ نشي ویلی، په دې اړه د قرآن له سلګونو دلائلو څخه یو هم نشي تشریح کولی. که د قضا او قدر په اړه ترې وپوښتو وایي: "په دې باب له بحث او څېړني څخه ممانعت شوی!!" حال دا چي موږ مکلف یو په قضا او قدر ایمان ولرو، ایمان د معرفت نه پرته نشي کېدی، باید د قضا او قدر په مفهوم پوه شو، دا بېله خبره ده چي په دې اړه بحث خاص حد لري چي له هغه نه تېرېدل پدې خاطر منع شوي چي هلته انسان ته مخکي تګ ممکن نه دئ، په خپل حد باید اکتفاء وکړي، لکه چي د الله جل شأنه په اړه بحث معین حد لري، د صفاتو او افعالو په اړه بحث او د ثبوت لپاره ئې دلایل لټول او وړاندي کول، نه یوازي مجاز بلکي ضروري دي او قرآن پدې اړه په سلګونو دقیق بحثونه کړي او ژور او مقنع دلائل ئې وړاندي کړي، خو د الله جل شأنه د ذات په اړه بحث او څېړنه، د انسان له توان او فهم نه

اوچته ده، دې ساحې ته له ننوتلو نه منع شوی.

ځيني نور بيا داسي دې چي د امريکا او روس په ارتباط او د بين المللي سياسي پېښو په اړه خو په غټو غټو الفاظو بحثونه کولی شي، له غرور نه د ډکي ناستې پاستې نه ئې داسي معلومېږې چي ته به وايې لوی لوی کتابونه به ئې په سينه کي ذخيره شوي وي، خو چي لږ ئې ولټوې او د ايمان د اساساتو او مباديو په اړه ئې د پوهي د اندازې معلومولو هڅه وکړې، نو ډېر ژر او په آسانۍ سره به درته معلومه شي چي هسې د غوښې پر پېړې پر پېړې مجسمې دي.

....(‌%‰Z ¡ B Ò à ä Nå....   ....   المنافقون:۴

داسي دي لکه تکيه کړی شوی لرگي

د دغو اعتقادي اساساتو د اهميت په خاطر به موږ هره برخه بېله د قرآن د آيتونو په رڼا کي څېړو او إن شاء الله پر هغه به تفصيلي بحث کوو، اميد دئ الله جل شأنه موږ د حق په لوري هدايت کړي او په حق د پوهېدو او په هغه د عمل توفيق راکړي.

الهم ارنا الحق حقاً و ارزقنا اتباعــه

و ارنا الباطل باطلاً و ارزقنا اجتنابه

حکمتيار

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحيم

په الله تعالی ایمان

په الله تعالی باندي د ایمان موضوع به تر دریو عنوانو لاندي څېړو:

- په الله د ایمان معنی.
- د دې ایمان او باور د اثبات لپاره دلائل.
- او په الله جل شأنه باندي د ایمان غوښتنې او مقتضیات.

په الله جل شأنه ایمان:

په الله باندي د ایمان معنی دا ده چي دا زمکه، آسمانونه او په هغه کي هر څه داسي پیدا کوونکی، پالونکی او ساتونکی لري چي هر څه ئې پیدا کړي، د هر څه پالنه او ساتنه کوي، دا عالم د هغه ملک او هغه ئې خالق او رب دئ، پدې عالم کي د هغه اراده نافذه ده او هر څه د ده په اراده تر سره کېږي، په خپل ذات، صفاتو او افعالو کي د ټولو ښېګڼو او محامدو خاوند او د ټولو ستاېنو وړ دئ او له هر عیب او نقص نه منزه او اوچت. نه د دې عالم په پیدایښت کي د چا مرستي ته اړ شوی او نه ئې په پالنه او ساتنه کي چا ته محتاج دئ، هر څه په خپل پیدایښت کي، په خپلي پالني او روزني کي او په خپلي بقاء او دوام کي ده ته اړ او محتاج دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

داسي نه ده چي دنيا ئې پيدا کړې او بيا ئې خپلي مخي ته مهمل پرېښي وي او دلته حوادث او پېښي په خپل سر او تصادفي رامنځ ته کېږي، بلکي د دې عالم پيدا کوونکی ذات په خپل دې ملک کي، د مالک الملک په حيث تصرف کوي، هر څه اداره کوي، د عالم هر جزء ته جهت ورکوي، هر څه د ده په اراده تر سره کېږي، پېښي او حوادث د ده له ارادې سره سم او د هغو سننو او ضوابطو مطابق تحقق مومي چي الله وضع کړي او هر څه طوعاً او کرهاً د دغو الهي سننو په وړاندي مقهور او منقاد دي.

نفع او ضرر د ده په اختيار کي او عملونو ته په دنيا او آخرت کي دی بدله ورکوي، هر څه د ده په اراده او د ده له مشيت سره سم، د خاص مقصد لپاره پيدا کېږي، په خپل معين مسير او مدار کي خوځېږي او په پيدايښت او حرکت ئې خاص نتائج مرتب کېږی او د پېښو او حوادثو عواقب او نتائج هغه ټاکي.

- دا الله به چېري لټوو؟
- او د دې عقيدې لپاره څه دلائل لرو؟

قرآن عظيم الشأن چي په کوم څه مور ته د ايمان راوړلو او باور ساتلو امر کوي، د هغه د اثبات لپاره هومره ژور او جامع دلائل وړاندي کوي چي د هر ډول شک او شبهې مجال ختم کړي او د انسان د زړه سلول، سلول د هغه په حقانيت شهادت ورکړي، خو د دې په ځای چي مبهم او غامض فلسفي دلائل وړاندي او له دې لارې د يوې اعتقادې مسئلې د اثبات

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه وشي، برعکس، قرآن عظيم الشأن داسي ځرګند، و اضح، محسوس او مشهود دلائل وړاندي کوي چي په دې عالم کي خواره دي او هر چا ته د درک وړ.

قرآن عظيم الشأن چي په الله تعالی باندي د ايمان په ارتباط کوم دلايل وړاندي کړي، په دريو برخو کي را خلاصه کېږي:

الف: په عالم کي د ربوبيت هغه آثار او مظاهر چي د دې عالم په پيداکوونکي، پالونکي او ساتونکي رب شهادت ورکوي او هر ليدونکی ورباندي متقاعد کوي.

ب: د رحمت او پېرزويني هغه خورې نښې چي په ځرګنده توګه د رحمان رب په لور د انسان لارښوونه کوي.

ج: هغه سنن او ضوابط چي د دې عالم هر څه د هغه په وړاندي مطيع او منقاد دي او له هغه نه د سر غړاوي توان نه لري او په واضحه توګه دا په ګوته کوي چي دا عالم يو داسي مالک الملک الله اداره کوي چي دلته د ده اراده حاکمه او نافذه ده او د دې عالم د ادارې واګي ئې په اختيار کي دي.

دا هر څه په دې عالم کي چا پيدا کړي؟ د هغه ساتنه او پالنه څوک کوي؟ او هغه څوک دئ چي د دې عالم په هر ګوټ او هر جزء کي د رب په حيث تصرف کوي؟

آيا په دې عالم کي د ښايست، نظم او ښېګڼو خورې نښې، په دې شهادت نه ورکوي چي د دې کائناتو پيدا کوونکی، پالونکی او ساتونکی ذات هغه الله جل شأنه دی چي د ټولو ستاينو وړ او د ټولو ښېګڼو خاوند

(c) ketabton.com: The Digital Library

دئ؟ د دې عالم بې انتهاء اجزاء چي هر يو ئې په خپل حد کي کامل دی او په جوړښت کي ئې له بشپړ دقت نه کار اخيستل شوی او هر يو د يوه خاص هدف د تحقق لپاره په کار ګمارل شوی چي په منظمه او مستمره توګه او په ټول انهماک سره د هماغه معين هدف د تحقق لپاره په کار لګيا دئ، د هر جزء وجود په خپله هم په دې عالم کي يو خالي ځای ډکوي او يوه ضرورت ته ځواب وايي او په هغو نتائجو سره هم چي د دوی په مسلسل او منظم حرکت مرتب کېږی، خالي ځايونه ډکېږی او اړتياوو ته ځواب ويل کېږي.

په دې عالم کي څوک کوم بې هدفه ،عبث، خوشی، لـه ضرورت نه کم او يا له ضروري مقدار نه زيات شی نشي په ګوته کولی.

هغه څوک دئ چي دا خور عالم ئې لـه دې ښايست، کمال او ښېګڼو سره پيدا کړی او په هغه کي ئې دا دقيق نظم وضع کړی، د عالم د ټولو اجزاوو ترمنځ ئې دا موزون او متناسب ارتباطات او اړيکي ټينګي کړي، د دې عالم پالنه او ساتنه کوي، او د هري ذرې روزنه ئې کوي، رشد ورکوي کمال ته ئې رسوي، په مستمر او منظم ډول ئې مخ په وړاندي خوځوي او پر خوځېدو او حرکت ئې لـه مخکي نه ټاکل شوي نتائج مرتب کوي؟

موږ د دې عالم د پرلـه پسې، منظم او دقيق بدلون او تحول تر شا چي ټول لـه ثابتو سننو او ضوابطو سره سم تر سره کېږی، د يوه داسي پالونکي ذات نامرئي لاس په خپل عقل او شعور سره لمس کوو چي په پوره غور او دقت سره ټول امور سمبالوي، د هر څه پيداينست له هيڅ نه پيلوي، له يوه

(c) ketabton.com: The Digital Library

حالت نه ئې بل ته بدلوي، له مخکي نه ټاکل شوي مراحل وربانديٍ پلي کوي، ورو ورو او د ثابتو سننو او ضوابطو سره سم، د کمال طرف ته وده ورکوي، خاص نتائج ورباندي مرتب کوي، يوه اړتيا او ضرورت ورباندي پوره کوي، يوه خلا او تش ځای ورباندي ډکوي او په پای کي ئې په زوال محکوموي، دور ئې پای ته رسوي او ځای ئې بل ته خوشي کوي.

د هر با شعوره او با ضميره څېړونکي د بصيرت سترګي په آسانۍ سره کولی شي دا حقيقت درک کړي چي په دې خور او پراخ عالم کي دا دقيق، تنظيم شوي او با هدفه بدلونونه او تحولات حتماً د يوه داسي حکيم او عليم رب د تصرف آثار او نښي دي چي د کمال خاوند دئ او هر څه د ده په اراده تر سره کېږي.

د خيال په دنيا کي بې ځايه هڅه پرېږده، لرې مه ځه، ستا په خپل نفس او ستا په ملموس ماحول کي او په هغه څه کي چي ته ئې عادي جريان ګڼې او د هغه په اړه ستا حساسيت په دې دليل ختم شوی چي ورسره عادي شوی يې، په هر قدم کي، هري خواته او په هر څه کي په سلهاوو نښي، د الله جل شأنه په لوري ستا د لارښوونې لپاره خورې دي او په الله باندي ايمان ته بلنه درکوي. لکه چي قرآن فرمايي:

‘, tø$ç̄R& Ng9 ûü7Kƒ 4L® ÑÍÅ ĝR& þÎr É$ùy $’Î $Zï»ƒ#ä óÓgƒÎã™

فصلت:۵۳ ÇÎÌÈ ‰‹Í - ä’ó« è@ä4’ã ¼çR& 7 ÎhÎ É 8ƒ Ng9r&

ډېر ژر به خپل آيتونه په آفاق او د دوی په نفسونو کي وروښيو، تر څو

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورته څرګنده شي چي هغه حق دئ.

همدا راز فرمايي:

ÇÈ šú üÜ=»è$ÅU ‘ ‐ ‰ô s$ الفاتحه:۱

ستاېني ټولي د عالمونو رب الله لره دي

يعنى هغه ذات چي په دې عالم کي د رب په توګه تصرف کوي او د هر څه پالنه او روزنه کوي، همدا الله هغه ذات دئ چي ستايني ټولې ده لره دي. يعني په دې عالم کي د پالني او روزني مظاهر، په خپله د الله جل شأنه لوري ته زموږ لارښوونه کوي او موږ ته دا ثابتوي چي الله جل شأنه د کمال خاوند، د ستاينو وړ او له هر عيب او نقص نه منزه دئ.

الله جل شأنه به په خپلو ذهني او خيالي تصوراتو کي نه، بلکي د عالم په غېږ کي، د ربوبيت په مظاهرو او نښو کي لټوو، بايد د الله د اثبات لپاره او له هره عيبه د هغه تنزيه او په هري ستايني سره ئې د ستاېني لپاره د دې عالم په ملموس، محسوس او مشهود ربوبيت استناد وکړو، نه دا چي د خارق العاده او فوق العاده پېښو په لټه کي وو او اعجازونو ته انتظار وکړو. قرآن عظيم الشأن د دې خبرې مدعي دئ چي هيڅوک نشي توانېدلی په دې پراخ عالم کي، کومه خلا او قصور په ګوته کړې، نشي توانېدی کوم اضافي شی، کم شی، کوم نقص، عدم توازن، عدم تعادل، او د يووالي او تنسيق نشتوالی ومومي، هر څومره چي انسان په دې عالم کي د نقص، فطور او قصور د موندلو لپاره څېړنه او هڅه وکړي او له ډېري پلټني او ځيرکېدو نه ئې ستړګي ستړي او ستومانه شي، هيڅکله به ونه توانېږي چي

(c) ketabton.com: The Digital Library

د الله په مخلوقاتوکي کوم نقص، خطا، خلا او بې نظمي وښيي، په دې اړه قرآن فرمايي:

`Ë Ç¨¬qS9$$È,ùz † Î3ʹ •? $B }§ÏJ»Ûº;N9q»J™ ì5™ ,=:{ “ Ï%©!$

ŽÇ7Ï9$$s)ÏÅ ö‘$$Î6ø9$# ÇÌÈ 9qäÜèù `Ï 3ʹ •? @d ŽÇ7Ï9$$s)ÏÅ ö‘$$Î6ø9$# ;N¨qêy?

الملک: ۳۴ ÇÍÈ ×Å¡m qèdr $Y¥Å% { ŽÇ7Ï9$$s7 ø)Î=É ö‘ì)Zƒ È÷?s

هغه ذات چې اوه پوړ پوړ آسمانونه ئې پيدا کړل، آيا د رحمان الله په پيداينښت "مخلوق" کې څه تفاوت او بېلوالی ګورې؟ نو سترګي وغړوه او وګوره آيا کوم فطور "سوری، خلا او چاود" وينې؟ بيا سترګي په وار وار وغړوه "هومره چې"ستومانه او نامراده بېرته درته راوګرځي، حال دا چې ارمانجني وي.

يعني که هر څومره په دې عالم کې د نقص، قصور او فطور په طمع څېړنه وکړې، مراد ته به و نه رسېږې، دا آرمان به دې پوره نشي او حاصل به دې د سترګو له سترېيا او نامرادی نه پرته بل څه نه وي.

د الإنفطار په سورې کې له هغه انسان نه چې د خپل رب په پېژندلو او موندلو کې ئې لار ورکه کړې او غولېدلی په حيرانتيا سره پوښتي:

7)=z “ Ï%©!$ ÇÏÈ Éƒí 6 Î/$$ 7ƒhÎ 8ƒî $B ß»|¡RM}$ $pkš‰¯»ƒ

ÇÑÈ š• 7©ƒ ä$© $B ;ο‘qß Ã“r& þ’Î ÇÐÈ 7 9%‰èù 7 1§¡ù

(c) ketabton.com: The Digital Library

اې انسانه! د خپل کريم پالونکي رب په اړه څه شي غولولی يې، هغه چي پيدا ئې کړې، بيا ئې سم او برابر کړې، بيا ئې متعادل او متوازن جوړ کړې، چي په کوم صورت کي ئې غوښتل ترکيب ئې کړې.

آيا ستا پيدايښت، سم او سالم وجود، موزون او متعادل جوړښت او غوره څېره او صورت د دې لپاره کافي دليل نه دئ چي ته په خپل کريم پالونکي او پيدا کوونکي رب ايمان ولرې؟

په بل ځای کي فرمايي:

‘£‰ “ Ï‰$r ÇÌÈ 3“ §¡ ù ,={ “ Ï‰$ÇÌÈ ’?ãR{ $7 Î/ OÓ™$Ë Î™

ÇÎÈ 3“ qô m& ä!$W â ¼ã#èÚ ù ÇÍÈ 4ç ö ü$ I •ž & ü“ Ï‰$r ÇÌÈ 3“ ‰gù

الاعلى: ۱- ۵

د خپل اعلى رب نوم په پاکۍ سره ياد کړه، هغه چي پيدا ئې کړل، بيا ئې سم کړل، او هغه چي اندازه او هدايت ئې کړل. او هغه چي دا بوټي ئې راوايستل. بيا ئې زرغونه او توربخن کړل.

د اشياوو د پيدايښت لړۍ د هغوی تعادل او توازن په خپل ذات کي او يووالی ئې له نورو سره، د هر يوه مقدار او اندازه ټاکل او په معين مسير کي د مشخص هدف په لوري د هغوی لارښوونه او تر مشخصي نقطې پوري د هغوی وده او روزنه، هر با ضميره او با انصافه انسان دې ته اړ کوي چي په هغه پيدا کوونکي او پالونکي رب ايمان راوړي چي هر څه له هيڅ نه راپيدا کوي، له غوره جوړښت او تقويم سره، په سم اټکل او تقدير او د

(c) ketabton.com: The Digital Library

لزوم او ضرورت په اندزه ئې راپیدا کوي او خپل مخلوق مهمل او بې اسرې نه پرېږدي، هر یو په یوه خاص جهت کي د معیني نتیجې او غایې د تحقق لپاره ګماري، وده ورکوي او کمال ته ئې رسوي، له سپېرې زمکي نه تازه ګیاه راشنه کوي، چي د پخې دانې او مېوې د ورکړې نه وروسته ئې وچوي او وروستوي او خپل لومړني حالت ته ئې بېرته ګرځوي.

همدا راز قرآن عظیم الشأن د انسان د پیدایښت او د هغو مختلفو مراحلو په اړه چي په ده باندي راځي فرمايي:

Šê þ)=æ ôÈ Šê þýÒ`È Šê 5#•ê `È Nà6)={ “Ï%$qè

%Y(qä© (qäqãFÏ Où Nà2 ££a((þqäóè=ö7tFÏ Šê WxÿÛ Nä3ã_Ìøƒä

Nà6 =è9r ‘Wy¡B Wx_& (þqäóè=ö7tFÏr @ö6% `È 4’©ûuqGã `B NäZÏBr

ÇÏÐÈ šcqè=É)÷ès?   غافر:۶۷

دی هغه ذات دئ چي تاسو ئې له خاوري پیدا کړئ، بیا ئې له نطفې نه، بیا ئې له علقې نه "چي ژوري ته ورته وي"، بیا تاسو د ماشوم په توګه راباسي، بیا "ستاسو روزنه کوي" تر څو خپل ټینګوالي او قوت ته ورسئ، "بیا تر څو زاړه شئ"، له تاسو ځیني مخکي له دې وفات کړی شي "ومري" او تر څو ټاکلي اجل ته ورسئ او ښايي تعقل وکړئ.

څوک له مړې خاوري دانه او مېوه راشنه کوي او له هغه نه انسان ته داسي غذا جوړوي چي له مزاج سره ئې مطابقه او طبیعي اړتیاوو ته ئې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځواب ويونکې؟ بيا د انسان په خوراک کي د زمکي له همدې مړو اجزاوو نه د انسان نطفه جوړوي او همدا وړه نطفه چي ليدی نشي " مګر د هغو سترو، سترو ميکروسکوپونو په ذريعه چي هر شی له خپل اصلي حجم نه په سلهاوو ځله سترښيي" له مختلفو مراحلو نه له تېرېدو وروسته ئې د ماشوم په توګه دنيا ته راولي، روزنه ئې کوي، ټولي اړتياوي ئې، لومړی د مور په تي کي او بيا د دې عالم په غېږ کي ورته تهيه کړي، وده ورکړي، د خپل قوت، ځوانۍ او کمال آخري حد ته ئې ورسوي، له هغه ځايه ئې زوال پيل شي، زړښت ته ورسېږي او په مرګ محکوم شي.

د چا په اراده دا ټول تحولات، تغيرات او بدلونونه ترسره کېږي؟ په داسي حال کي چي انسان دا د ټولو مخلوقاتو اشرف، اکرم او اعلم په خپله په خپل پيدايښت، مرګ او ژوند، د کمال په لوري خوځښت، د زوال په لوري نزول او پرېوتو کي، د داسي مقدراتو او ضوابطو په وړاندي مقهور او محکوم دی چي له مخکي څخه وضعه شوي او د ده په طبيعت او پر ټول عالم حاکم او مسلط دي، د دغو حاکمو او قاهرو مقدراتو او مسلطو سننو تر شا د چا اراده حکومت کوي؟ قرآن فرمايي:

`B Mêõƒ B$$i& @öè ª ! $ è@è ÇÚ öF $ r Ñ°q»J¡¡ 9$ >§ `B @öè

@d @öè #ŽÌÑ Ÿwr $Œyõ Nõ Åãr (bqãîõƒ Ÿw ä$$ò # ÿ ŸrÌ

P& âqZ9$ r ãM»Hä à9$ "Ëó @ @d P& çÅ 7$ r 4 JãF $ "Ëó„

(c) ketabton.com: The Digital Library

ª ! $È è ìÏö ã ßùø$m6»±Fù ¾ïèÚ . (qà)=z äl.Žà ÷ (qè _

ÇÏÈ ãç) ßßÏïh ºqßqèr äó« èäßi» z   الرعد ۱۶

ورته ووایه: د آسمانونو رب او پالونکی څوک دی؟ ووایه: الله "ووایه: نو بیا له ده نه پرته مو داسې اولیاء نیولی چې نه ځان ته د ګټې "رسولو" خاوند دي او نه د ضرر؟ ورته ووایه: آیا ړوند او سترګور سره برابر دي؟ آیا تیاره او رڼا سره برابره ده؟ آیا الله لره ئې داسې شریکان (په خپل ذهن کې) جوړ کړی چې "څه ئې" پیدا کړی وي لکه الله چې پیدا کړي؟ نو " په دې ترتیب" پیدایښت په دوی مشتبه او شکمن شوی؟ ووایه: الله د هر څه خالق دئ او دی واحد قهار رب دئ.

آیا له الله جل شأنه نه پرته داسې څوک موندلی شئ چې د زمکې او آسمانونو په پیدایښت او پالنې کې څه برخه او ونډه ولري؟ هغه څوک چې له الله جل شأنه نه پرته بل څه یا بل څوک مرستې ته رابلي او د ګټې طمعې یا د زیان او ضرر وېرې د دروغجنو معبودانو او اولیاوو درګاه ته ودرولی؛ په حقیقت کې هغه ړانده ته ورته دئ چې د خپل ماحول له پېژندو عاجز دئ، چې هر قدم اخلې پښه ئې له مانع او خنډ سره لګېږي او یا هغه چا ته چې په سختو تیارو کې وي، نه خپل موقعیت او تم ځای پېژني او نه د بل، هر څه ورته نا آشنا وي، مسلماً داسې څوک له هغه بصیر او پوه انسان سره برابر نه دئ چې په رڼا کې وي او قضاوت ئې د هر څه په اړه او معامله ئې له هغه سره د پوهې په رڼا کې او له پېژندو نه وروسته وي، مشرک

(c) ketabton.com: The Digital Library

ړوند ته ورته دئ چي شرک د هر څه حقیقت ورته مغشوش کړی، په داسي حال کي چي په څرګنده ګوري په دې خور او پراخ عالم کي داسي یوه وړه بېلګه هم نشته چي له رب العالمین نه پرته بل چا پیدا کړې وي او بل څوک د هغې ساتنه او پالنه کوي، خو سره لدې له الله سره بل څه په الوهیت او ربوبیت کي شریکوي!!

همدا راز قرآن فرمایي:

žc Ï #•Ä öä ‘$gY9$# Ÿ̈ Ï‹Ì (qãä3ó¡ Ï9 Ÿ@øŠ©9$# ãNä3 s9 Ÿ@yèy_ “Ï%©!$#

šc rãà6ô± o„ Ÿw Ä $Y9$#Ÿ ÓY2 & £Å3»9r Ä $Z9$ ’?ã @ôÒ ù rä! ©!$#

4Ï”ù qèd žwÎ) tm»9Î) Iw &óÓx« Èe@2 ß,Î» z öNä3š ‘ ª! $#ãNà6 Ï9ºŒ ÇÏËÈ

ÇÏËÈ bqä3sù÷sè? غافر: ۶۱- ۶۲

الله هغه ذات دئ چي شپه ئې ستاسو لپاره داسي ګرځولې چي په هغې کي هوسا شئ او ورځ ئې د لیدو وسیله، بېشکه چي الله په خلکو باندي د پېرزویني خاوند دئ خو ډېری ئې شکر نه کوي، همدا ستاسو رب دئ "چي شپه او ورځ ئې پیدا کړی او په دې توګه ئې خپل ستر فضل ستاسو په برخه کړی" د هر څه خالق، نشته بل اله مګر دی، نو څنګه دوکه کېږئ؟

یعنې د شپې او ورځې هدفمندي او هغه نتایج چي په دوی مرتب کېږي، داسي چي شپه ستاسو د هوساینې او سکون لپاره ده، تر څو د ورځې له خوا د مسلسل کار په نتیجه کي ضایع شوې انرژي جبران او خپل

(c) ketabton.com: The Digital Library

قوت تجديد او اكمال كړئ او د سبا ورځې لپاره مستعد او تيار شئ او ورځ ئې ستاسو د معاش د تأمين وسيله گرځولې، داسې چې هر څه د هغې په رڼا كې پېژندلى او كارولى شئ، په دې ترتيب، رحمان رب، خپل ستر فضل ستاسو په حال شامل كړى، چې ستاسو اړتياوو ته د دې طبيعت په غېږ كې او د هغه په تحولاتو او بدلونوو كې ځواب وايي، شپه او ورځ په دې برسېره چې د الله د فضل او پېرزويني نښې او مظاهر دي د هغوى تگ راتگ د دې عالم له گڼ شمېر موجوداتو لكه لمر، سپوږمۍ، زمكه، حتى ستوري، ستور ليكو، او هر څه چې په آسمانونو او زمكه كي دي، عميق ربط او تړاو لري، د دغو ټولو خاص تنظيم او په خپلو منځونو كي خاص تعلق، په دې منتج شي چې شپه او ورځ په خپل موجوده شكل كي په يوه بل پسې راپيدا شي، د دې ټول عالم د بېلو بېلو اجرامو ترمنځ تناسق، يووالى او هم غږي او بيا د دوى او د انسان د طبيعت ترمنځ دا موزون او متناسب پيوند او تعلق په خپله ثابتوي چي د ټول عالم پيدا كوونكى او پالونكى رب يو دئ، هغه دا عالم اداره كوي، هر څه ته ئې د خوځېدو خاص لورى او جهت ټاكي او د ټولو ترمنځ دا توافق او يووالى راپيدا كوي.

په بل ځاى كي فرمايي:

ﭐ$B ä$J¡¡ 9$šÆ Ë Nà6 9 A“R&r Ú ö{ $r ÏN°q»J¡¡ 9$, ={ ôB&

(q§ô^ê b& óa9 šc %Ÿ2 $B 7 f ô/ šV #Œ , Í#‰n ¾ïÎ $ZF;R'ù

(c) ketabton.com: The Digital Library

[illegible]

النمل: ۶۰- ۶۴

هغه څوک دئ چي آسمانونه او زمکه ئې پيدا کړل؟ او له آسمانه ئې تاسو ته اوبه راکوزي کړې؟ بيا ئې په هغه سره سمسور باغونه را شنه کړل "هغه چي" تاسو لره "ممکن" نه وه چي ونه ئې را شنه کړئ، آيا له الله سره بل اله شته؟ بلکي دوی هغه خلک دي چي " له حق نه" انحراف کوي، هغه څوک

(c) ketabton.com: The Digital Library

دئ چي زمکه ئې تم ځای وګرځوله او د هغې په منځ کي ئې نهرونه جوړ کړل، او هغې ته ئې لنګرونه ""غرونه" پيدا کړل، او د دوو سيندونو (تريو او خوږ) ترمنځ ئې حجاب او پرده راپيدا کړه، آيا له الله سره بل اله شته؟ بلکي د دوی اکثر نه پوهېږی. هغه څوک دئ چي د مضطر او بې وزلي (دعاء) مني کله چي ئې (مرستي ته) راوبلي، او ستونزي ختموي او تاسو د زمکي خليفه ګرځوي، آيا له الله سره بل اله شته؟ لږ پند اخلئ. هغه څوک دئ چي د وچي او لمدې (بيديا او سيند) په تيارو کي تاسو ته لارښيي او هغه چي بادونه د خپل رحمت "باران" نه د مخه د زېري په توګه رالېږلی. آيا له الله سره بل اله شته؟ لوړ دئ له هغه څه نه چي "له ده سره" ئې شريکوي، هغه څوک دئ چي پيداينښت شروع کوي بيا ئې اعاده کوي او هغه چي تاسو ته له آسمان او زمکي نه روزي درکوي، آيا له الله سره بل اله شته؟ ورته ووايه: خپل برهان او دليل راوړئ که رښتوني ياست.

لکه چي په دغو آيتونو کي مو وليدل، د قرآن عظيم الشأن ټول دلائل همداسي مشهود او محسوس دلائل دي، د خپلي مدعا د اثبات لپاره په عالم کي په خورو نښو او شواهدو باندي استناد کوي.

د الله جل شأنه په اړه د بحث په ارتباط قرآن عظيم الشأن نه د الله د ذات په اړه څه وايي، ځکه چي دا د انسان له فهم نه پورته او لوړه خبره ده او نه هم د الله جل شأنه د وجود د اثبات په اړه بحث کوي، ځکه چي دا له بديهياتو څخه ده، بلکي د الله د يووالي او د ده د صفاتو په اړه څېړنه کوي او دلائل وړاندي کوي، مثلاً که غواړي دا ثابته کړي چي د دې زمکي او

(c) ketabton.com: The Digital Library

آسمانونو پیدا کوونکی او پالونکی رب یو دئ او د عالم په اداري او سمبالولو کي هیڅوک له هغه سره شریک نه دئ نو فرمایي:

Ą ö̀ėÿ$Ė ‘ «ŀ $`»s ỏÝù $?‰¡ ÿ9 ª! $žwĵ þlĵ#ä $JÍŽi b‰. ţφ

ÇËÈ bqãÅÁ ƒ $ßЙã الانبياء: ٢٢

که چېري په دې دواړو (آسمانونو او زمکي) کي له الله نه پرته (نور) آلهه (معبودان) وی، حتماً به دواړه تباه شوي وو، نو د عرش رب الله له هغه څه پاک دئ چي دوی ئې بیانوي.

یعنې په آسمانونو او زمکي کي د یوه الله حکم نافذ دئ او له یوې مرجع نه د ټولو ساتنه او پالنه کېږي، په همدې خاطر د عالم د دې بې حسابه اجسامو او اجرامو ترمنځ ټکر او تصادم نه راځي او هر څه په خپل مدار او مسیر کي اداره کېږي،که چېري د دې خور او پراخ عالم اداره، حفاظت او ساتنه په مختلفو لاسونو کي وی، هرومرو به د ارادو اختلاف په ټکر او تصادم منتج کېدو او د دنیا نظم به متلاشي کېدو. د زمکي او آسمان ترمنځ یووالی او هم جهتي دا ثابتوي چي د دواړو الله یو دئ ، لکه چي قرآن فرمایي:

Nà2 ‘§¹ r ã$Ÿĵ ä$J¡¡ 9$# Ÿ#•% Ú öF{$#Nà6 9Ÿè_ “Ï%©!$#

Nà6 ž ª! $#Nä3ŸŒ Ÿ M»6ŀö9$#`Ï Lã%–‘r Nà2 ‘qß `¡ ôm'ù

(c) ketabton.com: The Digital Library

الله هغه ذات دئ چي زمکه ئې تاسو ته تم ځای وګرځوله او آسمان یی چت او تاسو ته ئې صورت درکړ، بیا ئې ستاسو صورت غوره او ښاېسته کړ او له پاکیزه "رزق" نه ئې تاسو ته روزي درکړه، دا ستاسو پالونکی رب دئ، نو با برکته دئ د عالمونو رب الله.

یعنی هغه ذات چي زمکه او آسمانونه ئې پیدا کړل، د دوی ترمنځ ئې داسي وحدت، تنسیق او یووالی راپیدا کړ چي یو ستا د اوسېدو لپاره تم ځای او مستقر وي او بل ئې چت او پدغه کور کي چي زمکه ئې فرش او آسمان ئې چت دئ، ته ئې له داسي جوړښت سره راپیدا کړې چي په دې کور کي اوسېدی شې، هغه ستا له طبیعت سره متوازن او متناسب دئ، فشار ئې، حرارت ئې، یخني ئې، سختوالی او نرم والی ئې او هر څه ئې ستا لپاره مناسب دي.

ستا د دې کور چت او فرش، یو بل ته لاس ورکوي او په ګډه کار کوي، یو اوبه راوروي، بل دانه او مېوه راشنه کوي او په دې ترتیب ستا لپاره د داسي پاک رزق انتظام کوي چي ته ئې هم له رنګه، هم له خونده او هم له بویه لذت اخلې، ستا اړتیاوو ته ځواب وایي او ستا د ژوند او بقا عوامل برابروي.

هغه ذات چي د آسمان، زمکي او ستا ترمنځ ئې دا یووالی او تناسق راپیدا کړی هماغه ستاسو رب او د عالمونو رب دئ.

همدا راز که غواړې ثابته کړې چي الله جل شأنه بصیر دئ او ستا د

(c) ketabton.com: The Digital Library

عملونو څارونکی او بیا قضاوت کوونکی دئ نو فرمايي:

$Ë ¡ Ïr Ç¨È Èè‚Zåã ¼èc@èpU Ó9‰ ÇÈ ‰n& ÿp ƒ Ü©b& Ü ¡ ø&

Ç¨È Èè‰ÓZ9$p ¥‰dr ÇÈ Éú Ü©ÿ©r البلد: ۷ - ۱۰

آيا گمان کوي چي هيڅوک ئې نه ويني، آيا ده لره مو دوه سترگي نه دي گرځولې، ژبه او دوی شونډې او نه مو دي ورښودلې " د خير او شر" دوې لاري؟

آيا انسان دا گمان کوي چي الله جل شأنه د ده د عملونو څارنه نه کوي؟ او د کړو وړو او ښه او بد په اړه به ئې قضاوت نه کوي؟ پداسي حال کي چي دی مخلوق دئ، سترگي لري، د ښو او بدو څارنه کوي، قضاوت کوي، ښه غوره گڼي او له بدو کرکه لري، مگر د ده رب چي دی ئې پيدا کړی، ده ته ئې دا صفات ورکړي، په ده کي ئې دا استعدادونه ايښي، ده ته ئې سترگي ورکړې، د ما فی الضمير د اظهار لپاره ئې د تکلم وسائل، ژبه او شونډې ورکړې، په ده کي ئې د ښو او بدو د تفکيک استعداد ايښی، ده ته ئې ښه، ښايسته کړي او بد کرغېړن کړی، آيا کېدی شي د دې انسان خالق او صانع د دغو صفاتو خاوند نه وي؟ دا خبره کوم عقل منلی شي چي په مخلوق او مصنوع کي دي داسي يو کمال وي چي د هغه په صانع او خالق کي دي همدا صفت او کمال په اتمه او اکمله بڼه کي نه وي؟!

د دې لپاره چي ثابته کړي، الله جل شأنه نه يوازي له هر عيب او نقص نه منزه دئ بلکي عزيز او حکيم دئ نو فرمايي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

ÇÈ ÐŠÅtø$ã'f'è$q'ìr ÇÚ ôR $'Î$Br ÏN'q»J¡¡ 9$'Î$B ﾑ x7™

الحشر: ۱

څه چي په آسمانونو کي دي او څه چي په زمکه کي دي الله ته تسبيح کوي او هغه باحکمته عزتمن دئ.

په دې مبارک آيت کي، قرآن عظيم الشأن، د آسمانونو او زمکي هر څه د دې مطلب د اثبات لپاره د گواه او شاهد په توگه وړاندي کوي چي الله له هر عيب او نقص نه منزه، عزيز او حکيم دئ.

د تسبيح لفظ په قرآن کي په څو معنیوو راغلی:

۱ - په پاکۍ اعتراف کول، له عيب او نقص نه منزه گڼل او دا اعتراف او تنزيه او تزکيه د مخصوصو الفاظو په ذريعه څرگندول.

۲ - د حال په ژبه د خپل صانع او پالونکي په پاکۍ، شهادت ورکول او ليدونکي ته دا انتباه ورکول چي د دې توکي پيداکوونکی له عيب او نقص نه اوچت او لوړ دئ.

۳ - لامبو وهل او په سرعت او عجلې سره د يوه کار د سرته رسولو هڅه کول.

د تسبيح دغو درې گونو معانيو ته په پام سره لومړی آيت دا مطالب افاده کوي:

۱ - د آسمانونو او زمکي هر څه الله په پاکۍ يادوي، هغه له هر عيب او نقص نه منزه گڼي او ذکر ئې کوي.

۲ د دې کائناتو هر څه په کامل انقياد سره د الله جل شأنه په عبادت او

(c) ketabton.com: The Digital Library

بندګۍ کي لګيا دي، په هماغه مسير کي خوځېږي چي الله ورته ټاکلی او هماغه څه کوي چي الله جل شأنه ورباندي ګمارلي او هر يو د خپلي مشخصي دندي په سرته رسولو کي مصروف دئ.

۳ د زمکي او آسمانونو هر څه په دې شهادت ورکوي چي الله له هر عيب او نقص نه منزه دئ.

دا چي د الله تعالیپه زمکي او آسمانونو کي بېهوده او بې هدفه شی نشې موندلی، هر څه سم سالم او په خپل حد کي کامل پيدا شوی، هر څه د يوه معين هدف د تحقق لپاره پيدا شوی، د عالم ټول موجودات له خاصو ضوابطو او سننو سره سم د ټاکلي منهج مطابق د معين هدف په لوري په منظم او مستمر حرکت سره هغه تر سره کوي او خاص نتائج وړاندي کوي.

دا نظم، تعادل، ښايست او هدفمندي په خپله ثابتوي چي د دې عالم صانع، مدبر، پالونکی او ساتونکی له عيب او نقص نه منزه دئ، عليم او حکيم دئ او په هر کار کي ئې مصلحت او حکمت مضمر دئ.

د دې خور، ستر او پراخ عالم اداره او د هر جزء حرکت سمبالول او د بې انتهاء اجزاوو د ټکر او تصادم مخنيوی په خپله ثابتوي چي د دې عالم پالونکی رب، عزيز او غالب دئ او په هر کار قادر او توانا.

(c) ketabton.com: The Digital Library

الله جل شأنه د رحمت په آثارو کي

پرون مو واورېدل چي يو له هغو دلائلو نه چي قرآن عظيم الشأن ئې د الله جل شأنه او د هغه د ټولو صفاتو د اثبات لپاره وړاندي کوي هغه په دې عالم کي د ربوبيت آثار او مظاهر دي، دا موجود حاکم نظم، د عالم د ټولو اجزاوو هدفمندي او دا چي په ټول عالم کي څوک بېهوده او عبث شی نشي په گوته کولی او نه هم کوم اضافي شی، يا کم شی، هر څه د يوه هدف لپاره پيدا شوی، او موږ يو غيبي لاس گورو چي د دې عالم پالنه او ساتنه کوي، دا د ربوبيت آثار او مظاهر موږ دې لوري ته هدايتوي چي کوم چا دا عالم پيدا کړی او په هغه کي د رب او پالونکي په توگه تصرف کوي هغه الله دئ.

دويم دليل چي موږ ئې په دې باب لرو هغه په دې عالم کي د رحمت، پېرزوېني او عاطفې مظاهر او آثار دي، که دا دنيا بې روح او بې شعوره اشياء او توکي وی او د هغوی ترمنځ ماشيني تعلقات وی، نو نه به يوه د بل په نسبت عاطفه او پېرزوينه درلوده او نه هم زړه سوی او ترحم؛ خو

(c) ketabton.com: The Digital Library

برعکس مورِ دلته ترحم، عاطفه، رحمت او پیرزوینه او د دې ترحم او عاطفې آثار او مظاهر گورو، گورو چې مور د خپل اولاد په نسبت مخصوصاً په هغه وخت کې چې اړ او محتاج وي، د چا پالني او روزني ته ضرورت لري، په همدومره پېمانه چې هغه دې ته اړ وي د مور په زړه کې ورته ترحم او عاطفه وي، ایثار او د قربانۍ جذبه وي، هومره چې د هغه لپاره هر راز ستونزې کړاوونه، زحمتونه او بې خوبي گالي، هر څومره چې دا ماشوم بې نیازه کېږي، په خپل ځان متکي کېږي، له بل چا نه مستغني کېږي او په خپلو پښو ودرېږي همدومره دا رابطه هم تضعیف کېږي، شلېږي او قطع کېږي. تاسو مرغان گورئ چې کله د هغه بچونې واړه وي او یوه مدافع، حامي، پالونکي او ساتونکي ته اړ وي، گورو چې مور پلار ئې، په همغه اندازه د هغه په نسبت عاطفه لري، مینه لري، ترحم او زړه سوی لري، د هغه ساتنه کوي، د هغه د پالني او ساتنې لپاره حتی ځان هم په خطر کې اچوي، کله چې د هغه ځالي ته څوک لاس وروړي گورو چې ځان وربانديي وژني، چیغاري وهي، له یوې څانگې بلې ته الوځي، داسي لالهانده چې نه پوهېږي څه وکړي تر څو خپل بچیان له خطره وژغوري، حیوانات هم همداسي دي، حال دا چې څه موده وروسته او هغه مهال چې بچي ئې په خپلو پښو ودرېږي، خپل ضرورت خپله رفع کولی شي، له مور او پلار نه بې نیازه او مستغني شي، بیا هغه پخوانی تعلق ختم شي، بیا هغه د ترحم او عاطفې تعلق نه وي او ورو ورو تغییر مومي او له منځه ځي. دغه عاطفه او ترحم چا راپیدا کړې؟ ولې د ضرورت په وخت کې وي او د اړتیا له

(c) ketabton.com: The Digital Library

ختمېدو سره سم پای ته ورسېږي؟ حال دا چي نه مور او نه پلار هغه ته اړتيا لري، او کوم ضرورت ئې رفعه کوي، برعکس هر څومره چي اولاد د مورپلار پالني ته اړ وي، نو دا مينه هم وي، او څومره چي هغوی د بل له مرستي بې نيازه کېږي دا رابطه هم تضعيف کېږي، يو وخت داسي راشي چي انسان گمان نه کوي دا به همغه مور وي او دا به ئې همغه بچی چي د هغه په اړه ئې پرون، د مور په زړه کي دومره کلکه مينه او داسي ژوره عاطفه او ترحم وو، ځيني خو مينه او عاطفه داسي توجيه کوي چي گواکي مبنا او بنسټ ئې احتياج او اړتيا ده، خو دا په دې دليل غلطه خبره ده چي دا احتياج او اړتيا خو هغه مهال هم وي چي ماشوم ستر شي، خو هغه د پرون ورځي ترحم او عاطفه نن وي، د ماشوم له ستريدو سره خو دا رابطه بايد تقويه کېدلی، هر څومره چي هغه د دې جوگه کېږي چي د مور پلار مرسته وکړي او احتياج ته ئې د ځواب ويلو شي بايد دا رابطه د مور او پلار له خوا تقويه کېدی، څومره چي بچی او ماشوم لويېږي او په خپلو پښو ودرېږي او د دې جوگه کېږي چي د مور پلار احتياج رفع کړي، د همدې په تناسب بايد دا تعلق او رابطه مزيد ټينگېدلی، خو برعکس گورو چي هغه تضعيف کېږي او يو وخت دې حد ته راورسېږي چي دا رابطه قطع شي.

مور دا د ميني، پېرزوېني، رحمت او محبت آثار او مظاهر گورو او دا نتيجه ترلاسه کوو چي د دې عالم پالونکی خدای رحمان دئ. لکه چي پيغمبر عليه السلام فرمايي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

په دنيا کي دا ټول رحمت او پېرزوينه چي د ټولو مخلوقاتو ترمنځ ليدل کېږي، يو له بل سره مينه کوي، يو د بل په نسبت پېرزوينه او عاطفه لري، ځاروي او ځناور له خپلو بچيانو سره مينه کوي، دا ټول د الله د رحمت د سلو برخو يوه برخه ده چي الله تعالی د خپل رحمت دغه وړه برخه د عالم پر ټولو مخلوقاتو وېشلې ده. .

عن سلمان قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم إن الله خلق يوم خلق السماوات والأرض مائة رحمة كل رحمة طباق ما بين السماء والأرض فجعل منها في الأرض رحمة فبها تعطف الوالدة على ولدها والوحش والطير بعضها على بعض فإذا كان يوم القيامة أكملها بهذه الرحمة.

له سلمان رضي الله عنه نه روايت دئ چي رسول الله صلی الله عليه وسلم وفرمايل: په کومه ورځ چي الله آسمانونه او زمکه پيدا کړل،سل داسي رحمتونه ئې پيدا کړل چي هر يو ئې داسي طبقه لکه د آسمان او زمکي ترمنځ واټن، له دې نه ئې يو په زمکي کي کېښود چي په همدې مور له خپل اولاد سره، ځناور او مرغان يو له بل سره مينه او عطوفت کوي، کله چي د قيامت ورځ شي نو په همدې سره به خپل رحمت بشپړ کړي.

د رحمت دا آثار او مظاهر چي موږ ئې دلته گورو، دا په دې باندي شهادت ورکوي چي دا دنيا، يوه مهربان خالق پيدا کړې او هغه دا د پېرزوېني، عاطفې او رحمت علاقه په خپلو مخلوقاتو کي ايښې، موږ په دې عالم کي هري خوا ته د رحمت آثار گورو، په ټولو تعلقاتو کي، په طبيعي حوادثو او پېښو کي، د خلقو ترمنځ، د حيواناتو ترمنځ او د مرغانو ترمنځ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا مينه، محبت، پېرزوينه او عاطفه چي آثار او مظاهر ئې هر لوري ته گورو، دا مورې ته لاربښوونه کوي چي دا عالم يوه ماشيني نړۍ نه ده، چي د توکو تر منځ ئې تعلقات د يوه بې احساسه ماشين د بېلو بېلو برخو ترمنځ وي، چي هلته نه عاطفه وي او نه ترحم، بلکي دا د رحمان خدای له لوري پيدا شوې دنيا ده او هغه دا د پېرزوېني احساس او د رحمت او ميني علايق د مخلوقاتو تر منځ پيدا کړي. په رواياتو کي راځي چي: يوه ورځ يوه مور چي په تناره ئې ډوډۍ پخوله ناڅاپه ئې خپل ماشوم وليد چي د اور خوا ته نږدې کېږي، ورټوپ ئې کړل او هغه ئې په خپلي غېږ کي ونيولو، له همدې سره ئې دا فکر ذهن ته ورغی چي زما زړه نه غواړي زوی مي اور ته ولوېږي، الله تعالی څنگه په دې راضي کېږي چي خپل بنده په اور کي واچوي؟ ډوډۍ او تنور همداسي پر ېږدي، ماشوم په غېږ کي اخلي، پيغمبر عليه السلام ته ورځي او پوښتنه کوي چي: آيا ته د الله رسول يې؟ وئې فرمايل: هو، هغې وويل: آيا الله تر ټولو زيات مهربان نه دئ، وئې فرمايل هو! هغې وويل: مور پلار مي تر تا جار؛آيا الله پر خپلو بندگانو تر مور پر خپل اولاد زيات مهربان نه دئ؟ وئې فرمايل: هو؛ هغې وويل: مور خو نه غواړي چي ماشوم ئې اور ته ولوېږي، الله تعالی څنگه غواړي چي خپل بنده اور ته واچوي؟ د دې خبرې په اورېدو سره د رسول الله صلی الله عليه وسلم له سترگو دومره اوښکي بهېږي چي مخ ئې په اوښکو لمدېږي او بيا سر رااوچتوي او فرمايي: يقيناً چي الله نه غواړي خپل بنده اور ته واچوي مگر هغه ډېر متمرد چي د لااله الا الله له ويلو انکار کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

عن ابن عمر قال كنا مع رسول الله صلى الله عليه وسلم في بعض غزواته، فمر بقوم، فقال من القوم؟ فقالوا نحن المسلمون، وامرأة تحصب تنورها و معها ابن لها، فإذا ارتفع وهج التنور تنحت به، فأتت النبي صلى الله عليه وسلم فقالت أنت رسول الله؟ قال نعم، قالت بأبي أنت وأمي أليس الله بأرحم الراحمين؟ قال بلى، قالت أو ليس الله بأرحم بعباده من الأم بولدها؟ قال بلى، قالت فإن الأم لا تلقي ولدها في النار، فأكب رسول الله صلى الله عليه وسلم يبكي، ثم رفع رأسه إليها فقال إن الله لايعذب من عباده إلا المارد المتمرد الذي يتمرد على الله وأبا أن يقول لا إله إلا الله

که څه هم د دې روايت په اسنادو کي څه ملاحظات شته؛ خو د ميني او پېرزويني په اړه دا مطلب په بل حديث کي په دې توګه راغلى چي رسول الله صلى الله عليه وسلم يوې ښځي ته چي ماشوم ئې کلک په غېږ کي نيولى او تى ورکوي، اشاره کوي او صحابه وو ته فرمايي: آيا دا مېرمن به خپل ماشوم په اور کي واچوي؟ صحابه وو وويل: نه په خداى قسم چي ترڅو توانېږي اور ته به ئې وانه چوي، نو رسول الله صلى الله عليه وسلم وفرمايل: يقيناً چي الله پر خپلو بندګانو تر دې مور پر خپل زوى ډېر مهربان دئ.

عن عمر بن الخطاب أنه قال: قدم على رسول الله صلى الله عليه وسلم بسبي فإذا امرأة من السبي تبتغي إذا وجدت صبيا في السبي أخذته فألصقته ببطنها وأرضعته فقال لنا رسول الله صلى الله عليه وسلم أترون هذه المرأة طارحة ولدها في النار؟ قلنا لا والله وهي تقدر على أن تطرحه

(c) ketabton.com: The Digital Library

فقال رسول الله صلى الله عليه وسلم: لله أرحم بعباده من هذه بولدها.

قرآن عظیم الشأن همدا د رحمت آثار او مظاهر د رحمن خدای د اثبات لپاره د دلیل په توگه وړاندي کوي، لکه چي فرمايي:

b Ĵ $ÌIqB ‰è/ Ú öÆ $Çtã # øŸ2 « ! $ÏMuq ‘ Ì»O#ä #‹ Ĵ öÝR$$sù

ÇÎÈ Ö ƒÏ‰s% &ó« Èe@ä. 4 ?ã qèd r 4 ’AöqJ9$# ÄÓósßJ9 š•Ï9ºŒ   الروم: ۵۰

د الله د رحمت آثارو ته وگوره چي څنگه زمکه له مرگه ئې وروسته بیاژوندۍ کوي؟ یقیناً همدغه الله دئ چي مړي به بیاراژوندی کوي او هغه په هر کار قدیر او توانا دئ.

زمکي ته وگورئ چي هر څه په هغې کي په مرگ محکوم شي، په سپېره ډاگ بدله شي، داسي چي ځوک په هغې کي د ژوند آثار نه گوري، خو الله جل شأنه په همغه زمکه باران ووروي او دا مړه زمکه را ژوندې کړي. دا د الله د رحمت د آثارو یو مظهر دئ، په مرگ محکومه شوې، انسان د هغې دانې او مېوې ته اړ او محتاج دئ، له دې پرته د هغه ژوند امکان نه لري، د دې لپاره چي انسان او حیوان ژوندي پاته شي، د زمکي دانې، مېوې او وښو ته اړ او محتاج دي، د دې نه پرته ئې د زمکي په سر ژوند امکان نه لري، گورئ چي الله تعالی خپل وسیع رحمت د هغه په حال شامل کړي، دا مړه زمکه ژوندۍ کړي او د هغه لپاره د ژوند د اړتیاوو او د رزق او روزي انتظام وکړي.

همدا راز فرمايي:

[illegible]

[illegible] الاعراف:۵۷

او دی هغه ذات دئ چي باد تر خپل رحمت (يعني باران) مخکي، د زېري په توګه لېږي، تر څو چي درنې ورېځې اوچتي کړي، بيا ئې د مړې زمکي لوري ته خوځوو او بيا په همدې سره اوبه وروو، بيا په همدې (باران او اوبو) سره، له زمکي هر نوعه مېوې راشنې کوو. همدا راز به مړي راباسو تر څو پند واخلئ.

يعنی مخکي له دينه چي باران ووربېږي سوړ او خوندور باد لګېږي او د دې زېرى ورکوي چي پدې پسې باران راځي، دا باران د رحمان خدای رحمت دئ، هغه ئې د رحمت په نامه ياد کړی، د دې رحمت د راتلو نه د مخه ګورئ چي الله جل شأنه بادونه راولېږي او هغه تاسو ته د باران د راتلو زېرى درکوي، او دا په داسي حال کي چي انسان، نبات، حيوان ټول اوبو ته اړ او محتاج وي، د باران ورېدو ته منتظر او سترګي په لاره، الله جل شأنه د خپل رحمت په وجه د دوی د دې احتياج، اړتيا او نيازمندۍ د رفع کولو انتظام کوي، ګورئ بادونه رالېږي، هغه د باران زېرى ورکوي، او بيا همدا بادونه دي چي هغه ورېځې چي د بحرونو د پاسه جوړې شوي په سر

(c) ketabton.com: The Digital Library

اخلي، په زرهاوو ميله لري ئې خوځوي، له ځان سره ئې وړي، بيا همدغه وريځې دي چي له هغه نه باران راوريږي او د همدې باران په ذريعه انسان ته د رزق او د روزي انتظام کېږي او د زمکي نه دانه او مېوه را شنه کوي، دا د رحمان خدای هغه انتظام دئ چي د خپلو بندگانو په نسبت د پېرزويني او رحمت په وجه ئې تر سره کوي او د دوی لپاره مړه زمکه ژوندۍ کوي او د رزق او روزي چاره ئې کوي.

که رښتيا په طبيعت کي همدا نظم نه وی، د بادونو په ذريعه د دې وريځو خوځول نه وی او چېري چي څوک ورته محتاج دئ، کومه زمکه چي ورته محتاجه ده، چېري چي انسان حيوان او نبات اوبو ته اړ او نيازمند دئ او منتظر دئ چي په سر ئې باران وورېږي، هلته ئې نه رسولی، انسان ته به څومره گرانه وه چي د دومره اوبو انتظام وکړي چي هره ورځ د دې زمکي ټول ژوي ورته اړ او محتاج دي، خو الله جل شأنه ئې مفت، ارزانه پر ته لدې چي انسان پرې څه تکليف ايستلی وي ورته ئې مهيا کوي.

کله چي د اوبو نه بخارات راپورته شي، د لمر وړانگې له اوبو نه د بخاراتو د راپورته کېدو باعث شي، هغه تبخير کړي او دا بخارات اوچت شي، په وريځو بدل شي او بيا لرو لرو ځايونو ته د باد په ذريعه انتقال شي، زما او ستا په سر د باران په شکل وريږي، د غرونو په غېږ کي ئې الله جل شأنه د واورو په شکل کي ذخيره کړي، غرونو واورو لپاره خپله غېږ پرانستې نيولې وي، او د دې لپاره مستعد او آماده وي چي کافي مقدار، ښه ډېره اندازه ئې په په خپلي غېږ کي ذخيره کړي او بيا چي کله انسان ورته

(c) ketabton.com: The Digital Library

محتاج او اړ شي، کله چې په ګرمۍ کې انسان اوبو ته محتاج شي، ورو ورو دا واوره ويلي کېږي او په ويالو او نهرونو کې خوځېږي، زما او ستا د کور مخې ته بهېږي او د زمکې لاندې په کارېزو کې خوځېږي، که دا انتظام نه وی نو د زمکې پر سر ژوند ممکن نه وو، که همدغه د اوبو تبخير، بيا په وريځو بدلېدل، بيا د باد په ذريعه تر لرو لرو منطقو پورې انتقالېدل او بيا د غرونو په غېږ کې د واورو په شکل ذخيره کېدل، بيا په دوبي کې همله ورو ورو ويلي کېدل او رابهېدل؛ که دا نظام نه وی نو د زمکې پر سر ژوند ممکن نه وو.

په دې کې شک نشته هغه ذات چې دا ټول امور اداره کوي، دا نظم ئې په دې عالم کې اينبی او د عالم د مختلفو اجزاوو ترمنځ ئې دا هم غږې او يووالی پيدا کړی، داسې چې هر څه ئې يو بل ته لاس ورکوي، په ګډه کار کوي او د خپل ګډ کار په نتيجه کې د خلکو اړتياوې رفعه کوي، د الله د مخلوقاتو د احتياج او نيازمندۍ د رفعه کولو لپاره په مسلسله او منظمه توګه په کار لګيا دي، که دا نه وی د زمکې پر سر به هيڅ ژوندی مخلوق نه وو پاته شوی. دا ټول د هغه الله تعالی د اثبات لپاره واضح او صريح دلايل دي چې د انسان په نسبت پېرزوينه او رحمت لري.

د اوبو د تصفيې الهي نظام:

$Z0R&r ¾ïhĜJôn' ô ‰ƒ šú ü/ #Ňôçx»ƒhs$Ÿ™ö ü Ÿ‰$qèr

(c) ketabton.com: The Digital Library

$ƏÏB ¼ç‹Éó ȓ $ĞB Ꜩ$ʉ ¾ïÎ ‘ Ås ȥȷ ÇÍÑÈ #Ÿq ßÛ ʆ$B ä$J ¡ 9$`Ë

ÇÍÔÈ #ŽÏŸ2 ÓÅ$R&r $Ѵ»èR& $Ÿϸ z الفرقان:۴۸-۴۹

او دی هغه ذات دئ چي له خپل رحمت نه د مخه ئې بادونه د زېري په توګه ولېږل (تر څو د باران د راتلو زېری خلکو ته ورکړي) او له آسمانه مو پاکي اوبه رانازلي کړې، تر څو د همدې اوبو په ذريعه مړ ښار (مړه زمکه) را ژوندی کړو او له همدې څخه ډېر هغه حيوانات او خلک خړوبه کړو چي موږ پيدا کړي.

بادونه د باران د مخه رالېږي تر څو زېری ورکړي او بيا له آسمان نه پاکي اوبه نازلوي، راشئ دغي موضوع ته چي له آسمانه پاکي اوبه "ماء طهورا" نازلوي، لږ دقيق شو، ګورو چي اوبه له هغه وروسته چي دلته استعمال شي او بيا د بحرونو لوري ته وخوځېږي، تروې او ترخې او تيزابي شي، نور نو له استفادې ولوېږي، له تصفيې پرته ترې استفاده نشو کولی، که د دغو اوبو د بېرته تصفيې انتظام نه وی نو د دې طبيعت په غېږ کي او د دې زمکي پر سر ژوند ممکن نه وو، خو الله جل شأنه بېرته همدغه کثيفې او ناولې اوبه، تېزابي اوبه، تروې او ترخې اوبه، چي له کاره لوېدلې، د استفادی وړ نه دي، د همدې اوبو د تصفيې انتظام ئې کړی، په هغه د لمر وړانګې لګېږي، په دې سره تبخير شي، تصفيه شي، په وريځو بدلې شي، بېرته موږ ته پاکي، صافې اوبه د باران په شکل راورېږي، د چينو په شکل، د څاګانو په شکل، په کارېزونو او ويالو کي. دا د اوبو د تصفيې الهي انتظام

(c) ketabton.com: The Digital Library

دئ، که دا هستي له طبيعي حوادثو څخه عبارت وی او د لته یوه حکیم ذات په هغه کي تصرف نه کولی نو د زمکي په سر ژوند، په دې دلیل هم امکان نه درلود چي یو ځل دا اوبه کثیفي شوې او له استفادې لوېدلې وی، نو انسان به د تل لپاره د ښباک له صافو اوبو محروم وو، خو الله جل شانه رحمان دئ او د خپلو بندگانو په نسبت د وسیع رحمت خاوند دئ، د همدې رحمت په وجه ده چي د باران د ورولو انتظام ئې کړی، همدا قضیه د رحمن خدای په وجود دلالت کوي، همدا تدارک او انتظام چي اوبه تصفیه کېږي، د هغه مړ ښار (چي هلته هر څه اوبو ته محتاج او نیازمند وي) د هغه په سر ئې وروي، په همدې حقیقت گواهي ورکوي، کله کله حالت دې حد ته ورسېږي چي د بارانونو د نشتوالي په وجه، گڼ شمېر ناروغۍ خورې شي، فضا او هوا ټوله کثیفه او ناپاکه شي، گرمي له یوې خوا، د اوبو نشتوالی له بلي خوا، په فضا کي د مکروبونو خورېدل له بله طرفه، خو الله جل شانه نه یوازي هغه کثیفي تېزابي اوبه تصفیه کړي، په ورېځو ئې بدلي کړي، تبخیر شي، ورېځې ترې جوړي شي، بادونو ته ئې د انتقال امر وکړي، خوځوي ئې، په زرها وو میله لري ئې همغه ښار ته چي خلک ئې اوبو ته محتاج دي، مرضونه خواره شوي او هر څه دې ته منتظر چي سره هوا ولگېږي او باران وورېږي، الله جل شأنه ئې همغه منطقې ته رسوي، گورو چي هلته باران وورېږي، هلته هوا تصفیه شي، مکروبونه ومري، د هوا کثافت ختم شي، حرارت له منځه لاړ شي او د همغي سیمي د خلکو احتیاج ته ځواب وویلی شي، مړه زمکه بېرته را ژوندۍ شي او ډېرو محتاجو انسانانو او حیواناتو

(c) ketabton.com: The Digital Library

ته چي ژوند ئې په خطر کي لويدلى وو، اوبه ورسوي.

هغه ملکونه چي د اوبو له ناحيې مشکلات لري، بحرونو ته څېرمه په ساحل کي پراته دي او غرونه نه لري، زيات بارانونه وربانديي نه ورېږي، په غرونو کي هغوى ته واورې نه ذخيره کېږي، چي ورو ورو ويلي شي او نهرونه او ويالې وبهوي، د هغو تر ټولو لويه ستونزه دا ده چي د څښلو صافي اوبه نه لري او چي د يوه واړه ښار لپاره اوبه تصفيه کوي بې حسابه مصارف ترې غواړي، د دې ملکونو خلک د نفتو په ځاګانو دومره نه خوشحاله کېږي لکه د اوبو په يوې چينې.

د عربو د ملکونو يوه حاکم ته چا يو په بل پسې خبر ورکړ چي په فلان فلان ځاى کي د نفتو ځاګان وموندل شول، هغه وويل کور مو ودان شه، خو يو ځل مو هم خبر را نه کړ چي د خوږو او صافو اوبو ځا وموندل شو!!، دا ځکه چي د هغوى لوى مشکل د صافو اوبو نشتوالى دئ.

د همدې الهي نظم په وجه چي زموږ مهربان رب ئې بندو بست کړى په دې عالم کي او د دې زمکي په سر انسان ته د ژوند امکانات برابر شوى.

طبيعي لارښووني:

#Ìå çx »ƒ ìh$ã@Åöã `Br Ìé 7ø$r Î9$$Ë M» Jè=à `Î Nà6 ƒÏ‰ôgƒ `B&

šc qà2 Îô±ç$Jã ª! $’ ?»è? «! $ìB ×m»9ä& ÿyìFò‰q ‘ ô‰ƒ šú ü/

ÇÏÎÈ النمل:٦٣

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه څوک دئ چي د وچي او لمدې په تيارو کي ستاسو لارښوونه کوي او څوک دئ چي بادونه له رحمت "بارانه" مخکي د زېري په توګه ليږي؟ آيا له الله سره بل اله شته؟ "چي په دی کارونو کي څه برخه ولري او له الله تعالی سره په دې چارو کي شريک وي" لوړ او اوچت دئ الله له هغه څه چي دوی يی ور سره شريکوی "هغه له شريک نه مستغني او بې نيازه دئ" يعنی ستاسو لپاره ئې د هدايت او لارښووني انتظام کړی، په بحر کي هم، هلته چي د لوري د تشخيص لپاره هيڅ ډول علايم نشته، خو الله تعالی ستاسي لپاره د دې چاره کړې چي هلته لار بيا مومئ، يا د ستورو په ذريعه لار پيدا کوئ، يا د افق له رڼا نه او د لمر له طلوع او غروب نه پوهېږئ چي سمت مو کوم طرف ته دئ، او يا د داسي قطب نما او پرمخ تللو وسائلو بندو بست ئې کړی او داسي سنن ئې په طبيعت کي ايښي چي له هغوی نه په استفادې سره تاسو په دقيقه توګه خپله لار موندلی شئ. نو دا په وچه او لمده کي چي ستاسي د هدايت او لارښووني لپاره انتظامات شوي، دا چا کړي؟

همدا راز تاسو ته ئې سترګي درکړې، د دغسي وسائلو انتظام ئې په دې عالم کي کړی چي په هغه سره تاسي په سيند، صحرا، فضا، په ورځ او شپه کي خپله لاره ومومئ، په دې طبيعت کي ئې د دې انتظام کړی، په تياره کي د افق له رڼا نه خپله لار موندلی شئ، په ستورو سره لار پيدا کولی شئ، د دې انتظام چا کړی؟

که په وچه او لمده کي، هغه مهال چي تياره وي، هيڅ څه نه ترسترګو کېږي، ستاسو د لارښووني او هدايت انتظام شوی، دا په خپله انسان ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښيي چي دا عالم يوه رحمان ذات پيدا کړی.

آيا په رحمان خدای د باور او ايمان لپاره دا کافي نه ده چي هغه مهال په تا باندي باران وروي چي ته ئې ورېدو ته سترگي په لار او منتظر يې، تر بارانه مخکي سوړ باد ته د زړي په توگه گورې، آيا له الله سره بل اله شته؟ په ټول عالم کي داسي څوک مومئ چي له الله تعالی سره په دې کارونو کي شريک وي؟ دا چي د وچي او لمدې په تيارو کي ستاسو د لارښووني او هدايت انتظامات شوي آيا له الله تعالی پرته داسي څوک په نظر درځي چي په دې انتظام کي هغه څه ونډه او اغېز ولري، د څه کولو واک او اختيار ورسره وي؟ آيا د باران په ورېدو، د بادونو په ذريعه د ورېځو په خوځېدو، او د سوړ او ملايم باد په لاس د دې زېري او پيغام په لېږلو کي چي باران راروان دئ، په دې کي له الله سره څوک شريک شته؟

همدا راز الله فرمايي:

qèr ¼çGJôn‘ žçã Yƒr (qëÜZ% $B Ÿ‰è/ .`Ë] ø%$Aí\ã “ Ÿ%$qèr

ÇËÑÈ ß‹Ï s%$‘íq%$ الشوری:۲۸

او دی هغه ذات دئ چي باران وروي له هغه وروسته چي (خلک) مأيوس او ناهيلي شوي وي او خپل رحمت خوروي او هغه ستايل شوی مولا دئ.

هغه ذات چي باران نازلوي او دا هم هغه مهال چي خلک مأيوس شوي وي، داسي څه نه مومي چي د باران د ورولو هيله ترې ولري، په ټول عالم کي له الله تعالی پرته داسي کوم شی نه گوري چي خپل اميد ورپوري

(c) ketabton.com: The Digital Library

وتږي، هغه ته انتظار ولري او پر هغه اعتماد او تکيه وکړي، داسي څوک نه ګوري چي د ده احتياج ته ځواب ووايي، مشکل ئې رفع کړي، مأيوس او نااميده دئ، خو ناڅاپه د همدې مأيوس او نااميده انسان غوښتنه منل کېږي، دعاء ئې اورېدل کېږي او هيله ئې ترسره کېږي، دا څوک کوي؟ انسان خو په ټول عالم کي داسي څه نه ګوري چي په دې اړه له هغه نه څه طمعه ولري، په هغه پورې خپل اميد وتړي او له هغه نه د مرستي انتظار ولري، مأيوس دئ، په عالم کي داسي څه نه ګوري چي د ده احتياج او اړتيا تر سره کړي، ناڅاپه ئې دا يأس او نا اميدي ختمېږي، اړتيا او احتياج ته ئې ځواب ويل کېږي، دا کار څوک کوي؟ دا څوک دئ چي انسان ته له هغه وروسته چي مأيوس شوی، له قحطۍ سره مخامخ دئ، سختي تودوخي وارخطا کړی، هري خوا ته مرضونه خواره شوي، نباتات ئې، حيوانات ئې او په خپله دی اوبو ته محتاج او اړ دئ، تر دې حده چي د يأس مرحلې ته رسېدلی، خو ناڅاپه د همدغه مأيوس انسان غوښتني ته ځواب ويل کېږي، دا ځواب څوک وايي؟ او د هغه دا احتياج څوک رفع کوي؟ څوک ئې ضرورت منتفي کوي؟

آيا له دې پرته بل ځواب لرو چي ووايو: دا د هغه ستايل شوي ذات کار دئ چي پر خپلو بندګانو مهربان، د دوی د اړتياوو او ستونزو د رفعه کولو ذمه وار او د دوی مولا دئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د شپې او ورځې الهي نظام، ستره الهي پېرزوينه

ÿJ»ŠÉ$Qöÿ 4‹Ĵ #‰BŽ Ÿ@$Nà6 øæª! $Ÿè_ bĴ Ó¢ä‘& @è

ÇÈ šc qãJó@ Ÿxù& ä‹ÂÎ Nà6 ‹Ïÿ« $Ÿõï î»9Ĵ ôB

القصص: ۷۱

وواېه: آيا پوهېږي چي که الله پر تاسو باندي شپه د قيامت تر ورځې تلپاتې گرځولې وی، نو له الله پرته څوک داسي اله وو چي تاسو ته ئې رڼا راوړې وی؟ آيا نه اورئ.

که څېري الله جل شأنه وغواړي چي دا شپه دي دائمي شي، هومره دي اوږده شي چي د قيامت تر ورځې پوري دوام وکړي، او پدې ترتيب دا د شپې او ورځې د تلو راتلو موجوده نظام چي الله تعالی ايجاد کړی ختم شي، هغه څوک دئ چي بيا تاسو ته رڼا راولي؟ په دې ټول عالم کي داسي څوک گورئ چي د ورځې او رڼا په راوستو قادر وي؟ آيا په ټول عالم کي داسي څوک گورئ چي د شپې د پای ته رسولو توان ولري او هغه ورځ درته راولي چي تاسو ورته اړ او محتاج ياست؟

ÿJ»ŠÉ$Qöÿ 4‹Ĵ #‰Bö™ ‘$k]9$Nà6 øæª! $Ÿè_ bĴ Ó¢ä‘& @è

Ÿxù& ïnŠÏ šc qãÅó@ 9øÎ Nà6 ‹Ïÿ« $ ÿõï î»9Ĵ ôB

ÇÈ šc rçÅ7è

القصص: ۷۲

(c) ketabton.com: The Digital Library

"ورته" ووایه! آیا پوهېږئ چي که الله پر تاسو باندي ورځ تل پاتې کړي، د قیامت تر ورځې پوري، آیا له الله پرته به کوم اله وي چي تاسو ته شپه راولي چي په هغې کي آرام وکړئ، آیا له بصیرته کار نه اخلئ؟

{qãGöÏr ÏhŠÏ {qãZä3ó¡KÏ ‘$gY9$#r Ÿ@ø‹©9$# ãNä3s9 Ÿ@yèy_ ¾ÏmÏGyJôm§ `ÏBr

ÇÐÌÈ brãà6ô±n@ öNä3ª=yès9r ¾Ï&Î#ôÒsù `ÏB القصص:۷۳

او دا د ده له پېرزوینو څخه دئ چي تاسو ته ئې شپه او ورځ گرځولې تر څو په هغې کي هوسا شئ او د دې لپاره چي د الله فضل ولټوئ او د دې لپاره چي ښایي شکر وکړئ.

الله تعالی شپه او ورځ په متوازن او متناسب شکل پیدا کړې چي یوه په بلي پسې راځي، تر هغو پاتې کېږي چي تاسو ورته اړ او محتاج یئ، نه لنډه او نه اوږده، بلکي هومره چي ورته ضرورت شته، تاسو شپې ته اړ او محتاج یئ تر څو په هغې کي هوسا او آرامه شئ، په ورځ کي تاسو کار کوئ، خپل معاش تامینوئ او د الله جل شأنه فضل لټوئ او پدې ترتیب گورئ چي الله جل شأنه د دې انتظام هم کړی چي تاسو آرام وکولی شئ، په شپه کي چي هري خواته تیاره او چوپتیا وي، د خوب لپاره مناسب شرائط برابر شي، دا ځکه چي ته د خوب لپاره هم تیارې ته ضرورت لرې او هم چوپتیا ته، گورئ چي شپه خپله تیاره پرده په ټول عالم خوره کړي، هر څه چوپ شي، هر څه په خوب لاړ شي او ستا د خوب لپاره آرامه او مناسبه فضا جوړه شي، په رڼا کي سم خوب نشې کولی، په شور او ځوږ کي

(c) ketabton.com: The Digital Library

سم خوب نشې کولی، ګورئ چې الله جل شأنه هر څه په خوب بیده کړي او تیاره شي، په دې ترتیب ستا د آرام لپاره مناسبه فضا جوړه شي او بیا ته رڼا او ورځې ته ضرورت لرې چې په هغې کې هر څه وپېژنې، کار وکړې، خپل معاش تأمین کړې، د الله فضل ولټوې، تاته ئې د دې انتظام هم کړی. یو معمولي تغییر د شپې او ورځې په دې موجوده تناسب کې، د زمکې په سر د ژوند امکانات ختموي، نو پدې متوازن شکل کې د شپې او ورځې انتظام چا کړی؟ تاسو ګورئ چې قرآن کریم په دې هم استدلال کوي، دا په متوازن شکل، د شپې او ورځې یو په بل پسې راتګ، همغسې چې ته ورته اړ او محتاج یې، لکه څنګه چې ته ورته ضرورت لرې، دا د دې خبرې د ثبوت دلیل دئ چې دا د رحمن پالونکي خدای د تصرف آثار دي، د رحمن رب د ربوبیت آثار دي، هغه دا انتظام کړی، که الله جل شانه په دې کې معمولي تغییر راولي بیا داسي څوک نشته چې په دې کې تصرف و کړي، تاسي ته رڼا راپیدا کړي او یا دي شپه راولي چې په هغې کې آرام وکړئ، که الله جل شأنه وغواړي چې شپه طولاني شي او تر قیامته پورې دوام وکړي، داسي څوک نشته چې تاته رڼا راولې او که هغه وغواړي چې ورځ تر قیامته طولاني شي، داسي څوک نشته چې هغه شپه راولي. دا د الله پېرزوینه ده چې تاسو لره ئې د شپې او ورځې داسي انتظام کړی چې تاسي ورته اړ او محتاج یئ. همدا راز فرمایي:

ãó« Èä `Ë $kŽü $ZF;R&r ÓÅ°r‘ $gŠü $Zǒ)ør $g»RŠ%B Ú ôF$r

(c) ketabton.com: The Digital Library

ÇÊÈ bräqB الحجر:۱۹

او زمکه مو خوره کړه او په هغې کي مو غرونه واچول او په هغې کي مو هر څه په موزون شکل کي راشنه کړل.

ÇËÈ ûüîÎ •Î ¼ç9 Lõó © ` Br | · Ï»èB $kŽü ðB9 $Zü _r الحجر:۲۰

او تاسی ته مو په هغې کي د معیشت اسباب راپیدا کړل او هغه څه مو درته راپیدا کړل چي تاسي ورته روزي ورکوونکي نه یئ.

یعنی الله تعالی په زمکي کي ټول هغه څه راپیدا کړل چي تاسو ورته اړ او محتاج یاست او په هغه سره ژوند کولی شئ، هغه څه ئې هم درته پیدا کړي چي تاسو ورته رزق او روزي نه ورکوی بلکي الله تعالی ورته روزي ورکوي، دا مختلف حیوانات چي الله جل شأنه پیدا کړي دي او د رزق او روزي انتظام ئې هم الله ورته کړی.

ÇËÈ 5qèB 9‰)Î žw) ÿãÃ\ç$Br ¼çãí“ z $R‰Ÿä žw) äÓ« ` Ì bÎr

الحجر:۲۱

او هیڅ داسي شی نشته چي خزانې ئې له موږ سره نه وي او نه ئې نازلوو مګر په معلومې اندازی سره

یعنی هر شی ئې په یوه معلومه او معینه اندازه کي راپیدا کړی، څو نه چي دلته ورته ضرورت وي، نه تر ضرورت زیات او نه کم، په همغه اندازه ئې پیدا کړی چي ورته ضرورت دئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

$Br ¨qß3a»Yǒ)ǒ™'ù ¨$B ä$J¡¡ 9$`ƀ $Z!ø'R'ù x÷ºq9 x»ƒh$Zù™ör

ÇËÈ ûüÏΡÌ»ƒ2 ¼çq9 óΟçFΡ&   الحجر:۲۲

او بادونه مو راولېږل چي القاح کوونکي دي "د بادونو په ذريعه د نباتاتو القاح کېږي او د همدوی په واسطه وربځي تشکيلوي او له يو بل سره ئې يو ځای کوي"، بيا مو له آسمان نه اوبه را نازلي کړې او په تاسو مو وڅښلې، او تاسو ئې ذخيره کوونکي نه ياست، (د ذخيره کولو انتظام ئې هم الله کوي"

دلته څو شيانو ته اشاره شوې ده: دا چي زمکه مو خوره او پراخه کړه، بيا مو په هغې کي غرونه واچول چي د هغې حرکت موزون شي، زمکه خوځېدله، د ژوند امکان په کي نه وو، الله جل شأنه په هغې باندي غرونه راپيدا کړل تر څو غير متوازن حرکت ئې متوازن کړي، کنترول ئې کړي، بيا ئې په هغې کي هر نوع موزون نبات را شين کړ، کوم شي ته چي تاسي محتاج ياستئ، کوم شي ته چي ټول ژوي ضرورت لري، هغه ئې ټول راشنه کړل او په زمکه کي ئې ستاسو د معاش او د ژوند لپاره ټول اسباب او ذرايع تأمين کړل او هغه حيوانات ئې هم تاسو ته راپيدا کړل چي تاسو ورته اړ او محتاج ياست، د روزي انتظام ئې هم الله کوي، تاسي هغو ته روزي ورکوونکي نه يئ، هيڅ شی داسي نشته چي د الله په نزد کي د هغه خزانې نه وي، د هر شي خزانې له الله تعالی سره دي، په داسي حال کي چي له الله سره ئې خزانې دي خو هر څه ئې په خپله معينه اندازه پيدا کړي، له خپلي اندازې څخه نه زيات او نه کم، بلکي په همغه اندازه چي انسان ورته

(c) ketabton.com: The Digital Library

ضرورت لري، که په دې اندازه کې معمولي تغییر راشي مثلاً د باد حرکت لږ تېز او اضافه شي، له موجوده معمول او طبیعي سرعت نه ئې سرعت لږ اضافه شي، نو د زمکي په سر به هر څه سره ټکوي، هر څه به نسکوروي او د ژوندانه امکانات به ختموي، که باران لږ اضافه شي، که واوره لږه زیاته شي، که ورځ لږ اوږده او طولاني شي، که شپه لږه لنډه شي، که نور او حرارت لږ زیات شي او دا هر څه چې گورئ، له معین حد نه زیات یا کم شي، د انسان ژوند تهدیدوي، خو الله جل شأنه هر څه په معینه اندازه کې راپیدا کړي، د هر شي لپاره یو معین قدر او اندازه ټاکل شوې، په همغه اندازه چې انسان ورته اړ او محتاج دئ پیدا شوي، هیڅ شی له خپلې اندازې اضافه نه دئ، هیڅ شی له خپل ضروري اندازې لږ نه دئ. الله جل شأنه له خپلې اندازې سره سم پیدا کړی. چې هر څه له خپلې اندازې نه لږ اضافه شي گورئ چې بیا څنگه ترې تنگ شو، باران، دا د ژوند تومنه او وسیله چې لږ له خپلې اندازې اضافه شي بیا دعاگاني کوو چې الله ئې متوقف کړي، واوره، بادونه، چې کله له خپلې طبیعي اندازې لږ اضافه شي گورئ چې بیا ترې تنگ یو، سوکالي مو تهدید او ژوند راته گران کړي.

او بادونه رالېږي چې ورېځې القاح کوي او د هر شي د القاح باعث گرځي، بیا له آسمانه اوبه وروي او بیائې په تاسو څښي، او د اوبو د ذخیره کولو انتظام کوي، د غرونو په سر په ژمي کې واوره وروي، تر څو کافي مقدار هلته تاسو ته ذخیره کړي، د دې ذخیره کولو انتظام هم هغه کوي، دا ټول د رحمن رب د وسیع رحمت او پېرزوینو آثار دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د پیغمبرانو بعثت د رحمن رب بله پېرزوینه

د پیغمبرانو لېږنه د الله جل شأنه د رحمت یوه بله نښه ده. دا ځکه چي انسان تر هر څه د مخه او تر هر څه نه زیات دې ته محتاج او اړ دئ او دا ئې لومړي اړتیا ده چي په دې وسیع او پېچلي عالم کي چي اجزاء ئې بې انتهاء دي او په هغه کي د هر مفید او مضر شي تشخیص د انسان له عقل نه اوچت او له امکان نه لري دئ، د دې لپاره چي د انسان لارښوونه وشي او هغه په ناپوهۍ کي پاتې نشي، مفید او مضر تفکیک کړی شي او خپل دوست او دښمن سره بېل کړی شي، الله جل شأنه د دې لپاره پیغمبران را لېږلي، انسان په خپله او یوازي د عقل په مرسته د ځان او د بل حقوق نشي تثبیتولی، دوست او دښمن نشي پېژندلی، مفید او مضر، حلال او حرام نشي بېلولی، دا کار نه په تجربو سره کولی شي او نه خپل عقل ته په پناه وړلو سره، که پیغمبران نه وی او د پیغمبرانو په ذریعه د انسان لارښوونه نه وی شوی، انسان به تل په تیاره کي وو، هغه خپل ځان او دا وسیع عالم نشو پېژندلی، هغه خپل الله نشو موندلی او هغه د خپلو نږدې دوستانو حقوق نه شوای تثبیتولی. د انسان لومړۍ اړتیا او تر ټولو لوی ا حتیاج همدا دئ چي د هغه لارښوونه وشي، د ژوند لاري چاري وروښودی شي، رحمن خدای جل شأنه د همدې انتظام هم کړی، د هغه د هدایت او لارښووني لپاره ئې په هره زمانه کي او د تاریخ په هر پړاو کي چي کله ورته اړ شوی پیغمبران رالېږلي. د پیغمبرانو رالېږل د انسان لپاره او د ټول عالم لپاره د الله ستره پېرزوینه ده، لکه چي قرآن فرمایي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

ÇÈ šú üÜ=»èŋ žq ' žvĵ š• »Yũ"ö& $Br الانبیاء: ۱۰۷

او ته مو نه ئې لیږلی مګر د ټول عالم لپاره رحمت.

د ظالمانو مواخذه د الله د پېرزویني بله نښه:

دا چې تاسو مجرم عناصر ګورئ چې کله د هغوی بغې او طغیان انتهاء ته ورسېږي، داسې حد ته چې حرث او نسل او هر څه تهدیدوي، د فساد باعث شي، د نورو ژوند په خطر کې واچوي، ګورو چې الله جل شأنه دا مجرم او ظالم عناصر مؤاخذه کړي، د ژوند او اقتدار ټغر ئې ورټول کړي او په دې ترتیب نه پرېږدي چې دا زمکه په فساد، ورانۍ او تباهۍ محکومه او د انسان ژوند له ګواښونو سره مخامخ شي، د مجرمو عناصرو مؤاخذه، د هغوی د اقتدار ټغر ټولول او د هغوی تخت او تاج نسکورول دا هم د رحمن الله د رحمت د آثارو او علائمو څخه دي، لکه چې قرآن فرمايي:

Çã ¼çÜ š•ãŸr 7èÅr 7q ' rêÑà6 ŚS@ąù 8qç Ÿ2 bîù

ÇÉÈ šú üBÌó BSDö)$ الانعام:۱۴۷

" اې پیغمبره!" که ستا تکذیب ئې وکړ، ورته ووایه چې ستاسو رب د وسیع رحمت خاوند دئ او د هغه جنګ له مجرمانو څخه نشي رد کېدی.

یعنی هیڅوک ئې د ردولو او مخنیوي توان نه لري، الله جل شأنه به حتماً د مجرمو عناصرو په خلاف جنګ پیلوي، داسې جنګ چې هیڅوک ئې د مخنیوي توان او وس نه لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا چې د تاريخ په اوږدو کې تل ليدل شوي چې هغه مجرم عناصر له زوال او ورکاوي او سپکاوي سره مخامخ کېږي چې زمکه او د انسان ژوند له ګواښونو سره مخامخ کوي، الله تعالی سزا ورکوي او خلک د دوی له خطره ژغوري، دا موقع نه ورکوي چې په خپلو جرائمو او جناياتو سره زمکه له فساد او تباهۍ سره مخامخ کړي، الله تعالی دوی ته تر يوې ټاکلې نېټې او تر معينه حده مهلت ورکوي، خو کله چې د دوی طغيان له حد نه واوړي او د زمکې پر سر ژوندون په خطر کې واچوي او حرث او نسل له جناياتو نه صدمه ګوري، الله جل شأنه ئې نيسي، د هغوی په خلاف داسې جنګ اعلانوي چې هيڅوک ئې د ردولو او مخنيوي توان نه لري، بيا الله جل شأنه هغوی له شوم برخليک سره مخامخ کوي، دا د مجرمانو، ستمګرانو، طغاتو او باغيانو مؤاخذه او تر پايه پورې هغو ته موقع نه ورکول، له هغو سره حساب او کتاب کول، ظالمانو ته د خپلو ظلمونو او جناياتو سزا ورکول، دا په خپله د دې خبرې دليل دئ چې رحمن خدای (جل شانه) ستاسو په نسبت د وسيع رحمت خاوند دئ او دا د ده د وسيع رحمت نښه ده چې مجرمان مؤاخذه کوي، طغيان ته ئې نه پرېږدي او د نورو د ختمولو موقع نه ورکوي.

همدا راز که تاسو ګورئ چې مظلوم انسانان، هغه چې حقوق ئې تر پښو لاندې شوي، د خپل حق لپاره پاڅېدلي وي، الله تعالی د هغوی مرسته کړې، له ظالمانو ئې ژغورلي، د دوی د ژغورني انتظام ئې کړی، هغوی ته ئې پر ظالمانو او ستمګرانو بريا او فتحه ورکړې، دا هم د رحمن

(c) ketabton.com: The Digital Library

خدای د رحمت له نښو او علائمو څخه دي، لکه چې قرآن فرمايي:

$ZÏB pÏ¬q•Î ¼çèB (qãB#ä ûïÏ%©!$#ur $Y7øŠyèä© $uZøŠ¯gU $tRâöDr& uä!%y` $£J9ur

šúüÏJÏW»y_ öNÏdÌ»tƒÏŠ 'Î (#qßst7ô¹r'sù èpysøŠ¢Á9$# (#qßJn=sß šúïÏ%©!$# ÏNx‹s{r&ur

Ç⊆⊂⊄È šúüÏJÏW»y_ هود:۹۴

او کله چې زموږ امر راورسېد، په خپل رحمت سره مو شعيب او هغه مؤمنان وژغورل چې له ده سره ول، او ظالمان يوې اوچتې چيغې ونيول، نو په خپلو کورونو کې پړمخې مړه پرېوتل.

يعنی هغه مهال چې د الله تعالی د پرېکړې نېټه راورسېده شعيب عليه السلام او هغه مؤمنان ئې په خپل رحمت سره وژغورل چې له ده سره ول او ظالمان يوې هيبتناکې لوړې چيغې ونيول، په مرگ محکوم شول او پړمخې پرېوتل.

دا آيت ښيي چې شعيب عليه السلام او د ده مؤمنو ملگرو ته نجات ورکول، ظالمان موأخذه کول او د عالم له صفحې نه د دوی ټغر ټولول د الله د رحمت له آثارو او علايمو څخه ده، همدا چې تاسو گورئ مظلومان چې د خپل حق لپاره د ظالمانو په ضد پاڅېږي فتحه او بری تر لاسه کوي، حالت داسې برابرېږي چې بالآخره د ظالمانو سلطه پای ته ورسي او د اقتدار کرسۍ ئې رانسکوره شي، دا په خپله د دې خبرې ثبوت وړاندې کوي چې دلته يو حکيم ذات د دې عالم په پېښو او حوادثو کې تصرف کوي، هغه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ذات چي د انسان په نسبت رحمت او پېرزوينه لري، که دا حوادث طبيعي حوادث وی او يوه حکيم رحمان رب د عالم د حالت په بدلېدو رابدلېدو کي تصرف نه کولی او د حوادثو په تلو راتلو کي ئې لاس نه درلودی، نو مظلوم به د تل لپاره مظلوم پاته وای او هيڅ کله به د ظالمانو د ختمېدو او نسکورېدو بندو بست نه وای شوی، بس په طبيعي ډول به ظالم تل ظالم او په اوضاع مسلط او مظلوم به تل مظلوم وو.

خو دا چي الله جل شأنه حالات داسي برابروي چي ضعيف او مظلوم انسان، د ظالمانو او باغيانو په مقابل کي فتحه او بری تر لاسه کړي او د ظالمانو له منگولو ئې وژغوري، دا په خپله ثابتوي چي دلته رحمن الله د رب په حيث تصرف کوي، هغه د مظلوم ملگرتيا کوي او ظالم په مرگ محکوموي، دا راز حوادث دا حقيقت ثابتوي چي دلته يو داسي ذات شته چي د خپلو بندگانو په اړه رحمان او مهربان دی او د همدې رحمن رب په اراده دا غيرطبيعي حوادث تر سره کېږي.

الله د دې ملک مالک دئ

په الله باندي د ايمان د دلائلو په ضمن کي يو مهم او اساسي دليل دا دئ چي موږ په دې عالم کي هر څه داسي گورو چي مقهور او محکوم دي او د داسي معينو ضوابطو په وړاندي کاملاً منقاد دي چي هغه تغيير نه مومي، په خپل پيدايښت کي، په خپل حرکت کي، په خپلي ودي او رشد کي، په خپل مرگ او ژوند کي او په هغو نتايجو کي چي د هغوی په حرکت باندي مرتب کېږي، په خپل زوړوالي او کهولت کي او دا چي بالأخره په مرگ محکومېږي، په دې ټولو کي هغوی د معينو او ثابتو سننو او ضوابطو

(c) ketabton.com: The Digital Library

په وړاندي مقهور او محکوم دي، د عالم په هر جزء او په هره برخه کي ګورو چي دغه سنن او ضوابط حاکم دي او هر حرکت او هر تحول د همدغو سننو مطابق تر سره کېږي، دا حقيقت په خپله هر عاقل انسان ته ښيي چي دا عالم يو ټولواک مالک لري، يو داسي واکمن حاکم چي په هر ځای کي د ده اراده مسلطه او حکم حاکم دئ او د ټولو حوادثو تر شا د هغه اراده حکومت کوي، ګورو چي د همغه ذات د ارادې سره سم په عملونو نتايج مرتب کېږي، په همدې دنيا کي د مکافات او د مجازات سلسله ګورو، هغه غيبي لاس چي دا هستي اداره کوي او د عالم چاري سمبالوي او هر څه د هغه په اراده خوځېږي، هر څه د هغه په وړاندي محکوم او مقهور دي او همغه په عملونو باندي نتائج مرتب کوي او د عمل بدله ورکوي، د مالک په توګه او د يوه حاکم په څېر په عالم کي تصرف کوي او په عملونو نتايج مرتب کوي.

همدغو حقايقو ته قرآن عظيم الشأن په متعددو آيتونو کي اشاره کوي او همدا خبره ترې ثابتوي چي دا عالم يو مالک او ټولواک لري چي هر څه د هغه د ارادې په وړاندي مقهور دي، لکه چي فرمايي:

ì ð¡ 9$ ã ‎îð ƒ `B& ÇÚ öF $r ä$J¡ 9$ `Ë Nã‰ãö ƒ `B @è

šÆ Ë MhJ9$ ß•Ì ƒä r ËMhJ9$ `Ë ¢Û9$ ß•Ì ƒä `Br •»Á öF $r

ÇÌÈ bqà)G? Ÿx ùr& @à ù ª! $bqä9qà)Š¡ ù •ö F$ ã ƒ‰ã `Br ÇÛ9$

يونس:۳۱

(c) ketabton.com: The Digital Library

(ورته) وایه! له آسمان او زمکي نه څوک تاسو ته رزق او روزي درکوي؟ او د دغو غوږونو او سترګو مالک څوک دئ؟ او څوک دئ چي ژوندي له مړي او مړي له ژوندیو راپیدا کوي؟ او د کارونو تدبیر څوک کوي؟ ژر ده چي وبه وايي: الله، نو ووایه: آیا (له کفر او شرک نه) ځان ساتنه نه کوئ؟

دا د رزق او روزي انتظام څوک کوي؟ د چا په اراده دا آسمان او زمکه په ګډه کار کوي چي انسان ته د رزق او روزي انتظام وکړي؟ له آسمانه اوبه راوریږي او له زمکي دانه او میوه راټوکیږي او په دې سره د انسان اړتیاو ته ځواب ویل کیږي، دا کار د چا په اراده ترسره کیږي؟ دا د کوم مدبر ذات دقیق تدبیر دئ؟ دا غوږونه او سترګي چي ته پرې لیدل او اوریدل کوې، د دې اصلي مالک څوک دئ؟ د چا له لوري درکړی شوي؟ د چا په اراده ستا د ژوند یوه اساسي او مهمه برخه بشپړوي؟ که دا غړي دي په واک کي نه وی له څومره ستونزو سره به مخامخ وې؟

آیا دې پوښتنو ته له دې پرته بل ځواب ویلی شې چي دا د مهربان پالونکي رب له لوري درکړی شوي؟ آیا له دې اعترافه پرته بله چاره لرې؟

له دې خرګند حقیقت نه د انکار لپاره څه دلیل لرې؟ ووایه: ستا او ټولو ژوو لپاره د رزق او روزي انتظام څوک کوي؟ له آسمان او زمکي نه تاسو ته څوک رزق او روزي درکوي؟ دا د رزق او روزي وسایل چا پیدا کړي؟ باران څوک وروي؟ شپه او ورځ څوک راولي؟ لمر زموږ زمکي ته د چا په اراده نور او تودوخه ورکوي؟ د زمکي پر مخ د نور وړانګي د چا په اراده خوریږي؟ دا له زمکي نه دانه او میوه څوک راشنه کوي؟ دا زموږ

(c) ketabton.com: The Digital Library

سترګي او غوږونه د چا په اراده کار کوي؟ د دې مالک څوک دئ؟ دا ژوندي له مړو او مړي له ژوندیو څوک راپیدا کوي؟ دا د عالم چاري څوک سمبالوي، د امورو تدبير ئې د چا په واک کي دئ او کارونه ئې د چا په اراده تر سره کېږي؟

له دې پرته بله چاره نه لري، دوی په دې خبري اعتراف ته اړ او مجبور دي او بله چاره نه لري چي ووايي: دا هر څه الله تعالی کوي.

همدا راز فرمايي:

í$k]9$ß,Î$™ @ø$Ÿr •J)$8 íhê b& $l; Óè7^ƒ ß§ ô±9$Ÿ

ÇÍÈ šc qß7ó¡„ ;7=ù ’Î@ä.r یس: ۴۰

نه لمر ته ښايي چي سپوږمۍ بياموmي او نه شپه په ورځ باندي سبقت کوي بلکي هر يو په يوه معين مدار کي خوځېږي.

ګورئ چي لمر د سپوږمۍ د جذبولو، له خپل ځانګړي مداره د هغې د ايستلو فرصت نه ترلاسه کوي، يو د بل په مدار کي نه ننوځي، هر يو په خپل مسير کي خوځېږي، د دوی ترمنځ ټکر او تصادم نه راځي، په دې وسيع کائنات کي دا بې شمېره اجرام، هر يو په يوه معين مدار کي خوځېږي، يو بل به بيا نه مومي، چي له هغه سره ټکر وکړي او هغه جذب کړي، هر يو خپل حد پېژني، له هغه نه تېری او تجاوز نشي کولی، نه لمر له خپل مدار نه خوځېدلی شي او د سپوږمۍ په مدار کي داخليدلی شي او نه هغه جذبولی شي، نه د دغو دواړو ترمنځ تصادم او ټکر راځي او نه هم شپه

(c) ketabton.com: The Digital Library

په ورځ باندی سبقت کولی شی، برعکس هره یوه په خپل وخت او نېټه راځي، دا د سپوږمۍ او لمر لپاره معین حدود چا وضع کړي چي له هغه نه د یوې ذرې په اندازه د تجاوز او تېري توان نه لري، دا څنګه او د چا د ارادې په وړاندي محکوم او مقهور دي؟

ګورئ چي لمر، زرګونه کاله په پرله پسې او منظمه توګه، له یوه ځایه طلوع کوي او په یوه ځای کي غروب کوي!! دغه معین مسیر طوعاً او کرهاً پلي کوي او له هغه نه یوه خوا بله خوا د انحراف قدرت نه لري، دا څوک اداره کوي؟ دا په وسیع آسمان کي د ستورو ترمنځ ټکر او تصادم ولې نه راځي؟ ولې یو د بل مسیر ته نه داخلېږي؟ دا هر یو په خپل مسیر کي څوک اداره کوي؟ د دې تر شاه د چا اراده ده؟ د چا د ارادې په وړاندي هغوی محکوم او مقهور دي؟ چي په داسي منظم ډول او په ټول انقیاد سره په خپل معین مدار کي خوځېږي او یو انچ، له هغه نه یوه طرف او بل طرف ته انحراف نشي کولی؟!

همدا راز شپه او ورځ خپل هغه حد پېژني چي ورته ټاکل شوی، له هغه نه تېری نشي کولی، نه اوږدېږي او نه هم لنډېږي، یوه له بلي سبقت نه کوي چي د شپې په ځای ورځ راشي یا د ورځې په ځای شپه راشي او یوه له بلي نه سبقت وکړي، بلکي هره یوه خپل حد پېژني او په خپل وخت کي راځي.

په دغي مقدمې سره دوو حقایقو ته اشاره شوې: لومړی دا چي د عالم ټول اشیاء او اجزاء محکوم او مقهور دي او دا چي تحولات د معینو

(c) ketabton.com: The Digital Library

ضوابطو او سننو سره سم تر سره کېږي، له خپلو حدودو نه تېرى نشي کولی، په خپل وخت کي راځي، په خپل ځای کي راځي. او دوهم دا چي شپه او ورځ د طبیعت دوه حالته دي او لمر، سپوږمۍ د طبیعت دوه اجزاء، ګورئ چي دا دواړه مقهور او محکوم دي، خپل مدار طی کوي، یو د بل مدار ته نه داخلېږي، یو له بل سره ټکر او تصادم نه کوي، مالک الملک الله هر یو په خپل مسیر او مدارکي ساتي، د هغه ساتنه کوي او د دغو په حرکت باندي چي کوم نتائج مرتب کېږي، کوم تحولات چي په عالم کي راځي دا هم د معینو سننو او ضوابطو سره سم، یو په بل باندي سبقت نشي کولی، آیا دا دلیل د دې خبرې د ثبوت لپاره کفایت نه کوي چي دا هر څه یو مالک ټولواک اداره کوي، او هر څه د هغه مالک الله د ارادې په وړاندي محکوم او مقهور دي؟

ستا د مرګ پرېکړه څوک کوي؟

ÇÑÐÈ ûüïï‰» ¹ Ìâäbĵ $kXqãÅ ö ÇÑÏÈ ûüÏƒï‰B Žöî Ìâäbĵ wöû

الواقعه:۸۶

که تاسي د الله د ارادې په وړاندي محکوم نه یاست " هغه دین چي الله وضعه کړی، هغه سنن او ضوابط چي الله جل جلاله په دې عالم کي وضع کړي، که تاسي د هغه په وړاندي محکوم نه یاست" نو چي کله ستاسي روح ستوني ته ورسېږي بېرته ئې وګرځوئ که رښتوني یاست؟

ستاسي مرګ په دې دلالت کوي چي تاسي د یوه چا د ارادې په

(c) ketabton.com: The Digital Library

وړاندي محکوم ياست، نه غواړئ چي په مرگ محکوم شئ، انسان نه غواړي چي په زړښت دي محکوم شي، د هغه قوتونه او استعدادونه دي ختم شي او چي کله د خپل قوت هغه معراج ته ورسېږي، بېرته دي په زوال محکوم شي، دا نه غواړي، نه غواړي چي له مرگ سره دي مخامخ شي، خو څه چاره لري؟، دا چي کله ستا روح ستوني ته ورسېږي بېرته ئې له گرځولو عاجز يې، دا ثابتوي چي ته د يوه چا د ارادې په وړاندي محکوم يې.

که چېري تاسو د الله د ارادې او د هغه دين چي ده وضعه کړې، هغه ضوابط او قوانين او مقررات چي په دې عالم کي هغه وضع کړي، د دې په وړاندي محکوم، مقهور او منقاد نه ياست نو چي کله ستاسو روح ستوني ته ورسېږي هغه بېرته وگرځوئ که رښتوني يئ.

دا هر څه د چا ارادې ته تسليم دي؟

قرآن د عالم د ټولو اشياوو په اړه فرمايي چي هر څه د الله په وړاندي منقاد دي.

Ä ß ǒŖ$r ЁN°q»J¡ 9$’Î ` B N=ŏ& ÿ ã&r šc qäóö7t «! $Çƒ Ĭ ŽöxöùQ&

آل عمران:۸۳ ÇÑÌÈ šc qã_ ǒŖ ãnøî)r $\döŸ2 r $Yã öqÛ

آيا "کافران" د الله له دين نه پرته بل دين لټوي؟ حال دا چي ده ته د آسمانونو او زمکي هر څه طوعاً او کرهاً منقاد دي او په پای کي د هغه

(c) ketabton.com: The Digital Library

طرف ته بېرته گرځول کېږي.

تاسو د عالم هر څه گورئ چي د دې عالم د مالک او ټولواک د احکامو او ضابطو په وړاندي منقاد دي، يو شی به هم په دنيا کي داسي و نه گورئ چي هغه دې کاملاً آزاد وي او خپلي مخي او خپل سرته دي پرېښودل شوی وي. د اوبو قطره چي له وريځي نه په زمکه راپرېوځي، د يوې معيني قاعدې او ضابطې سره سم راپرېوځي، نن علم حتی د همدې قطرې د پرېوتو فورمولونه کشف کړي، نن علم دا معلومه کړې چي د کوم فورمول مطابق او په کوم معين سرعت سره هغه په زمکه راپرېوځي؟ کومه تيږه چي پورته ئې اچوئ او بېرته په زمکه راپرېوځي د يوې معينې ضابطې او قاعدې محکومه ده، تاسي په دنيا کي هيڅ داسي څه نشئ موندلی چي هغه دي خپلي مخي ته آزاد وي او د هغو معينو سننو په وړاندي دې محکوم او مقهور نه وي چي الله تعالی ورته ټاکلي .

نن انسان د علم په رڼا کي په دې پوهېږي چي د عالم هر حرکت د قوانينو مطابق ترسره کېږي، ساينس د دې لپاره فورمولونه وضع کړي، دا فورمولونه همغه سنن دي چي الله وضع کړي، نن د حرکت، سرعت، شتاب، ويشتلو، ارتقا او سقوط لپاره په فزيک کي داسي معين فورمولونه وضع شوي چي ثابت دي او تغيير نه مومي. آيا دا کافران د الله له دين نه پرته بل دين لټوي؟ حال دا چي د آسمانونو او زمکي هر څه، طوعاً او کرهاً، خوښ او ناخوښ، که زړه ئې غواړي او که نه غواړي د هغه په وړاندي منقاد او تسليم دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

همدا راز قرآن فرمايي:

7ï‰% äó« è@ä 4?ã qèr £ÍŽi $Br Çú öï{ $ Ï N°q»J¡ 9$ã7 ùã –

ÇÊËÈ المائده: ۱۲۰

د آسمانونو او زمکي او څه چي په هغوی کي دي د ټولو پاچاهي الله لره ده او هغه په هر څه قدير او توانا دئ.

د زمکه او آسمانونه د الله جل شانه ملک او هغه ئې مالک دئ، دلته دی د مالک په حيث په هر څه کي تصرف کوي، د دې عالم په هره گوښه کي د ده اراده نافذه او حاکمه ده، هغه مالک الملک دئ.

د الفرقان د سورې په ۲ آيت کي فرمايي:

`ãƒ Ï9r #%9r õÏ, 6ƒ Ó9r Çú öï{ $ Ï N°q»J¡ 9$ã7 ùã ¼ç9 "Ï%$

ÇËÈ #\ƒÏ‰ ø)? ¼çy‘£‰)ù äó« @à2 ,=z r Å ù9$ ’Îû ƒÎŸ ¼ã©

هغه ذات چي د آسمانونو او زمکي پاچاهي د ده ده "دلته د هغه اراده حاکمه او نافذه ده او هغه د دې عالم مالک دی" نه ئې زوی ځان ته نيولی او نه پدې پاچاهۍ کي څوک له هغه سره شريک دئ، هر څه ئې پيدا کړي او د هغه لپاره ئې معينه اندازه ټاکلې" په يوه معينه اندازه ئې هر څه پيدا کړي"

يعني الله جل شأنه د آسمانونو او زمکي ټولواک او حاکم دئ، د هغه حکم په هر ځای کي نافذ دئ، هغه مالک دئ او دا زمکه او آسمانونه د هغه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ملک دئ چي د حاکم او مالک په توګه په کي تصرف کوي، هر څه د هغه په وړاندي محکوم دي او هغه نه زوی لري، زوی ئې هم نه دی نیولی چي د هغه ځای ناستی شي او نه هم د دې عالم په اداره، کنټرول او ساتنه کي څوک له هغه سره شریک دئ، هر څه هغه پیدا کړي او د هر څه لپاره ئې معین حد او اندازه ټاکلې.

§ ôt‡9$•ÎŒ ™r èd$ ’Î ‘$gZ9$ ßìqã ŕ $gZ9$ ’Î Ÿ@ø‹$ ßìqã

ç9 Ь$â ª!$ ßàô Ïϊ ‘Ÿ¤y ÷8 @_Ł “Ìøg @à2 •J)$ÿ

ÅÜÕ÷ `ÏB šc qãÎ‹ ô $B ¾ÏmrŠ `ÏB šc qãã ô? ûïÏ%$ Ûù ùB

ÇÊÌÈ فاطر:١٢

شپه په ورځ کي ننباسي او ورځ په شپه کي ننباسي"خو له معیني قاعدې سره سم" او لمر او سپوږمۍ ئې مسخر کړي، "هر یوه ته ئې معین مدار ټاکلی چي دغه معین مدار په معین وقت کي پلی کوي" هر یو د ټاکلی اجل او نېټې لپاره خوځېږي، همدغه الله ستاسو رب دی چي پاچاهي او ټولواکي د ده ده او څوک چي له هغه نه پرته بل څوک مرستي ته رابلي او د هغه عبادت کوي حتی د خرما د زړي د پوستکي خاوند هم نه دئ.

ګورئ چي هره ورځ څو شېبې په هغه کي تفاوت راځي، شپه په ورځ کي داخله شي او ورځ په شپه کي، ورځ د شپې ځای ونیسي اوشپه د ورځې، په خپل ماحول کي ګورو چي کله شپه وي او کله ورځ، اوس دلته ورځ ده

(c) ketabton.com: The Digital Library

خو دا ده ورو ورو شپه را روانه ده او د ورځې ځای شپې ته خالي کېږي. یا شپه کله اوږده شي او ورځ را لنډه شي، کله ګورو چي ورځ اوږده شي، شپه لنډه شي. دا د شپې او ورځې یو په بل کي داخلېدل ، د الله جل شأنه کار دئ، دا الله جل شأنه دئ چي شپه په ورځ کي داخلوي.

دا څوک دئ چي دا کارونه کوي؟ شپه په ورځ کي داخلوي؟ ورځ په شپه کي داخلوي، لمر او سپوږمۍ ئې مسخر کړي او هر یو په خپل مدار کي د معینې نېټې سره سم خوځېږي او د هغه اراده په هر څه کي او هر ځای حاکمه او نافذه ده؟ یعني هغه ذات چي دا کارونه د هغه په اراده تر سره کېږي او موږ ګورو چي دا د هغه د سلطنت، سیطرې او تسلط مظاهر دي، همغه ستاسو رب دئ. او له هغه پرته چي څوک مرستي ته رابلي او د هغه عبادت کوي حتی د خرما د زړي د پوستکي خاوند هم نه دئ. دومره لږ څه هم د دوی په واک کي نه دي، هیڅ شی هغوی ته نه دی سپارل شوی، د هیڅ شي واک او اختیار نه لري، کوم څه چي د الله نه پرته تاسو مرستي ته دربلئ او د هغه عبادت او لمانځنه کوئ، په دې عالم کي هیڅ واک او اختیار هغوی ته نه دی ورکړی شوی، وښیئ، د کوم څه مالک دي، چېري د هغوی اراده حاکمه ده او څه کولی شي؟

ÇÑÌÈ bqã_ëèìøÎr ãó« ÈäBqã=B ¾íï‰‹Î “ Ï‰S`» s öÝù

یس:۸۳

نو پاکي هغه ذات لره ده چي د هر څه ټولواکي د هغه په لاس کي ده او د هغه لوري ته ورګرځول کېږئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه ذات چي د هر څه واګي د ده په واک کي دي، واکمني، سلطنت او سيطره هغه لره ده، د ټولو شيانو ساتنه او پالنه کوي، د ټولو امورو تدبير ئې په لاس کي دئ، هغه لره پاکي ده، هغه له هره عيبه منزه او له هرنقص او ضعف نه لوړ دئ.

يعني هر څه د هغه په اختيار کي او د هغه د ارادې په وړاندي مقهور دي، په پای کي د خپل رب په لوري درومي، تاسو هم د نورو شيانو په څېر د خپل ژوند په پای کي د خپل رب خوا ته درومئ.

همدا راز فرمايي:

ÇÎÈ âqã\V$B _ëè« $'‹Î)r ÇÚö‘F{$ ur ÏNºuq»yJ¡¡9$# à7ù=ãB ¼ã&©!

الحديد:۵

دآسمانونو او زمکي پادشاهي ده لره ده، او ټول کارونه الله ته محول کېږي.

د الله تعالی لوري ته د کارونو د ارجاع معنی دا ده چي د هر کار پرېکړه د ده له لوري کېږي، د هر کار نتايج او پايلي د ده له لوري ټاکل کېږي، لکه څنګه چي الله تعالی ټولواک دئ او حکم ئې په هر ځای کي نافذ او حاکم، همداسي د ټولو امورو پايلي د ده له لوري ټاکل کېږي، لله الملک، لله الحکم و لله عاقبة الامور.

الله تعالی همغه ذات دئ چي چا ته وغواړي اقتدار ورکوي، له چا نه چي وغواړي اقتدار بېرته اخلي، چا ته عزت ورکوي او څوک له ذلت او سپکاوي سره مخامخ کوي، لکه چي قرآن فرمايي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

š• ùBß$áÍ\?r ãt±@ `B š• ùBß$’Îsè Å ùBß$ 7 Î»B ÏŒ¯$è@è

4?ã 7Rĵ ǰö, ß$8Ï‰ŠÎ ãt±@ `B ÁËÉêr ãt±@ `B “Ïèêr ãt±@ `BßÏB

ÇËÏÈ ÖÏ‰% ãó« È@ä   آل عمران:۲۶

ووایه! ا ې باري ربه! د ملک مالکه! ته ئې چې چا لره وغواړې پاچاهي او واکمني ورکوې او له چا چي وغواړې اقتدار بېرته اخلې، چا ته چي وغواړې عزت ورکوې او څوک چي وغواړې سپکوې ئې، ښېګڼه ټوله ستا په لاس کي ده، بې شکه چي ته په هر څه قادر يې.

يعني دا هستي ستا ملک او ته ئې مالک او ټولواک يې، دلته ستا اراده حاکمه او نافذه ده، دلته هر څه ستا د مشيت مطابق ترسره کېږي. دې ته مو بايد پام وي چي د ا لله مشيت په حق او عدل ولاړ او د تغيير نه منونکو ضوابطو او سننو مطابق دئ، الله جل شأنه هغه ضوابط موږ ته توضيح کړي چي له مخي ئې چا ته د اقتدار سپارلو پرېکړه کوي، هغه ثابت سنن او ضوابط ئې هم توضيح کړي چي له مخي ئې له چا نه واکمني او اقتدار اخلي، دا تصادفي پېښې نه دي چي په خپل سر، له کومي قاعدې پرته، تصادفي او آناً فآناً ترسره شي، بلکي دا د معينو، ثابتو الهي ضوابطو او سننو مطابق ترسره کېږي، الله جل شأنه دا موږ ته توضيح کوي: هغه چاته اقتدار ورکوي چي ايمان لري ا و عمل ئې صالح وي او په اجتماع کي تر ټولو اصلح وي، لکه چي فرمايي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

النور:۵۵

له تاسو نه چيچا ايمان راو ړی او عملونه ئې صالح دي، له هغوی سره الله وعده کړې چي د زمکي خلافت به داسي دوی ته سپاري لکه چي تر دوی مخکنيو ته ئې خلافت سپارلی وو، هغه دين ته به تمکين او اقتدار ورکوي چې دوی لپاره ئې غوره کړی، د دوی خوف به په امن بدل وي، (داسي حالت به راولم چي) زما عبادت به کوي او هيڅ څه به له ما سره نه شريکوي.

دا وعده له چا سره شوې؟ له هغه چا سره چي ايمان لري او عمل ئې صالح وي، هغه څوک چي اصلح او تر ټولو غوره وي. خو د دې په مقابل کي هغه کسان هم موږ ته معرفي کوي چي الله تعالی ئې په ذلت محکوموي، په دې اړه الهي سنن او ضوابط هم موږ ته ښيي، چاته چي اقتدار وسپارل شو او هغه فساد وکړ او صلهٔ رحم ئې قطع کړ، الله به ئې ړندوي، اقتدار به بېرته ترې اخلي او په ذلت به ئې محکوموي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

قرآن کریم د بني اسرائیلو په قصې کي دا موضوع توضیح کوي، او مورږ ته دا ښيي چي پدې قوم کي کوم صفات راپیدا شول چي الله جل شأنه د هغه په وجه د زمکي خلافت ورکړ؟ او بیا کوم صفات په کي راپیدا شول چي دائې بېرته ترې واخیست، په ذلت ئې محکوم کړل او له فقر او مسکنت سره ئې مخامخ کړل؟ قرآن عظیم الشأن هغه الهي مشیت او هغه ضوابط او سنن مورږ ته ښيي چي د هغه له مخي الله تعالی چا ته ملک او اقتدار ورکوي او یا ئې بېرته ترې اخلي او د اقتدار تخت ئې نسکوروي. ځیني کسان داسي ګمان کوي چي ګواکي دا هسي د چانس او تصادف له مخي ترسره کېږي، حتی دا هڅه کوي چي ثابته کړي پدې اړه څه خاص ضوابط او سنن نه مراعات کېږي، بس د الله تعالی چي چا ته خوښه شوه پاچاهي او اقتدار ورکوي او له چا ئې چي وغوښتل بېرته ئې ترې اخلي. خبره نه یوازي داسي نه ده؛ بلکي پدې اړه ثابت الهي سنن وضع شوي، قرآن عظیم الشأن مورږ ته هغه الهي مشیت او هغه خاص سنن او ضوابط توضیح کړي او دائې را ښودلې چي دا کار د خاصو سننو او ضوابطو سره سم ترسره کېږي، څنګه او چاته ا لله اقتدار ورکوي او له چا نه ئې بېرته اخلي، لکه چي فرمایي:

š• ù3ß$ãí\?r ã$±@ `B š• ù3ß$’Îsè? ù3ß$7î»B Oßg=9$#È@è

4?ã 7?Ŕ ţö, 8$8ï‰Šî ã$±@ `B ‘Aèr ã$±@ `B “èr ã$±@ `ßB

(c) ketabton.com: The Digital Library

ÇËÈ ÖÏ‰% äõ« Èä آل عمران:۲۶

وwایه ای بارئ ربه! د ملک مالکه! ته چي چا لره وغواړې پاچاهي ورکوې "ملک او اقتدار ورسپارې" او له چا نه چي وغواړې اقتدار بېرته اخلې، چي چاته وغواړې عزت ورکوې او چي څوک وغواړې سپکوی ئې "له ذلت سره ئې مخامخ کوې" ښېګڼه ټوله ستا په لاس کي ده "خير ټول ستا په اختيار کي دئ، ته چي هره فيصله وکړې په هغه کي خير دئ، که چاته اقتدار سپارې په هغه کي خير دئ، که له چا نه ئې بېرته اخلې په هغه کي خير دئ، که عزت ورکوې خير په همدې کي دئ، که څوک په ذلت محکوموې خير په همدې کي دئ، ښېګڼه او خير ټول ستا په اختيار کي دي، ستا په هره فيصله کي خير دئ" او ته په هر څه قادر او توانا يې.

چا ته عزت ورکول او يا ئې له سپکاوي سره مخامخ کول، د معينو سننو او ضوابطو مطابق تر سره کېږي، چي کله معين مواصفات په يوه فرد يا ټولنې او اجتماع کي راپيدا شول، الله جل شأنه عزت ورکوي او چي بيا څه مشخص مواصفات په هغه کي راپيدا شول بېرته ئې په ذلت محکوموي، سپکوي ئې او عزت بېرته ترې اخلي. يعني په دی باب الهي مشيت د خاصو سننو او ضوابطو مطابق دئ چي تغيير نه مومي، تل ثابت او تغيير نه منونکی دئ.

šÆ Ë ¢ Ûš$ß ì÷ êr è$š'Î '$gŸ9$$Ïiq ê r Ï$gŸ9$$'Î @Ø$$Ïiq ê

(c) ketabton.com: The Digital Library

5 $ ¡ m Îöí Î ã$±@ `B äãö?r ÇÛ$ `B MÍhJ$ß Ì ÷ ê r MÍhJ$

ÇËÈ آل عمران: ٢٧

ته ئې چيشپه په ور ځ کي داخلوې او ورځ په شپه کي داخلوې، ژوندی له مړي راپيدا کوې، او مړی له ژوندي نه راپيدا کوي، او چي چا ته وغواړې بې حسابه رزق ورکوې.

دا هم د الله د ملک او واکمنۍ مظاهر دي، دا د شپې او ورځې تگ راتگ، د مرگ او ژوند فيصله، د رزق او روزي اعطاء، د عزت او ذلت فيصله، چا ته اقتدار ورکول او له چا نه ئې بېرته اخيستل، دا ټول د همغه الله په اراده کېږي چي دا ملک اداره کوي او د ټولو امورو تدبير د هغه په واک کي دئ.

Éß/Ì 6 $Ą ö è$> ' qè ž ï] ™9] W ', s$ ã7 ÎJ$ª ! $ ' ?»èGù

ÇÊÊÏÈ المؤمنون: ١١۶

نو هغه حقيقي ټولواک لوړ دئ چي له ده پرته بل معبود نشته، او هغه د پرتمين عرش رب دئ.

يعني الله تعالی حقيقي مالک دئ، له ده پرته بل د عبادت وړ معبود نشته، هغه ټولواک دئ، د عالم هر څه د ده د واکمنۍ تر عرش لاندي دي، هر څه د ده تر سيطرې او سلطې لاندي دي، له کوم عرش نه چي د دې ملک او د عالم اداره کېږي، هغه د ده عرش دئ، او دا هستي ټوله د هغه د

(c) ketabton.com: The Digital Library

سيطرې او سلطې تر تخت او عرش لاندي ده، يعني دلته هغه هم مالک دی او هم حاکم. په ټوله هستي کي د ده اراده نافذه ده، هغه د عرش مالک دئ، ځوک چي د الله په ملک کي ژوند کوي، نو هغه به د همغو ضوابطو او سننو سره سم چي الله وضع کړي د خپلو عملونو اجر، بدله او نتايج ويني، ځوک به تعذيبوي او چا ته به مغفرت او بخښنه کوي، خو د خاصو سننو مطابق، چا ته چي بخښنه کوي د هغه په باب الله جل شأنه خپل مشيت توضيح کړی، دا بخښنه د خاصو سننو مطابق ده، همدا وجه ده چي ځيني کسان د الله له مغفرت نه محروم دي، که ځوک تعذيبوي د هغه په اړه هم الله جل شأنه خاص سنن وضع کړي.

عملونو ته بدله ځوک ورکوي؟

âš±„ `B Ü ÉèãÇÚ óÆ $r Ñºq»J¡¡ 9$Û• ûã¼ã ©$b& Ñ=è? ó9&

ÇÍÈ Ö%ŽÉ ãó« èà2 4?ã ª! $r âš±„ `Kïãÿø/r المائده: ۴۰

آيـا نـه پـوهـېږې چـي د آسـمانونو او زمکـي پاچـاهي د الله ده، ځـوک چـي وغواړي تعذيبوي ئې او چا ته چي وغواړي مغفرت او بخښنه ورتـه کـوي او الله په هر څه قدير او توانا دئ.

دلته په دې عالم کي د بدلې، مکافات او مجازات سلسله جاري ده، چي کله انسان په گناه لاس پورې کوي له همغه لحظې نه د هغه تعذيب پيل کېږي، عذاب د گناه سره متصل دئ، خو د مجرم او گنهگار د مجازات مکمله فيصله به د قيامت په ورځ کېږي، په دنيا کي د خپل عمل نسبي بدله

(c) ketabton.com: The Digital Library

تر لاسه کوي. د جرم او مجازات د توامیت یوه ښه بېلګه دا ده چې ګورو هر تاواني توکی انسان ته حرام شوی، الله جل جلاله هغه شیان انسان ته حرام کړي او له هغوی ئې د ډډې کولو امر کړی چې انسان ته زیان رسوي، خو که څوک حرام شیان خوري، الله ورته سزا ورکوي، له کومې لحظې چې انسان حرامو توکو ته لاس اوږدوي له همغې شېبې د ده د تعذیب لړۍ هم پیل کېږي. د دې خبرې ښه مثال دا دئ چې که څوک په مخدره موادو لاس پوري کوي، د مثال په توګه چرس څکوي، یا کوم بل داسې حرام توکي ته لاس اوږدوي چې اسلام حرام کړی، له همغې لحظې نه چې څوک دا ګناه کوي، مجازات ئې پیل کېږي، د مخدره موادو منفي اثرات ئې ورو ورو متأثره کوي، تر هغه چې لېونتوب ته ورسېږي، همدا راز که څوک شراب څښي، د دې حرام څیز له منفي اثراتو نه خوندي نه پاته کېږي، انسان چې هره ګناه کوي عذاب ئې له ګناه سره متصل پیل کېږي، خو کامله سزا به د قیامت په ورځ ګوري، هغه مهال چې د انسان ټول اعمال او د هغه اثرات له نن نه تر پایه پورې را جمع شي او د عملونو اثرات ئې تکمیل شي، ځکه هر عمل خاص اثرات لري، د عمل د اثراتو دائره ورو ورو پراخېږي، بیا به د قیامت په ورځ دغو اثراتو ته په پام سره د مکمل اجر او د مکافات او مجازات فیصله کېږي.

موږ په دې عالم کې دا د مکافات او مجازات سلسله ګورو، هغه ذات چې په عملونو نتایج مرتب کوي او عملونو ته مجازات او مکافات ورکوي، همغه الله دی چې په دې عالم کې د هغه اراده نافذه ده او دا ټوله هستي د

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه ملک دئ.

نه ګورئ چي الله جل شأنه ظالمان مؤ اخذه کوي، وئې نيسي او د عذاب متروکه ناځاپي د هغوی په سر راپرېوځي، دا په داسي حال کي چي ټول شرائط د دوی په ګټه وي، د اجتماع حالت، او په هغه کي هر څه د دوی په ګټه، او د دوی په خدمت کي وي، پر اوضاع حاکم وي، هر څه د دوی په اختيار کي وي، د بقا لپاره ئې ټول شرائط برابر وي، ټول امکانات او وسايل د دوی په لاس کي وي، د دوی د بقا او دوام لپاره ټول شرايط مساعد وي، خو ګورو چي ناځاپي د الله تعالی د عذاب او مؤاخذې متروکه د دوی پر سر را پرېوځي او د اقتدار تخت او تاج ئې نسکور شي، لکه چي قرآن فرمايي:

N9 ÓÉ$ÇÈ Š$JèŠ$ÏN#Œ P‘Î ÇÏÈ Š$èÎ 7ƒ‘ Ÿ@èù #ø. •? N9&

ÇÈ Š#qŠ$Î •÷ Á 9$(q¸` ûïÏ%©!$ŠqŠ0r ÇÑÈ Ÿ‰»-Î$’Î $gè=B ÷=ä

$kŽÏ(rãVø'ù ÇÊÈ Ÿ‰»-Î$’Î (qöÓÛ ûïÏ%©!$ÇÈ Š$?#F{$ “ Ë bqäãö

7ƒ‘ b Î ÇËÈ A#‹ã Þö™ 7ƒ‘ óOgŽø æ Áù ÇÌÈ Š$¡ŸŠ$

ÇÍÈ Š$ ¹ öŠ$9 الفجر:۶ -۱۴

آيا ودي نه ليدل چي ستا رب له عاديانو سره څه معامله وکړه؟ هغه د ا رم عاد، "په ارم کي اوسېدونکي عاديان"، د دنګو قدونو خاوندان، هغه

(c) ketabton.com: The Digital Library

چي په ښارونو کي د دوی په څېر بل څوک نه وو پيدا شوي او له هغو ثموديانو سره چي په (ګڼ شمېر) درو او ناوونو کي ئې تيرېږ وتراشلې "د ځلو او قصرونو جوړولو لپاره"، او د ميخونو خاوند فرعون سره، (چي ډېر فوځونه ئې درلودل، خپل مخالفين ئې په مېخونو تعذيبول او د هغوی په لاس پښو کي ئې مېخونه ټک وهل) هغه چي په ښارونو کي ئې طغيان وکړ او په هغوی کي د ډېر فساد مرتکب شول، نو ستا رب ناڅاپه په دوی باندي د عذاب متروکه راپرېښوده، يقينا چي ستا رب حتما په کمين کي دئ.

يعني دا پېښي، د دغو قومونو تعذب ښيي چي الله تعالی مترصد دئ، هر چاته تر يوه وخته پوري مهلت ورکوي، ورته مترصد پاته کېږي، په ميقات کي ورته کمين نيول شوی، په خپل وخت او ځای کي ئې ناڅاپي او کلک نيسي.

دلته د هغو قومونو د تعذيب يادونه شوې چي ځواکمن او مسلط ول، شرائط د دوی په ګټه ول، اقتدار د دوی په لاس کي وو، وسائل او امکانات ټول د دوی په اختيار کي وو، هغه چي د افرادي قوت له ناحيې تر ټولو قومونو مخکي وو، د دوی په څېر بل قوم چېري نه ترسترګو کېدو، الله جل شأنه دنګي جثې او قد و قامت ورکړی وو، له دې پلوه ئې د نړۍ پر ټولو قومونو فضيلت په برخه شوی وو، خو چي کله ئې طغيان او سرکشي و کړه، وګورئ چي الله تعالی له هغوی سره څه وکړل؟!

د ثمود له قوم سره چي د مدنيت آثار ئې تر اوسه پوري پاته دي، ځان ته د قصرونو جوړولو لپاره ئې تيرېږي په غرونو او سردرو کي تراشلې، په

(c) ketabton.com: The Digital Library

تمدن کي تر ټولو ولسونو مخکي ول، خو وګورئ له هغوی سره څه معامله وشوه؟!

فرعون وګورئ چي د مضبوط سیاسي اقتدار خاوند وو، د الوهیت دعوی کوي، ځان اعلی رب ګڼي، خپل مخالفین په مېخونو تعذیبوي، لښکري ئې په خدمت کي، خو چي کله ئې طغیان او سرکشي انتهاء ته ورسېده، وګورئ چي الله تعالی له ده او د ده له لښکرو سره څه معامله وکړه، دغو ظالمانو ته ئې تر یوه وخته پورې مهلت ورکړ، خو بیائې ناڅاپي مؤاخذه کړل، بیا د عذاب متروکه د دوی پر سر راپرېوته، دا ښیي چي یقیناً ستا رب په کمین کي دئ.

همدا چي ظالمان مؤاخذه کېږي، هغوی ته صرف تر یوې خاصي نېټې مهلت ورکول کېږي، خو په داسي حال کي چي د دوی د بقا لپاره ټول لازمي شرایط برابر وي، هر څه د دوی په اختیار کي وي، ناڅاپي مؤاخذه کېږي، آیا دا په خپله نه ثابتوي چي دلته د مکافات او مجازات سلسله جاري ده؟ چي څوک طغیان وکړي هغوی مؤاخذه کېږي، له هغوی سره محاسبه کېږي، ترپایه خپلي مخي ته نه پرېښودل کېږي، د جرم او ظلم سزا ورکول کېږي؟

همدا راز فرمایي چي تاسو په زمکه کي وګرځئ او وګورئ چي د مجرمینو عاقبت څنګه وو؟

ÇlÈ ûüBÌõ Ó6$è7É ã b%. # øŸ2 (rãÃR$ Ç/ ÓF $'Î (rçÅ @è

النمل:۶۹

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورته ووایه: په زمکه کي وګرځئ "تاریخ ته رجوع وکړئ، د تاریخ پاڼې واړوئ" بیا وګورئ چي د مجرمینو عاقبت څنګه وو.

دا چي هر مجرم قوم ته ئې په پای کي سزا ورکړې، هغه ئې نیولی، هغه ئې له خپل شوم پای او بدمرغه برخلیک سره مخامخ کړی، آیا دا نه ثابتوي چي دا عالم یو داسي ټولواک حاکم لري چي دلته ئې اراده نافذه ده او هغه عملونو ته بدله ورکوي؟ دا د بدلې او اجر ورکړه په دې دلالت کوي چي دا (ملک) څانته (مالک) لري.

همدا راز دا چي ګورو څیني د ایمان په خط کي نېک اجر تر لاسه کوي، په مستمر او انقطاع نه منونکې توګه د خپلو عملونو نېک اجر تر لاسه کوي، د زمکي وارث شي، الله جل شأنه د زمکي خلافت ورته ورکړي، الله تعالی ئې له ناتوانی، ضعف، اضطراب، پرېشانی، ذلت او بې وزلۍ نه وژغوري، قوت او عزت ته ئې ورسوي، د هغوی د وېرې او خوف هغه حالت چي په ټولنه ئې حاکم وو، هغه ختم کړي او امن امان او اطمینان ور په برخه کړي. او د دې په مقابل کي بله ډله د فساد، ظلم او د جرم په وجه په اسفل السافلین کي پرېږ باسي، او تر ټولو بد حالت سره ئې مخامخ کړي، دا موږ په خپلو سترګو ګورو، آیا دا چي څیني کسان د ایمان له خط نه د انحراف په نتیجه کي له دې زیان مندۍ او خسران سره مخامخ شوي، آیا دا په خپله د دې لپاره دلیل نه دئ چي دلته یو احکم الحاکمین، مالک الملک الله دا هستي اداره کوي، او دلته د هغه اراده حاکمه ده او هغه عملونو ته اجر ورکوي. لکه چي قرآن فرمایي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

@ÿyðz& ¼þRšš' Ìê ÇÍÈ ö/fÉþ? Ç¡ ôn& þî `»¡ SÌM$$Z}þ{ 6)9

ÇÎÈ û,îÏÿ»™ التين: ۴-۵

يقيناً چې موږ انسان په ډېر غوره جوړښت کې پيدا کړ، بيا مو اسفل السافلين ته رد کړ.

که څه هم ځينو درنو مفسرينو، اسفل السافلين د دوزخ په معنی تعبير کړی، خو دقيقه ترجمه او صحيح تعبير ئې د دنائت او رذالت تر ټولو ټيټ تل او پړاو دئ، تر ټولو پرېوتو او ذليلو مخلوقاتو لاندې ولاړ شي، تر ځناورو هم کوز ولاړ شي، دغه حالت د يوه پرېوتي او لارورکي انسان اسفل السافلين دئ، که لږ دقت وکړئ درته جوته کېږي چې دلته قرآن عظيم الشأن د قيامت د ورځې د اثبات لپاره او دا چې هلته به دين قائمېږي، هلته به د عملونو بدله ورکول کېږي، د دې مدعا د اثبات لپاره دا دليل زموږ مخې ته ږدي چې دا دئ په خپلو سترگو گورئ چې الله تعالی مجرمينو ته په دنيا کې د دوی د جرم سزا ورکوي، فساد، ظلم، جرم او گناه دوی له داسې دردناک حالت سره مخامخ کړي، د ذلت داسې کندې ته ئې وغورځوي چې تر ځناورو هم لاندې ولاړ شي. د قيامت د ورځې د محاسبې او مکافات او مجازات د اثبات لپاره په دې استناد نشي کېدی چې کافران به د دوزخ په ژورې کندې کې لوېږي، ښه به وي چې دغه سوره مکمله ترجمه کړو.

د دې سورې په لومړيو آيتونو کې په څلورو ځايونو لوړه شوې، د

(c) ketabton.com: The Digital Library

قرآن عظیم الشأن قسمونه د استشهاد لپاره وي، په کوم څه چي قسم یادوي، هغه د دلیل په توګه وړاندي کوي، دا قسم د هغه شي په عظمت د لوړي او قسم لپاره نه؛ بلکي په هغه د استشهاد لپاره وي، په هغه باندي استدلال کېږي او هغه د دلیل او شاهد په توګه وړاندي کېږي، د یوې ادعا د حقانیت ثابتولو لپاره ئې وړاندي کوي. دلته د سورې په ابتداء کي په څلورو شیانو قسم یاد شوی:

Âú üBR$$#7$$#‹»dr ÇÈ ûüŽ•Å íqêr ÇÈ Èqç"9$ Èüi9$

ÇÌÈ التین: ۱- ۳

قسم په انځر، زیتون، طور سینا او بلد امین "یعني مکه مکرمه"

لکه څنګه چي دا دوه وروستني (طور سینا او بلد امین) ځایونه دي، دوه لومړني شیان هم د دوو ځایونو لپاره ذکر شوي، شام د انځرو د ملک په نامه مشهور دئ او فلسطین د زیتون د ملک په نامه، یعني له تین نه مراد هغه ځای دئ چي هلته زیات انځر پیدا کېږي، هغه سیمه چي د انځرو په نامه مشهوره ده او له زیتون نه فلسطین مراد دئ، دا څلور ځایونه دي، دا د وحي مهبط او د پیغمبرانو مبعث دئ، په دغو ځایونو کي ګڼ شمېر پیغمبران مبعوث شوي.

دغه څلور ځایونه چي پیغمبران په کي مبعوث شوي دي، دا شهادت ورکوي چي انسان په ډېر غوره جوړښت او تقویم کي پیدا شوی، الله تعالی په هغه کي داسي استعدادونه اینښي چي د پیغمبرانو مرحلې ته رسېدلي، د

(c) ketabton.com: The Digital Library

پیغمبرانو وجود په دې دلالت کوي او په دې حقیقت شهادت ورکوي چې الله تعالی انسان په ډېر غوره جوړښت کې، له لوړو لوړو استعدادونو سره پیدا کړی. دا چې انسان دې مرحلې ته هم رسېدلی چې الله په پیغمبرۍ انتخاب کړی او په انساني ټولنې کې، د پیغمبرانو په شان ستر ستر شخصیتونه راولاړ شوي په دې شهادت ورکوي چې انسان په غوره تقویم او جوړښت کې ، له ډېرو اوچتو اوچتو استعدادونو سره پیدا شوی، د پیغمبرانو وجود په دې دلالت کوي:

Ÿÿõ‰ ¡pRŠŠ‘ ÓÈ ÇÍÈ 5ƒ¡Èþ? Ç¡ ôm‰ þÎ `»¡ SÌÿ$$Z¿þ={ ô)9

ÇÎÈ û‚Îÿ»™ التین: ۴-۵

یقیناً چې موږ انسان په ډېر غوره جوړښت کې پیدا کړ، بیا مو اسفل السافلین ته رد کړ.

دا څلور ځایونه چې هلته وحي نازله شوې، او هلته پیغمبران مبعوث شوي، د دې خبرې شهادت ورکوي چې انسان په غوره تقویم کې پیدا شوی، خو همدغه انسان چې الله تعالی له اوچتو استعدادونو سره پیدا کړی، حتی د پیغمبرانو مقام ته رسېدلي، خو له همدې انسانانو نه ځیني د دې وړ شي چې الله تعالی ئې په اسفل السافلین کې نسکور کړي، تر ځناورو هم کوز ولاړ شي، د دنائت او رذالت تر ټولو ټیټې درجې ته سقوط وکړی، تر ځناورو زیات ظالم او جاهل شي، سترګي لري خو په هغو لیدل نشي کولی، غوږونه لري خو په هغو اورېدل نشي کولی، په غوږونو او زړونو ئې

(c) ketabton.com: The Digital Library

مهر ولگول شي، پر سترگو ئې پردې پرېوځي، په څه نه پوهېږي، د حیواناتو په څېر شي او تر هغوی نه هم ډېر پرېوتی او بد.

ßŀçr $ķĺ brĭÅÇ ŏãž ŭãä ßŀçr $ķĺ šc qß)ÿý ž Ò qèßŀç ...

7 ĺ»9ré @Ê ßŀè ©/ É»èŀƏ$ 7 ĺ»9ré $ķĺ bqãKó„ ž ß#Œä

ÇÐÈ šc qèÿ»óŀéŀè الاعراف: ۱۷۹

دوی د د څارویو په څېر دي او تر هغوی هم ډېر ناپوه او لارورکي.

دا په داسي حال کي چي انسان په ډېر ښکلي او غوره جوړښت کي او له ډېرو اوچتو استعدادونو سره پیدا شوی، خو له دوی نه ځیني په اسفل السافلین کي پرېوځي، په اجتماع کي ئې هومره فساد او د ظلم داسي بد حالت رامنځته شي چي د ځناورو ترمنځ په ځنگله کي هم داسي حالت نه وي، تر وحشي ځناورو زیات بې رحمه او سخت زړی شي، په خپل همنوع انسان دومره ظلم او تېری کوي چي هیڅ ځناور ئې له بل سره نه کوي، آیا د نړۍ په کوم گوټ کي به داسي ځناور ومومئ چي د بې رحمو روسانو او کمونستانو په څېر به وحشي او قسی القلب وي؟! کوم څه چي روسانو او کمونستانو زموږ له ملک او ملت سره وکړل، هیڅ حیوان به داسي و نه گورئ چي تر دې حده سخت زړی او بې رحمه وي؟ حیوان که ښکار کوي، که خوړل کوي، دومره ئې کوی چي ورباندي اشباع شي، لوږه ئې ورباندي ختمه شي، خو انسان دې حد ته ورسېږي چي بیا په وژلو نه مړېږي، چي هر

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځومره ويني توی کړي، د هغه تنده نه رفعه کېږي، حيوان، زمری، لېوه، دومره خوړل او ځيرل کوي چي ضرورت ئې رفعه شي، په همدې اکتفا کوي، بيا هيڅ‌ناته څه نه وايي، زمری چي موړ شي چي تر څنګ ئې هم ځوک تېرېږي څه ورته نه وايي، ضرورت ئې ورته نه وي، خو انسان بيا دومره وحشي، بی رحمه او قسی القلب شي چي د هغه ظلم انتها او پای نه لري. خو له دې وضعې نه ځوک مستثنی دي:

ÇÏÈ 5bqãE ÇoÏ î ô Ç ÓÛ ù Ïm s ÎÁ 9$$(qèår (qãB#ä ûïÏ%©!$#) Ç Î

التين:۶

مګر هغه کسان چي ا يمان ئې راوړی او نېک عملونه ئې کړي، چي دوی لره انقطاع نه منونکی، مستمر او مسلسل اجر دئ.

دا دئ ګورئ چي يوه ډله د خپلو بدو عملونو په وجه په اسفل السافلين کي پرېوځي، د ذلت، دنائت، رذالت، وحشت، جهل او ضلالت د ژوري کندي په تل کي، تر هر ټيټ نه ټيټ او تر هر پرېوتي پرېوتی، او بله ډله ګورئ چي د خپلو نېکو عملونو مسلسل او انقطاع نه منونکی اجر تر لاسه کوي. له دې نه په خپله ثابته کېږي چي دلته په دې عالم کي د مکافات او مجازات سلسله روانه ده.

ÇÏÈ ûüÉÅ»tø$È3ôm'Î ª ! $ § ø Ç Ð È Èïd!$ Î/ 7 /É 3ã $Jù

التين:۷-۸

نو د دين په نسبت څه شي دوکه کړې؟! مګر خدای احکم الحاکمين نه

(c) ketabton.com: The Digital Library

دئ؟!

په داسي حال کي چي ته د انسانانو په ټولنه کي، په خپل ژوند کي د مکافات او مجازات سلسله ګورې، نو څه شي دې ته اړ کړی يې چي دين تکذيب کړې؟ د قيامت د ورځي حساب او کتاب ونه منې، حال دا چي په خپلو سترګو د مکافات او مجازات سلسله ګورې؟ الله تعالی د دې عالم حَکَم او حاکم دئ او د احکم الحاکمين رب پريکړې پکي نافذې او حاکمې دي.

همدا راز قرآن عظيم الشأن فرمايي:

ßtø $Br 4‹rV{$ $Y6è?öqB žwÎ) ‘Ïd ÷bÎ) ÇÌÍÈ bqä9qà)u‹s9 äIwàs¯»yd ¨bÎ)

ÇÌÏÈ ûüÏ%Ï‰»|¹ óOçFZä. bÎ) !$tRͬ!$t/$t«Î/ (qè?ù'sù ÇÌÎÈ ûïÎŽ|³Zß·ßJÎ/

الدخان: ۳۴-۳۶

يقيناً دا ډله خلک، حتما وايي چي دا نه دئ مګر زموږ لومړنی مرګ، او موږ بېرته راژوندي کېدونکي نه يو. که رښتوني يئ زموږ پلرونه راژوندي کړئ.

يعني همدا يو مرګ لومړی او وروستی مرګ دئ، بيا ژوندون نشته، له خپلو قبرونو نه بيارا پاڅېدا نشته، څوک مو بېرته نه را ژوندي کوي، که داسي وی نو زموږ پلرونه چي مړه شوي بېرته را ژوندي کړئ که تاسو رښتيا وايئ.

که تاسو واياست چي قيامت شته، له مرګ نه وروسته بياژوندون

(c) ketabton.com: The Digital Library

شته، مور به بېرته له خپلو قبرونو نه را اوچتېږو، دا زمونږ آباء او اجداد چي د مخه مړه شوي، يو خو بايد را ژوندی شي، تاسو خو يو راژوندی کړئ، که رښتوني يئ.

خو قرآن د دوی په ځواب کي فرمايي:

[illegible]

[illegible] الدخان:۳۷

آيا دوی غوره دي که د تبع قوم او هغه چي تر دوی د مخه ول، مونږ هلاک کړل، يقينا دوی مجرمان ول.

د تبع قوم، هغه چي له قريشو مخکي تېر شوي، په عربو ئې حکومت کړی، فساد او طغيان ئې وکړ، الله مؤاخذه او هلاک کړل، له کيسې ئې د عربو هر ماشوم خبر وو، او ټول هغه مجرم قومونه چي تر دې د مخه تېر شوي او د خپل جرم په وجه نيول شوي او د الله تعالی په شديد عذاب اخته شوي، کافي نه دي چي قريش دې ته ورته برخليک ته منتظر وي، الهي محاسبه مجازات تکذيب نه کړي؟!

دا چي ته په تاريخ کي گورې چي الله جل شأنه مجرم قومونه هلاکوي، د طغيان په سبب ئې نيسي او سخته سزا ورکوي، آيا دا په خپله د دې دليل نه دئ چي دلته يو ذات شته چي دا عالم اداره کوي، د عالم د امورو تدبير د هغه په لاس کي دئ او په عملونو مکافات او مجازات مرتب کوي، او د مجرمينو د مجازات په بڼه کي د هغه د قدرت، سيطرې او

(c) ketabton.com: The Digital Library

حاکمیت آثار او مظاهر په خپلو سترګو ګورو، دغه مظاهر د مالک الملک الله د شته والي څرګنده نښه ده.

پر الله جل شأنه د ایمان مقتضیات

نن پر الله تعالی د ایمان د مقتضیاتو په اړه بحث کوو، د دې بحث په ترڅ کې به دا موضوع روښانه کوو چې په الله جل شأنه باندې د ایمان غوښتنې کومې دي؟ که وغواړو د الله او د بنده ترمنځ د رابطې او تعلق څرنګوالی، صرف په څو مختصرو الفاظو کې خلاصه کړو نو ویلی شو چې د بنده او د الله ترمنځ تعلق د عبادت او د استعانت تعلق دئ، یعني دا چې یوازې د الله جل شأنه عبادت وشي او صرف له هغه نه مرسته او استعانت وغوښتلی شي.

د (عبادت) اصل له (عبد) نه دئ، عبد مریي او غلام ته وایي، څوک چې موږ د مریي او غلام په توګه پېژنو، د هغه څو مهم خصوصیات او ځانګړتیاوې وي: هغه د خپل ځان مالک نه وي، هغه په خپل ژوند کې هیڅ

(c) ketabton.com: The Digital Library

څه داسي نه لري چي دی ئې مالک خاوند او صاحب وي، د هغه هر څه د ده د آقا او مالک وي، هغه په ټولو هغو شيانو کي چي د ده په اختيار کي دي، د يوه امين په توګه تصرف کوي، دا د هغه په لاس کي امانتونه دي، د ده خپل شخصي ملکيت نه وي، څنګه چي د ده آقا او مالک غواړي او د هغه خوښه وي په همغه شان په دې امانتونو کي تصرف کوي، قرآن عظيم الشأن د مؤمنانو په باب فرمايي:

c 'Î Nç‚qBr ÓŞ¡ ÿR& šú üÏZBs÷ßJø9$š Æ Ïß 3“ ŽIô$©$ bÎ

.... šc qè)ÿã bqè)ÿšù « $È‹Î™ 'Îšc qè»)ã pYf ø$Dg9

التوبه: ۱۱۱

يقيناً چي الله له مؤمنانو د دوی نفسونه او مالونه اخيستي، د دې په بدل کي چي جنت به د دوی وي، د الله په لار کي جنګېږي، وژني او وژل کېږي....

لکه چي مريي پېرل کېږي، دغسي الله جل شأنه مؤمنان د جنت په بيعه اخيستي دي، د دې معاملې له مخي نور دوی د خپل نفس او مال خاوندان نه دي، د دوی نفس او مال په حقيقت کي لدوی سره د الله امانتونه دي.

د مريي او د غلام دوهم خصوصيت دا دئ چي هغه په خپلو ټولو هڅو، هلو ځلو او تصرفاتو کي د خپل آقا رضا لټوي، همدا د هغه هدف وي، هغه خپل حرکات او سکنات، خوی او عادت، کړه وړه او خپلي اړيکي او تعلقات داسي عياروي چي د هغه اقا او مالک ترې راضي شي، هر هغه

(c) ketabton.com: The Digital Library

څه چي دی ئې د خپل آقا او مالک د رضا خلاف کوي، هغه ته بغی ویل کېږي، او پدې صورت کي هغه باغي ګڼل کېږي، قرآن عظیم الشأن د مؤمنانو په اړه فرمايي:

ª! $# «! $ÉV $Ê óÐ ä$óÏGö/$# ç¡ ø÷R “Ìô± „ `B Ä $Y9$# šÆ Ï Br

ÇÐÈ Š$6Ïèø9$# 8 râ‘ البقره: ۲۰۷

له خلکو نه ځیني هغه دي چي خپل نفس د الله د رضا په لټه کي پلوري او الله په دغو بندګانو رؤف او مهربان دئ.

الله جل شأنه په هغه بنده رؤ ف او مهربان دئ چي خپل نفس د الله د رضا په لټه کي خرڅوي، د دې لپاره چي خپل رب راضي کړي خپل هر څه وقف کوي.

د عبد او مریي دریم خصوصیت دا دئ چي هغه په خپل ټول ژوند کي، د خپل آقا د فرمان مطیع وي، هغه له خپله طرفه د هیڅ کار په اړه فیصله نه کوي، هغه ته چي د څه کولو کوم دستور او هدایت ورکول کېږي، همغه کوي، کوم اقدام چي د خپل آقا او مالک د اذن نه پرته وکړي، بغاوت ګڼل کېږي، دا د غلامۍ او مریيتوب له حده تجاوز ګڼل کېږي، هغه د ژوند په هیڅ برخه کي په خپله تصمیم نه نیسي، هره خبره چي کوي او هر تصمیم چي نیسي، نو هغه به د خپل آقا د امر او هدایت سره سم نیسي، قرآن عظیم الشأن د مؤمنانو په اړه فرمايي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

bqã£ƒ b& #•Bx ÿãèqß™‘r ª! $©Ó% #Œ) pZB$sã Ÿwr 9BsÏß b%. $Br

W:Ê @Ê ®)ù ¼ãqß™‘r ®$Æ è£ `Br Nïdì•B ôÏB äï•Ïø$ø:$

ÇÌÏÈ $Y7B الاحزاب:۳۶

او هيڅ با ايمانه نارينه او ښځې ته دا نه ښايي چي کله الله او د هغه پيغمبر د کوم کار فيصله وکړي بيا دي دوی لره په خپل کار کي څه اختيار وي، او څوک چي له الله او د هغه له پيغمبر نه سرغړاوی وکړي، يقيناً چي په څرگنده توگه بې لاري شوی.

يعني د کوم کار په اړه د الله تعالی او د ده د پيغمبر له پرېکړي وروسته له هر مؤمن بنده نه دا ا ختيار سلب کېږي چي له خپله لوري بله پرېکړه وکړي، له دې وروسته هغه په بشپړ اطاعت مکلف دئ، د بلي پرېکړي او فيصلې حق نه لري، څوک چي سرغړاوی وکړي د هغه په بې لاريتوب او ضلالت کي هيڅ شک نشته.

د عبد او مريي څلورم خصوصيت دا دئ چي هغه به خپل دوست او دښمن د خپلو تمايلاتو په بنسټ او د هوی او هوس له مخي نه ټاکي، په دې اړه هم له ده نه اختيار سلب شوی او هغه د خپل آقا او مالک د پرېکړي او حکم محکوم دئ، که کوم غلام او مريي د خپل آقا دښمن په دوستۍ ونيسي، هغه بغاوت کړی، او که هغه د خپل آقا دوست دښمن وگڼي بيا ئې هم بغاوت کړی. قرآن عظيم الشأن د مؤمنانو په اړه همدغسي

(c) ketabton.com: The Digital Library

فرمایي:

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] المجادله: ۲۲

هغه قوم چي پر الله او پر آخرت ئې ایمان وي، هیڅکله داسي ونه مومې چي هغه چا سره دوستي وکړي چي له الله او د هغه له پیغمبر سره ئې دښمني کړې وي، که څه هم دوی ئې پلرونه وي، زامن ئې وي، ورونه ئې وي او خپلوان ئې وي، همدغه کسان دي چي الله د دوی په زړونو کي ایمان ثبت کړی او په خپله روح "یعني په غیبي فیض" سره ئې د هغوی مرسته کړې، هغوی به داسي جنتونو ته داخل کړي چي ترې لاندي نهرونه بهېږي، په هغه کي تلپاته، الله له هغوی نه راضي شوی، دوی له الله نه راضي شوي، همدا د الله حزب دئ، "دغه کسان د الله د حزب غړي دي" یقیناً چي د الله حزب بریالی دئ.

همدا راز قرآن عظیم الشأن فرمایي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

ÈÌ äŠÏ# ÑäR q-z Îr Ñää$/#ä (yäÏ, F? Ÿw (qã B#ä šú ïÏ%©!$ pkš‰r'¯»tƒ

7 Í¯»rê Ñä ZÏ Og©Gƒ `Br Ç J»ƒM$ ’?ã •ÿà6 ø9$ (q6 š tGó™$

ÇËÌÈ šc qßJÎ=»©à9$ Nèd التوبه:۲۳

اې مؤمنانو! که ستاسو پلرونه او ورونه کفر ته پر ایمان ترجیح ورکړي نو خپل دوستان ئې مه نیسئ، او ستاسو هرڅوک چي له دوی سره دوستي وکړي هغوی ظالمان دي.

له دې مبارک آیت نه په څرګنده توګه معلومېږي چي د عبادت په اړه هغه تعبیر صحیح نه دئ چي ځیني خلک ئې ترې لري او په ځینو خاصو مواردو کي ئې راخلاصه کوي، بلکي د عبادت مفهوم ډېر وسیع، جامع او شامل دئ، د انسان ټول ژوند احتوی کوي، که څه هم د علماوو ترمنځ پدې اړه اختلاف شته چي کوم څه ته مورِ عبادت ویلی شو، کوم څه عبادات دي او کوم څه معاملات؟ آیا عبادت داسي جامع او شامل لفظ دی چي د ژوند ټول ابعاد احتوا کوي او که نه محدود دئ او څو مشخصو افعالو ته ویل کېږي؟

په حقیقت کي عبادت د انسان ټول ژوند ته شامل دئ، نه څه معینو لحظو او څه مشخصو افعالو ته. اسلام له دې تفکیک او بېلوالي سره موافق نه دئ، دا ځکه چي الله جل شأنه انسان د عبادت لپاره پیدا کړی، د ده د ټول ژوند مقصد باید عبادت وي، هغه په ټول ژوند کي باید د یو عبد او

(c) ketabton.com: The Digital Library

مريي په شان عمل وکړي، او دمريي او عبد خصوصيات هماغه دي چي موږ بيان کړل.

ځوک چي له الله سره د دې تعهد وکړي چي صرف د هغه عبادت به کوي، هغه له بلي هري بندګۍ نه آزاد شي، لکه چي يوسف عليه السلام د خپل زندان ملګرو ته فرمايي: آيا متعدد اربابان غوره دي که يو واحد رب چي هغه د سلطې او سيطرې خاوند دئ؟

ßïn qß$ª! $Ü& ÎöΖ šc qè%Ìhxÿ GB Ò$/ö‘r&uÏ ÇfΘ`ôfÅ¡9$# ÄcÓt<Å»|Á»tƒ

ÇÌÒÈ â‘$£gs)ø9$#   يوسف:۳۹

آيا دا متفرق اربابان غوره دي او که يو قهار رب؟

يعني يا به انسان د واحد الله عبادت او بندګي کوي او يا به د متعددو اربابانو په وړاندي د عبادت او بندګۍ سر ټيټوي او دا ذلت به مني. د قرآن متعد د آيتونه همدا مطلب راښيي.

يوازي له الله نه استعانت:

موږ په دې عالم کي ګورو چي دلته هر څه هغه مالک الملک الله لره دي چي د هغوی ساتنه، پالنه او روزنه کوي، کوم چي د رحمت آثار ئې په ټول عالم کي خواره دي، د سلطې او سيطرې آثار او مظاهر ئې ګورو، موږ په عالم کي بل داسي ځوک نه ګورو چي د عبادت وړ وي، په دې عالم کي مو يوازي الله تعالی داسي وموند چي د عبادت او لمانځني وړ دئ، لکه څنګه

(c) ketabton.com: The Digital Library

چي يوازي الله تعالی د عبادت او لمانځني وړ دئ او موږ صرف د ده عبادت او بندګي کوو، همدا راز صرف له هغه نه استعانت غواړو. دا په الله باندي د ايمان ستره تقاضا ده، يوازې د يوه الله عبادت او بندګي او صرف له هغه نه استعانت او مرسته. موږ په دې ټول عالم کي بل داسي څوک و نه موند چي هغه زموږ اړتياوو ته ځواب ووايي او هغه زموږ د غوښتنو په ترسره کولو قادر وي، يوازي يو الله مو دغسي وموند چي هغه زموږ د مشکلاتو حل کوونکی دئ، په دې خاطر موږ يوازي له همغه الله نه چي د دې عالم مالک دئ او د هر څه ساتنه او پالنه کوي، د همغه عبادت کوو او فقط له هغه نه استعانت او مرسته غواړو، هغه الله چي د ستايني وړ دئ، حميد دئ، د ټول عالم رب دئ، رحمت ئې انتها او پای نه لري او د دې عالم هر جز ته شامل دئ او هغه په هر څه باندي په خپل قاهره قدرت غلبه کړې او هر څه ئې احاطه کړي، هغه چي په خپل ملک کي د مالک الملک په توګه تصرف کوي او په دې کي هيڅوک له هغه سره شريک نه دئ او عملونو ته اجر ورکوي، صرف له همدغه الله نه مرسته غواړو.

د قرآن عظيم الشأن په متعددو آيتونو کي عبادت او استعانت له يوه بل سره مترادف او يو د بل په ځای ذکر شوی، لکه چي فرمايي:

ôã brǯÉGǿ„ šú ï‰$bĵ ǿã9 ǿ É GǑ™& þÎqãšŠ$Ñà6 š“ A$%r

ÇÏÈ šú ïÌÅ#Š Lèg_ bqè=äzô‰u‹™ ’ÎŠ$6Ïã   غافر: ۶۰

او ستاسو رب وويل: ما ته دعاء وکړئ چي درته وئې منم، يقيناً هغه کسان

(c) ketabton.com: The Digital Library

چي زما له عبادته لويي (او سرغړاوی) کوي ډېر ژر ده چي جهنم ته به ذليل او سپک داخل شی.

يعني ما ته دعاء وکړئ چي ستاسو دعاء قبوله کړم، څوک چي تکبر او لويي وکړي، ځان تر دې لوړ وګڼي چي خپل رب ته د دعاء لاسونه اوچت کړي، دا غرور او لويي به ئې له ذلت سره مخامخ کړي او په دوزخ کي لوېدو ته به ئې چمتو کړي.

په دې مبارک آيت کي د عبادت او دعاء په ارتباط څو مهم مطالب ذکر شوي:

لومړی دا چي الله جل شأنه موږ په دعاء کولو مکلف کړي يو " وَ قَالَ رَبُّکمُ ادۡعُونی أستَجِب لَکمۡ " ستاسو رب ويلي: ماته دعاء وکړئ، او د دې وعده ئې راسره کړی چي ستاسو دعاء به منم "أستَجِب لَکم"

دويم مطلب دا چي د لويي احساس، تکبر او غرور د دې باعث شي چي انسان له الله نه د مرستي او استعانت له غوښتلو ډډه او د هغه له عبادت نه سرغړاوی وکړي، "إِنّ الّذِينَ يَستَکۡبِرُونَ عَنۡ عِبَادَتی سيَدۡخُلُونَ جَهَنّمَ دَاخِرِينَ"

تکبر، د لويي احساس او غرور د دې باعث شي چي انسان د الله له عبادت نه او بيا د هغه له استعانت نه ډډه وکړي، دا استغنا ده چي انسان طغيان ته رسوي، او په پای کي ئې له ذلت او رسوايۍ سره مخامخ کوي:

پيغمبر عليه السلام فرمايي:

و من لم يسئل الله يغضب عليه: چا چي الله ته سوال ونه کړ، دعاء ئې ونه

(c) ketabton.com: The Digital Library

کړه او له هغه نه ئې مرسته و نه غوښتله، الله په هغه باندي غصه کېږي، چي هر څومره له الله نه زيات غواړي همدومره راضي کېږي. داسي نه ده چي يوازي د لويو لويو شيانو دعاء به کوې، بلکي له واړه نه تر ستر شي، حتى که مو په کور کي مالگه نه وه دا هم له الله نه وغواړئ، حتى که د څپلۍ بند مو وشلېدو؛ دا هم له الله نه وغواړئ، پيغمبر عليه السلام همداسي فرمايي: څوک چي الله ته سوال و نه کړي، هغه ته دعاء و نه کړي، الله په هغه غصه کېږي.

- درېيم مطلب چي په دې آيت کي ذکر شوی هغه دا دئ چي عبادت ئې د دعاء په ځای راوستی، تاسو د آيت په سر کي دا الفاظ گورئ: وَ قَالَ رَبُّكُمُ ادْعُونى: ستاسو رب وويل: ماته دعاء وکړئ، خو د آيت په وروستۍ برخي کي ويل شوي: إِنّ الّذِينَ يَستَكْبِرُونَ عَنْ عِبَادَتى سيَدْخُلُونَ جَهَنّمَ دَاخِرِينَ: يقيناً هغه چا چي ځما له عبادت نه ئې لويي وکړه، ځان ئې له دې نه ستر وگاڼو چي ما ته دعاء وکړي، گورئ چي د آيت په وروستۍ برخي کي د دعاء په ځای عبادت راغلی، دا په خپله ښيي چي استمداد، استغاثه او دعاء له عبادت سره مترادف ده. پيغمبر عليه السلام فرمايي:

الدعاء هو العبادة* رواه ابوداؤد و الترمذي

دعاء په خپله عبادت ده

الدعاء مخ العبادة* رواه الترمذي

دعاء د عبادت مغز ده

همدا راز فرمايي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

الدعاء سلاح المؤمن و عماد الدين و نورالسموٰت و الارض * المستدرک

دعاء د مؤمن وسله، د دين ستنه او د آسمانونو او زمکي نور ده.

کله چي انسان الله جل شأنه ته دعاء کوي د ده دعاء د دې مظهر ده چي هغه د الله جل شأنه په وړاندي د نيازمندۍ او احتياج احساس کوي، همدا د نيازمندۍ او احتياج احساس د دې باعث شي چي د الله جل شأنه په وړاندي دعاء وکړي او مرسته ترې وغواړي، همدغه احساس ئې د الله تعالی عبادت او بندگۍ ته رابلي، عدم دعاء او عدم استعانت، دا په دې دلالت کوي چي هغه له الله جل شانه نه ځان مستغني گڼي، دا د ده د استغناء او بې نيازۍ نښه ده، قرآن عظيم الشأن په دې ارتباط فرمايي:

ÇÐÈ ó_óGŐ™$qç#äŞb& ÇÏÈ óöŐŠ9 `» | ¡ SMy$Ïb) ž. العلق : ۶-۷

داسي نه ده، يقيناً چي انسان هغه مهال حتماً طغيان کوي چي ځان مستغني وگڼي.

دا د انسان طبيعت دئ چي کله ځان بې نيازه او مستغني وگڼي طغيان کوي.

د دعاء په اړه په بل آيت کي داسي لولو:

#ŒÎ) ÆE$!$oqãŠ Ü‹Åé ë‡ƒÎ% ’ÎTù Óí_ã “ŠŠ$6Ïã 7 9'™ #ŒÎr

ÇÑÑÈ šc r߉©ö‘ƒ Nßg¯=è9 ’Î1 (qãZÏB÷sã‹ø9r ’Í< (qç6‹ÉGó¡Šu‹ù ÈbŠ$ãŠ

البقرة: ۱۸۶

که زما بندگان زما په اړه له تا پوښتنه وکړي، (نو ورته ووايه) يقيناً چي زه نږدې يم، کله چي کوم دعاء کوونکي راته دعاء وکړي دعاء ئې منم، نو

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغوی دي زما حکم ومني، او په ما دې ایمان راوړي، تر څو رشد او کمال ته ورسیږي.

په دې مبارک آیت کي د دعاء په اړه موږ ته دا لارښوونې شوې:

الله تعالی خپلو بندګانو ته نږدې دئ، د دوی دعاګاني مني، د الله تعالی بندګانو ته په کار ده چي د خپل رب هدایاتو ته تسلیم وي، په هغه ئې ایمان وي، د دغو دریو مهمو کارونو، دعاء، اطاعت او ایمان په وجه به ئې رشد او کمال په برخه شي.

کله چي انسان له مشکلاتو، ستونزو او کړاوونو سره مخامخ شي، بل ته اړ او محتاج شي او کله چي د هغه امید له هر څه قطع شي، په خپل ماحول کي داسي څوک و نه ګوري چي د ده مشکل حل کړی شي، د هغه نارې واوري، د هغه احتیاج او اړتیاوې منتفي کړي، او داسي یو شی په خپل ماحوال کي نه ګوري چي په هغه حساب وکړي، په هغه بروسه او اعتماد وکړي، ټول هغه وسائل او ذرایع چي په اختیار کي ئې دي هغه بې نتیجې پاتې شي، او ونشي توانیدی چي د ده غوښتنو او اړتیاوو ته ځواب ووایي او د هغه اضطراب او پریشاني رفع کړي، په دې حالت کي الله جل شأنه ته پناه وړي، له هغه نه استمداد غواړي، له هغه نه مرسته غواړي او په اخلاص سره د بندګۍ تعهد کوي، خو چي کله ځان بې نیازه وګڼي، له وفرت او کثرت سره مخامخ شي، نو بیا الله هېر کړي ا و خپل مؤکد تعهدات شا ته وغورځوي، او د الله جل شأنه په نسبت د شرک مرتکب شي، لکه چي قرآن عظیم الشأن فرمایي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

ÑG9gÜ $J=ù ûïÏ!$ç9 ûüÅ î/ê ©$(qãŠ Å ûüs’Î (qçÅ2 ‘ #Œîù

ÇÏÎÈ bqäÎô çÑé #Œ) Î9s’<Î العنكبوت:۶۵

کله چي په کشتۍ کي سپاره شي نو په داسي حال کي الله مرستي ته رابلي چي ده لره د خپل ديانت خالصوونکی دي، (د دې تعهد کوي چي له الله تعالی پرته به د بل چا عبادت او بندګي نه کوي) خو کله چي هغوی د وچي لوري ته وژغوري ناڅاپه بيا شرک کوي.

دلته په بېړۍ کي د سپرېدو يادونه د دې لپاره شوې چي په بېړۍ کي د انسان رابطه له ډېرو هغو شيانو سره قطع شي چي په واک کي ئې وو، ټول هغه وسائل، ذرايع او امکانات چي په اختيار کي ئې وو، د ده مرسته ئې کوله، ده پرې اعتماد کولو، اوس ئې ارتباط ورسره شلېدلی، په هغه حساب نشي کولی ، په هغه تکيه او اعتماد نشي کولی، د ده مرسته نشي کولی، کله چي وګوري په کشتۍ کي له سپرېدو سره سم ئې له ټولو دغو وسايلو لاس قطع شوی، د سيند له ځپو سره مخامخ دئ خو داسي څه ورسره نشته چي له خطره ئې وژغوري، نو په دې وخت کي الله تعالی ته مخه کړي، مرسته ترې غواړي، اوږدې اوږدې دعاګاني ورته کوي، د خطر په زياتېدو سره نه يوازي د ده دعاګاني اوږدې او پرله پسې شي بلکي له الله تعالی سره ژمنه کوي چي که له خطره ئې وژغوري په اخلاص او صداقت سره به د ده بندګي کوي، خو کله چي څپې تم شي، خطر پای ته ورسېږي، الله تعالی ئې روغ رمټ ساحل ته ورسوي، بيا نو په دې ژغورني

(c) ketabton.com: The Digital Library

او نجات کي له الله تعالی سره بل څه او بل څوک شريکوی، خپلي مخکني ژمني هېري کړي، مخکني حالت ته وگرځي، طمعه ئې له الله تعالی پرته له نورو او اعتماد ئې له الله تعالی پرته پر نورو شي!!

دا آيت نه يوازي د خطرونو او گواښونو په وخت کي د انسان حالت او له الله تعالی سره د ده د تعلق څرنگوالی په دقيقه توگه انځور کړی بلکي په دين کي د اخلاص حقيقت ئې هم موږ ته واضح کړی. په دين کي د اخلاص معنی دا ده چي انسان له الله تعالی پرته په بل چا اعتماد و نه لري، له بل چا طمعه ونه لري، په بل څه باندي توکل او تکيه ونه کړي، طمعه ئې يوازي له الله وي، او د دعاء لاسونه ئې يوازي د الله تعالی په وړاندي لوړ کړي وي، داسي وگڼي چي په دي عالم کي له الله تعالی پرته داسي څه نشته چي د ده مشکل حل کړی شي، د ده اړتياوو ته ځواب وويلی شي، او د ده مرسته وکړی شي، نو ځکه ئې هم طمعه له الله تعالی وي او هم ئې اعتماد پر الله تعالی، دې حالت ته په دين کي اخلاص وايي.

ته چي هر څومره د الله تر څنگ په بل څه حساب کوې، په هغه اعتماد او بروسه کوې، هغه ته اميد ساتې او له هغه نه طمع کوې، دې حالت ته د شرک حالت وايي، خو کله چي ستا حالت هغه چا ته ورته شي چي په بېړۍ کي سپور دئ او د طوفان څپو احاطه کړی، هري خوا ته چي سترگي اړوي داسي څه په نظر نه ورځي چي د ده مرسته وکړی شي، نو الله جل شأنه ته مخه کړي او له هغه مرسته غواړي، خپل دين د هرراز شرک له شوائبو پاکوي، په اخلاص سره د الله تعالی د بندگۍ تعهد کوي، له الله

(c) ketabton.com: The Digital Library

تعالی سره ژمنه کوي یوازي د ده عبادت به کوي، له ده سره به په عبادت او بندګۍ کي بل څه او بل څوک نه شریکوي، ستا دا حالت په دین کي د اخلاص او سوچه والي په معنی دئ، او که ستا حالت د هغه چا په څېر شو چي د طوفان له څپو ژغورل شوی، ساحل ته روغ رمټ رسېدلی، خو په دې ژغورني کي له الله تعالی پرته د بل چا د مرستي او عنایت په اغېز باور لري، او خپل نجات د نورو عواملو مرهون ګڼي، له الله تعالی سره خپلي ژمني هېروي او د مخکنیو شېبو اخلاص له لاسه ورکوي، نو تا د الله تعالی په نسبت شرک کړی.

همدا مطلب قرآن عظیم الشأن، د روم د سورې په "۳۳" آیت کي داسي توضیح کوي:

ɱžÏB Oš%#Œ& #Œ] ÐÈëħø] ûüÎ•ŽB Nå® (çäŠ ŽÃÑ ¨ $Z9$¡§ B #Œ]r

ÇÌÌÈ bqäÎô çŽÛğhÎ NåĵB ×ƒÌù #Œ] ÞĤq ‘

کله چي خلکو ته څه تکلیف او سختي ورسېږي، "له ستونزو او کړاوونو سره مخامخ شي" خپل رب په داسي حال کي مرستي ته رابلي چي د هغه لوري ته رجوع کوونکی وي "په پوره انابت سره الله تعالی ته دعاء کوي او مرسته ترې غواړي" خو کله چي (الله تعالی) له خپل لوري کومه پېرزوینه وروڅکي "د کوم رحمت او پېرزوینې خوند وروڅکي او له رحمت نه ئې برخمن کړي" ناڅاپه د دوی یوه ډله د الله په نسبت شرک کوي.

یعني د مصیبتونو، ستونزو او کړاوونو په وخت کي په ټول انابت سره

(c) ketabton.com: The Digital Library

الله ته رجوع کوي، خو چي کله الله جل شأنه خپله پېرزوېنه او رحمت د دوی په حال شامل کړي، بيا د الله په نسبت د شرک مرتکب شي.

همدا راز فرمايي:

ÿÿi6»ƒ#ä ôB /ãƒÎä « $ïM JèZÎ ìó 7ø$'Î "ìB 7 ûÿü$b& •? Ó9&

ÓqB NåLî #ŒÎr ÇÌÈ 9qã© 9$7¹ èãÿ M»ƒy 7Ï9ºŒ 'Î bÎ)

NßÿÜù Î9ø$'<Î Nßg8gÜ $£J=ù ûïÏe!$# ã&s! ûüÅÁÎ=øƒèC ©!$# (#qãŠ ãt@=à9$$.

ÇÌÈ 9qÿä. 9$Fz @äz Î)$ZÏ»ƒ$«Î $uZsøÏ $Br ÓÅÁFø)B

لقمان: ۳۱-۳۲

نه ګورې چي کشتۍ د الله په فضل سره په بحرونو کي مخ په وړاندي درومي، تر څو خپل آيتونه تاسو ته وښيي، يقيناً په دې کي هر صبر کوونکي شکور بنده لره نښي دي او کله چي څپې هغوی د سيورو په څېر وپوښي، "څپې ئې احاطه کړي، په دې حالت کي" الله پداسي حال کي مرستي ته رابلي چي په دين کي ورته مخلص وي، خو چي کله ئې د وچې په لوري وژغوري "په نتيجه کي به ئې ګورې چي يوازي" د دوی ځيني مقتصد او منځ لاري وي، او زموږ له آيتونو نه انکار نه کوي مګر هر عهد ماتوونکی او ناشکره.

يعني څوک چي د الله د نعمتونو قدر کوي، له ستونزو او کړاوونو سره د مخامخېدو پر مهال د صبر لار غوره کوي، هغوی ته په دې وينا کي

(c) ketabton.com: The Digital Library

ډېري نښي او لارښووني دي، معنی ئې دا ده: چي الله جل شأنه بحر درته مسخر کړی، په دې عالم کي ئې داسي ضوابط او سنن وضع کړي چي ته له هغوی نه په استفادې سره کشتۍ جوړه کړی شې، څوک چي د نعمتونو قدر پېژني او د منعم شکر په ځای کوي، په دې مقدمه کي يقينا هغوی لره نښي دي. او دا چي گورئ کله کشتۍ په بحر کي له طوفانونو سره مخامخ او د بحر له څپو سره ټکر شي، خو الله جل شأنه ئې له خطره وژغوري او د نجات ساحل ته ئې ورسوي، په دې کي صبر کوونکو لره دا لارښوونه ده چي که دوی هم له داسي ستونزو او کړاوونو سره مخامخ شي او صبر وکړي کشتۍ به ئې له څپو روغه تېره‌پرېږي او ساحل ته به رسېږي، خو تر ساحله پوري تر رسېدلو له طوفانونو سره مخامخېدل شته او له موجونو او څپو سره ټکرونه په مخکي دي، پدې کي هر شاکر او صابر بنده ته ډېري نښي دي.

همدا راز فرمايي:

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

(c) ketabton.com: The Digital Library

ûüÅ îþè ©$(qãŠ óûgÎ Ý‹ïméÑå (pZßr ò%3B ëä `Ë ß øJ$

ÇËÈ ûïÌÅ×9$`Ë žú ðqãZ9 ¾ÍÉ»d õË $ZKøgU& ûèÈ ûïÌ!$ã

ã` $Z9$$kŠ7 Ès$Îöï Çú õF$'Î bqãä Ñè #Œ ÑG8gU& $J=ù

$ZøÎ Oê $‹R%9$ ó4s$ ì»GB Nã Åyã R& #?ã Nã Šø $JR

ÇËÈ šc qè Jè? ÓZä$JÎ Nã ûÎ Nã Å éB یونس:۲۱-۲۳

او کله چي خلکو ته د پېرزويني څه خوند وروڅکو، وروسته له هغه چي کوم کړاو وررسېدلی وي، نابېره له دوی سره زمونږ د آيتونو په اړه د مکر اراده راپيدا شي. ورته ووايه: الله تعالی په مکر کي تر ټولو سريع دئ، بيشکه چي زمونږ رسولان ستاسو مکرونه ليکي، الله هغه ذات دئ چي تاسي په وچه او اوبو کي بيايي، تردې چي تاسي په کښتۍ کي وئ او کښتۍ له سورو سره يوځای د ملايم او خوندور نسيم سره وخوځي او پدې سره خوشحاله شي، خو ناڅاپه تېز باد او طوفان وربادي راشي او له هر لوري څپې ورباندي راتاو شي او گمان وکړي چي محاصره شول، پدې وخت کي الله ته پداسي حال کي دعاء کوي" او مرسته ترې غواړي چي په خپل" ديانت کي ورته مخلص شوي وي او وايي: که دي لدې نه وژغورلو نو حتماً به شکر کوونکي بندگان وو، خو کله چي نجات ورکړو بيا د خپل تعهد خلاف په ناحقه په زمکي کي سرکشي او بغاوت کوي. اې خلکو! په يقين

(c) ketabton.com: The Digital Library

سره چي ستاسي سرکشي او بغاوت ستاسي په ضرر ده " دا درکړی شوی فرصت " د دنیوی ژوند یوه متاع ده، بیا مو زمونږ لوري ته راتگ دئ او په هغه څه به مو خبر کړم چي تاسو کول.

گورئ چي د کښتۍ په خوځېدو او د نرم باد په لگېدو سره خوشحاله شي، خو کله چي تند او تېز بادونه د دوی لوري ته مخه کړي، او د طوفان څپې ئې احاطه کړي، حالت ورته داسي وبرېښي چي د نجات ټولي لاري تړل شوې، د نجات هیڅ لاره په نظر نه ورځي، داسي څه په لاس کي نه لري چي اعتماد پرې وکړي او طمعه ترې ولري، نو الله جل شأنه ته مخه کړي، هغه ته د دعاء لاسونه اوچت کړي، په داسي حال کي چي په خپل دیانت کي د اخلاص ژمنه کوي، وايي: که موږ ته له دې مشکل او مصیبت نه نجات راکړې نو حتماً به ستا له شاکرو بندگانو څخه وو، ځان به ستا د دې او ټولو نورو نعمتونو مرهون او پوروړي گڼو، خو کله چي هغوی له کړاوه وژغوري ناڅاپه به گورې چي د خپلو مخکنیو تعهداتو په خلاف به هغوی په زمکه کي په ناحقه تېری او بغاوت کوي، هغه ژمني به ترې هېري وي چي ویل ئې: که مو وژغورې نو بیا به ستا مخلص بندگان وو!!

همدا راز فرمايي:

$Ð=ù $ÚÝí$% ÷& #%Ïã$% ÷& ÿÿÿîÿ f ÿ $R%æŠ žØ 9$` » ¡ RÎÿ$¡§ B #Œîr

7ÿ‹. ¼ç¡ B ÅÑ 4‹Î $Ÿãôƒ óÜ©b(Ÿ2 šB ¼çŠÑ çžã $Zÿ±.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ÇÈ šc qèJè/ {q}‰. $B ûüïÎô Bü `Ĵã یونس:۱۲

کله چي انسان ته څه تکلیف ورسېږي، نو په داسي حال کي موږ مرستي ته بلي چي په اړخ به پرېوتی وي، یا به ناست وی، یا به ولاړ وي "په هر حالت کي به مسلسل الله تعالی ته دعاء کوي او مرسته به ترې غواړي، که په اړخ پروت وي، یا ناست وي یا ولاړ او روان وي دعاګاني به کوي"، خو کله چي ده ته هغه رسېدلی مصیبت لري کړو بیا به داسي درومي لکه چي موږ ئې له هغه تکلیف نه خلاصون ته نه وو وربللي "موږ ته ئې دعاء نه وه کړې او په هغه مشکل وخت کي ئې له موږ نه مرسته نه وه غوښتې، الله تعالی به هم هېر کړي او له الله تعالی سره خپل ټول تعهدات او ژمني هم"، مسرفینو ته خپل عملونه داسي ښاېسته او مزین کړی شوي.

په دې ټولو آیتونو کي ګورو چي له الله تعالی سره د انسان د تعلق څرنګوالی او عبادت ئې په دې پورې مربوط دئ چي هغه له الله نه د استعانت په اړه څه تصور لري، په کومو لحظاتو کي چي هغه د نیازمندۍ او احتیاج احساس وکړي، ګورو چي دعاء کوي، عبادت کوي، تعهد کوي او الله جل شأنه مرستي ته رابلي، خو چي کله هغه ته د بې نیازۍ او استغنا تصور پیدا شي، بیا ګورو چي عصیان او سرکشي کوي، بغي او طغیان کوي.
په دې ترتیب معلومېږي چي هر څو مره انسان د الله جل شأنه په نسبت پراخ او زیات معرفت ولري، د الله د ربوبیت او د هغه د رحمت د آثارو په اړه او دا چي په دې عالم کي د امورو تدبیر د هغه په اختیار کي دئ، هر څومره چي په دې باب وسیع معلومات ولري، همدومره به د الله تعالی

(c) ketabton.com: The Digital Library

عبادت کوي او له هغه نه به مرسته غواړي.

استعانت څو صورتونه لري:

یو صورت ئې دا دی چې ته له چا نه د هغه په غیاب کې مرسته وغواړې، په دې گمان چې هغه له لري تا گوري او ستا غږ اوري، داسې استعانت له الله جل شأنه نه پرته له بل هیچا نه جائز نه دئ. بل صورت ئې دا دئ چې ته په ورځني عادي معاملاتو کې له چا نه مرسته غواړې، په هغه عادي معاملاتو کې چې خلک عادتاً او معمولاً له یوه بل نه په هغه کې مرسته غواړي، مثلاً د اوبو گیلاس راکړه! دراوازه در سره بنده کړه ! قلم دې راکړه او هغه کتابچه راکړه، پدې عادي شیانو کې غوښتنه جائز ده خو استغنا غوره ده. خو سوال کول، له چا نه څه غوښتل او گدایي حرام ده، اسلام د دې نه ممانعت کوي، څوک چې په دنیا کې سوال کوی، د قیامت په ورځ به هغه د الله په وړاندې داسې ودرېږي چې پر مخ به ئې غوښه نه وي، سپک او ذلیل به وي، سوال حرام دئ، په عادي معاملاتو کې غوښتنه او مطالبه جائز ده، خو صحابه وو له دې نه هم ډډه کوله، د هغوی په شان کې راځي چې څوک به په آس سپور وو، متروکه به ئې په زمکه ترې ولوېدله، د دې په ځای چې چا ته ووایي: مرسته را سره وکړه او دا راکړه، له دې نه ئې هم استغنا کوله، په خپله به له آس نه کوزېدو او هغه به ئې رااخیستله، هغوی غوښتل چې په ځان بسیا وي، چا ته ئې لاس اوږد نشي، له چا نه مرسته و نه غواړي، د بل مرسته وکړي، خو له هیچا نه څه و نه غواړي، که څه هم دا جائز ده خو د کمال تقاضا دا ده چې انسان له دې نه

(c) ketabton.com: The Digital Library

هم ډډه وکړي.

خو د چا په غياب کي له هغه نه مرسته غوښتل دا له الله جل شأنه نه پرته له بل هيچا نه جائز نه ده، دا چي څوک گمان وکړي، بل په غياب کي د هغه په حال واقف دئ، د هغه غږ اورېدلی شي، او مشکل ئې رفع کولی شي، دا اميد او طمع له الله جل شأنه نه پرته له بل هيچا نه جائز نه ده. همدا وجه ده چي موږ مکرر وايو: $ƒÎ , $ƒÎr ‰Ç7èR , üëGóS Úú: خاص ستا عبادت کوو او يوازې له تا نه مرسته غواړو، نه له ملائکو، پيغمبرانو، اولياءالله، پيرانو، شيخانو، قبرونو او زيارتونو نه او نه له الله جل شأنه پرته له بل چا نه، هر څه او هر څوک چي وي، له هغه نه مرسته غوښتل حرام، ناجائز او شرک ده، يوازې الله جل شأنه عالم بالغيب دئ، او هغه د دعاگانو اورېدونکی او منونکی دئ. موږ هره ورځ په وار وار، لږترلږه دوه دېرش ځله په لمانځه کي له الله سره مکرر تعهد کوو چي يوازي ستا عبادت کوو، او يوازې له تا نه مرسته غواړو إياک نستعين، لکه چي يوازې ستا عبادت کوو همدا راز يوازې له تا نه مرسته غواړو.

خو تداوي کول، د جنگ لپاره زره اغوستل او د وسائلو نه کار اخستل، نه يوازي دا چي له الله جل شأنه نه د استعانت او مرستي غوښتلو سره منافي نه ده، بلکي موږ دين په دي مکلف کړي يو چي مريض شو تداوي وکړو، د ځان حفاظت وکړو ، تداوی او د ځان حفاظت، شرعي واجب او فرض دئ، خو په دې عقيده به يو چي په تداوي او تدبير باندي الله جل شأنه اثرات او نتايج مرتب کوي، الله د هر مرض لپاره دوا پيدا کړې، خو

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا په خپله او مستقل بالذات نتیجه نه ورکوي، الله جل شأنه په دې باندي نتائج مرتب کوي، موږ په کارونو کي تدبیرونه کوو، جنگ ته ځو؛ زره اغوندو، خندقونه کینو، صفوف منظم کوو، د صف په مقدمه او په آخر کي د احتیاط لپاره خاص افراد موظف کوو، پیره داران ټاکو، دا ټول کارونه، نه یوازي جائز دي، بلکي شرعي او دیني مکلفیتونه او وجائب دي، په دې ټولو کي زموږ عقیده دا ده چي په دې باندي نتائج الله جل شأنه مرتب کوي او عاقبت د الله په واک کي دئ.

دا مطلب چي رجاء، تمه او امید به صرف له یوه الله نه وي، او یوازې له همغه یوه الله نه به مرسته غواړو، د قرآن عظیم الشأن په گڼ شمېر آیتونو کي راغلي لکه چي فرمایي:

$èJÛr $]jöz ¨qãš$r $gÅ»=ô Î) ‰è/ Çú ÷F$ † Î(r%Åyöê¨r

ÇÎÏÈ ûüZÅó ßJø9$šÆE ÌB Ò /Ì% «! $MHq ‘ bÎ) الاعراف:۵۶

په زمکه کي د هغې له اصلاح نه وروسته فساد مه کوئ، او الله په وېره او امید سره مرسته ته رابلئ، "په داسي حال کي چي هم له هغه وېرېږئ او هم طمع او هیله ترې لرئ، دعاء ورته کوئ، په دې حالت کي ئې مرستي ته دربلئ او له هغه نه استعانت غواړئ" یقیناً چي د الله رحمت نېکانو ته نږدې دئ. "څوک چي نېک وي، الله به د خپل رحمت او پېرزویني سیوری پرې غوړوي، هغوی به د الله تعالی رحمت ځان ته نږدې ومومي.

همدا راز فرمایي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

šú ïï‰$ žc Ĵ ÿä ‡qãÜGŐ$ ®WB >ÎãÑ ã $Z9$ $gƒ'»7

bĴr ¼ç9 ‡qãJGô $Èr $Ï$/ê ‡qàèt `9 «ł $ÈrŠ `Ë šc qãô?

Ü ï$Ö9$ # ãÊ çÉB çrä ÉZFó„ ž $lø© Ü $/%!$ ãâöó„

ÇÌÈ Ü qãÕJ$r الحج:۷۳

اې خلکو! یو مثال راوړل کېږي، ورته غوږ شئ: بیشکه څوک چي تاسي له الله پرته خپلي مرستې ته رابولي، یو مچ هم نشي پیدا کولی او که دا مچ څه ترې وتښتوي نه ئې شي ترې ژغورلی، طالب او مطلوب دواړه بې وسه شول، د الله تعالی قدر ئې لکه څنګه چي له ده سره ښایی ندی پېژندلی، بیشکه چي الله زورور عزتمند دئ.

یعني له الله تعالی نه پرته چي تاسي له بل هر څه او هرکس نه مرسته وغواړئ، که دا په آسمان کي وي او که په ځمکه کي، انسان وي که پرښته، ژوندی وي که مړ، یو هم نشي کولی یوه وړه او حقیره حشره پیدا کړي او که دا حشره څه ترې وتښتوي نو د هغه د ژغورني توان هم نه لري، نه څه شی پیدا کولی شي او نه ئې ژغورلی شي، په دې معامله کي طالب او مطلوب دواړه کمزوري او بې وسه دي، مطلوب کمزوری او بې وسه دئ ځکه چي نه د کوم څیز د خلقت او پیدا کولو توان لري او نه پر نورو د حکمرانۍ او واکمنۍ قدرت ورسره شته او طالب ځکه کمزوری او ضعیف دئ چي پداسي یوی بې وسه او کمزوری متکاء ئې تکیه وکړه او مرسته ئې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ترپ وغوښتله چي د هيڅ څه واک او توان نه لري. وَ إِن يَسلُبهُمُ الذُّبَاب شيْئاً لا يَستَنقِذُوهُ مِنْهُ: که چېري دا مچ له دوی نه څه وتښتوي له هغه نه ئې ژغورلی نشي، ضعُف الطالِب وَ الْمَطلُوب: طالب او مطلوب دواړه ضعيف او ناتوانه شول، هم دا مطلوب ضعيف او ناتوانه دئ، دومره چي يوه حقيره حشره هم نشي پيدا کولی، نه يوازې پيدا کولی ئې نشي بلکي که هغه ترې څه وتښتوي ترې خلاصولی ئې هم نشي، نه په پيدايښت کي څه اثر لري او نه په ژغورنه او نجات کي څه اغېز، لکه څرنگه چي په خلقت او پيدايښت کي هيڅ ونډه نه لري، د امورو په تدبير کي هم دومره بې وسه او ناتوانه دئ چي د مچ په شان له حقيرې حشرې نه څه نشي ژغورلی، او طالب "هغه څوک چي له بل نه مرسته غواړي، هغه هم ضعيف شو، دا ځکه چي چا په ناتوانه او ضعيف شي تکيه او بروسه وکړه هغه هم ضعيف شو.

موسی عليه السلام خپل قوم ته وايي:

Ú ǾŢ$žc Î (ŷǧĞ $r « $ (qãĚGŎ$ïBö)ï 4 › qã A$%

ÇĒÑÈ šú üÉFGü pÉ»è$r ¾ÍŠ$6ã ôB â$±„ `B $gèÉqã

الاعراف:۱۲۸

موسی خپل قوم ته وويل: له الله نه مرسته وغواړئ او صبر وکړئ، يقيناً چي زمکه د الله ده، له خپلو بنده گانو نه چي چاته وغواړي په ميراث ئې ورکوي، او نېکمرغه پايله او عاقبت د پرهېزگارانو دئ.

گورئ چي موسی عليه السلام خپل قوم ته څو توصيې کوي: يوازي

(c) ketabton.com: The Digital Library

له الله تعالی نه مرسته وغواړئ، د مشکلاتو او ستونزو په وړاندي صبر وکړئ او په دې خبري باور ولرئ چي د زمکي ټولواک الله تعالی دئ، دا پرېکړه هغه کوي چي چا ته ئې په میراث ورکړي، خپل قوم ته د موسی علیه السلام وینا په دغو اساسي خبرو کي راخلاصه کوي: یوازې له یوه الله نه استعانت، د ستونزو او کړاوونو په وړاندي صبر او په دې خبرې یقین درلودل چي د زمکي مالک الله دی او د دې فیصله به الله کوي چي له خپلو بندګانو نه ئې چاته په میراث ورکړي، له بل چا نه د دې طمع مه لرئ چي هغه د زمکي وراثت تاسو ته وسپاري، او په دی خبرې باور درلودل چي د پرهېزګارانو عاقبت نېک دئ او وروستۍ فتحه او بریا د دوی ده.

باید وګورو چي دلته له پرهېزګارانو نه مراد څوک دي؟ کومو پرهېزګارانو ته الله تعالی زمکه په میراث ورکوي؟ د آیت لومړۍ برخه ئې موږ ته رامعرفي کوي، دا پرهېزګاران هغه دي چي له الله تعالی نه پرته له بل چا استعانت نه غواړي، له دې نه ځان ساتي چي له الله تعالی نه پرته بل چا ته لاس اوږد کړي، هغه چي د مشکلاتو په وخت کي بې صبره کېږي نه، د بې حوصلګۍ او بې صبرۍ نه ځان ساتي، او له دېنه هم ځان ساتي چي تصور وکړي چي له ا لله نه پرته بل څوک هم کولی شي چا ته اقتدار ورکړي او چاته د زمکي وراثت وسپاري، له دغو خبرو نه چي څوک ځان ساتي د همدغو پرهېزګارانو عاقبت غوره دئ او وروستۍ فتحه او بریا به د دوی په برخه کېږي.

لکه څنګه چي د فاتحې په سورې کي دغه آیت د سورې په صدر او

(c) ketabton.com: The Digital Library

منځنۍ برخي کي راغلی، درې آیتونه تر دې مخکي او درې ترې وروسته او په منځ کي "$fÎ , $fÎr ßÇè , ÜëGóS Úú : خاص ستا عبادت کوو او خاص له تا نه مرسته غواړو" لکه چي دا آیت د دې سورې لپاره محور دئ، همدا آیت او همدا مطلب د ټول قرآن لپاره محور دئ، یعني قرآن عظیم الشأن ټول په همدغه محور څرخېږي، د پیغمبرانو د دعوت خلاصه همدا ده، د قرآن عظیم الشأن د بلني او د دعوت تر ټولو ستر او محوري مطلب همدغه دئ ($fÎ , $fÎr ßÇè , ÜëGóS Úú) او همدا له الله سره د انسان د تعلق او رابطې څرنګوالی ښیي، او په الله جل شأنه باندي د ایمان ستره تقاضا همدا ده.

له الله جل شأنه سره کلکه مینه

نن په الله جل شأنه باندي د ایمان له غوښتنو څخه یوه بله اساسي غوښتنه چي هغه له الله سره مینه او محبت ده توضیح کوو.

انسان یا په دې خاطر له یوه شي سره مینه ساتي چي د هغه ذات، د هغه ښایست او د هغه جمال او کمال د دې باعث او مشوق وي چي انسان له هغه سره مینه وساتي او یا په دې خاطر چي هغه د ده په ژوند کي څه اثر لري، د هغه د انعام او پېرزوینې مرهون وي.

موږ په دې خاطر هم باید له الله سره مینه ولرو چي هغه زموږ پیدا کوونکی دئ، زموږ پالونکی او ساتونکی دئ، موږ ته رزق او روزي راکوي، هغه زموږ منعم دئ، او په دې خاطر هم چي هغه د ټولو ستاینو وړ دئ، د

(c) ketabton.com: The Digital Library

ټولومحامدو او ښېګڼو خاوند دئ او د کمال خاوند دئ. مور، له الله جل شأنه سره په دې خاطر هم مينه لرو چي هغه د کمال خاوند دئ، او په دې خاطر هم چي هغه زمور، منعم دئ، مور، د هغه د پېرزوېنو مرهون يو.

له الله سره بايد انسان هومره مينه ولري چي دا مينه په بلي هري ميني غالبه وي او په دغه مينه کي هيڅ شی انسان له الله سره برابر نه کړي، دا شديده مينه په الله باندي د ايمان بله غوښتنه او تقاضا ده، لکه چي قرآن فرمايي:

«ﺇ $£ß . Nåq©Ïä #Y‰R& «ﺇ $Èr߈ `Ïä ä‹Ï‚Gƒ `B Ä¨$Z9$šÆE Ïßr

b‌r•ƒ Œ) (#þq߈ ûïÏ%!$ “ •ƒ öq9r ° ! ${7ãm ‰©& (#þq߈#ä ûïÏ%!$r

ÇÊÏÎÈ É>#‹ è9$#߉ƒÏ‰© © !$b&r $Yè‹Ïϑ_ ¬! oθè)9$b& >#‹ è9$#

البقره:۱۶۵

او له خلکو نه ځيني له الله پرته داسي سيالان نيسې چي له الله سره د مينې په څېر ورسره مينه کوي او هغه خلک چي ايمان ئې راوړی، د الله په مينې کي ډېر شديد دي. او کاش ظالمان په هغه څه پوه شي چي د عذاب د ليدو په وخت کي ئې په خپلو سترګو ګوري، چي يقيناً ځواک ټول الله لره دی او الله سخت عذاب ورکوونکی دئ.

دلته هغه څوک معرفي شوی چي مشرک دئ، په مينه او محبت کي ئې له الله سره ند او سيال نيولی او له الله جل شأنه نه پرته د نورو سره هومره مينه ساتي لکه له الله جل شأنه سره، يا ئې په دې خاطر بل څه د الله

(c) ketabton.com: The Digital Library

جل شأنه ند او سيال نيولی چي له هغه نه طمعه لري او د همدې طمعې او توقع په خاطر له هغه سره مينه کوي او يا دا چي په محبت او مينه کي ئې هغه د الله جل شأنه سيال او ند نيولی دئ. خو د دوی په مقابل مؤمنان داسي معرفي کوي: وَ الّذِينَ ءَامَنُوا اَشدُّ حُبًّا لِّلّهِ : او هغه چي ايمان ئې راوړی له الله سره په مينه کي ډېر شديد، کلک او قوي دي.

وروسته فرمايي: ö r •ƒ " $% ûï ß ¡p (Ï) 3 •ƒ bt $ è‹ # > ¨ b$ $)§ 0 +

_ ÜŸ ‹ $ r ö b$ ‘ © ‰ Ÿ /ƒ Î$ è‹ # É : او کاش ظالمان په هغه څه پوه شي چي د عذاب د ليدو په وخت کي ئې په خپلو سترګو ګوري، چي يقيناً ځواک ټول الله لره دئ او الله سخت عذاب ورکوونکی دئ.

د دې برخي بله ژباړه خو کمزورې ژباړه داسي ده: او که يو ليدونکی هغه کسان چي ظلم ئې کړی هغه مهال وګوري چي دوی د الله عذاب وګوري، نو په دې خبره به پوه شي چي قوت ټول الله لره دئ او دا چي الله جل شأنه د شديد عذاب خاوند دئ.

دوی په دنيا کي له الله نه پرته له بل چا طمعه درلوده او ګمان ئې کاوو چي د هغوی په لاس کي هم څه قوت شته، د همدې لپاره ئې هغه له الله جل شأنه سره ند نيولی وو او د الله تعالی سيال ئې ترې جوړ کړی وو او يا په دې خاطر چي له الله جل شأنه نه پرته د بل چا له عذاب نه وېرېدل، خو چي د الله عذاب وګوري په دې خبره به پوه شي چي د قوت مالک يوازي الله دئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځوک چي په دنيا کي د نورو خلکو له عذاب او مؤاخذې نه وېرېدل په کار وه چي د دې په ځای له الله جل شأنه نه وېرېدلی او په ځای د دې چي بل چا ته ئې طمع، توقع او انتظار وو؛ له الله جل شانه نه ئې طمعه درلودی.

همدا راز قرآن عظيم الشأن فرمايي:

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] التوبه: ۲۴

(ورته) ووايه: که ستاسو پلرونه، ستاسو زامن، ستاسو ورونه، ستاسو ښځي، ستاسو خپلوان، ستاسو هغه مالونه چي ذخيره کړي مو دي، هغه تجارت چي د بازار د سوړوالي او کساد نه ئې وېرېږئ او هغه بنګلې چي ورسره مينه ساتئ، (که دا ټول) تاسو ته له الله نه، د هغه له پيغمبر نه او د الله په لاره کي له جهاد نه غوره وي نو انتظار وکړئ تر څو الله خپله فيصله صادره کړي، او الله دا فاسق قوم نه هدايت کوي.

د دنيا هر هغه څه چي انسان ورسره مينه ساتي په دې آيت کي

(c) ketabton.com: The Digital Library

راخلاصه شوي، که تعلقات دي، دوستان او خپلوان دي، که شتمني، مال، دولت، تجارت او بنګلې دي، هر څه چې دي دا ټول یوې خوا ته او الله، د هغه پیغمبر او د الله په لاره کې جهاد بلي خوا ته، که ستا مینه او محبت له دغو سره وي او هغه تاسو ته له الله نه، د هغه له پیغمبر نه او د الله تعالی په لار کې له جهاد نه غوره وي، نو دا کسان فاسقان دي او د الهي هدایت دروازې د هغوی پرمخ تړل شوې دي، الله ئې نه هدایتوي او له الهی هدایت نه محروم دي.

دا د انسان دایمان د تللو لپاره ستر معیار او ملاک دئ، په دې سره هره لحظه انسان خپل ایمان سنجولی شي، هره لحظه د دې سوال راپیدا کېږي چې آیا ته ایمان ته ترجیح ورکوې، الله ته، د هغه پیغمبر ته، او د الله په لاره کې جهاد ته او که پلار، زامنو، ورونو، خپلوانو، ښځې، مال، تجارت او بنګلو ته ترجیح ورکوې؟ انسان هره شېبه د خپل ایمان په اړه د همدغه معیار او ملاک او تلي په اساس قضاوت کولی شي، د چا چې تر الله نه د دې شیانو سره محبت زیات وي، هغوی فاسقان دي، د الله له هدایت نه محروم دي، د هغوی پرمخ د هدایت دروازې تړل شوې دي.

همدا راز فرمایي:

ª! $’Îû $ö¡ù ¾ÏmÏ`ã NåªÝB £?ö` B (qä#ä ûïÏ%©!$ k»¯

ûïÏ¿3$ ’?ã ô"Ïã& ûüÏBs÷ $ ’?ã 'Ïã& ýç?q6Ïr NåªÏã Öö)Î

(c) ketabton.com: The Digital Library

@Òù 7ÏŒ 5Íw pBö bqè$ƒ† Ÿr « $È‹Î™ ’Î šc r&ÿ»gä

ÇÎÍÈ ÒŠÎæ ì Å¾r ª! $ r âÏ±„ `B ìŠÏsã« $ المائده:۵۴

اې مؤمنانو! که له تاسو نه څوک له خپل دین نه په شا شو نو الله به ډېر ژر داسي قوم راپیدا کړي چي دوی پر ده ګران وي او دئ پر دوی ګران وي، پر مؤمنانو تواضع کوونکي او پر کافرانو ځان برګنبونکي، د الله په لار کي به جهاد کوي او د هېڅ ملامتوونکي له ملامتولو به نه وېرېږي، دا د الله فضل دئ، هغه چا ته ئې ورپه برخه کوي چي دئ ئې غواړي او الله پوه د وسعت خاوند دئ.

دلته مؤمنانو ته دا ډاډ ورکړی شوی چي د منافقینو په بېلېدو او له کافرانو سره د دوی په ملګرتیا مه غمجن کېږئ، که څوک مسلمانان کمزوري وګڼي، د دوی له ملګرتیا لاس واخلي، مرتد شي، کافران ورته ځواکمن معلوم شي، هغوی ته د ذلت سر ټیټ کړي، نو الله تعالی به د دوی په عوض کي داسي مؤمنان راپیدا کړي چي دا صفات به لري:

- پر الله تعالی به ګران وي.
- دوی به له الله تعالی سره مینه لري.
- تر مؤمنانو به ځان لوړ نه ګڼي، هغوی ته به د حقارت په سترګه نه ګوري، کمزوري او ضعیف به ئې نه شمېري، هر یو به تر ځان لوړ او تر ځان زیات د عزت خاوند بولي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

- تر کافرانو به ځان لوړ ګڼي، د هغوی په وړاندي به سر نه ټیټوي، هغوی ته به د عزت او درناوي په سترګه نه ګوري.
- د الله تعالی په لار کي به جهاد کوي.
- د هیڅا له ملامتولو به وېره نه لري، نه به د چا د تبلیغاتو پروا کوي او نه ئې د سپکو سپورو خبرو.
- دا د الله تعالی فضل دئ، هغه چا ته ئې په برخه کوي چي د دې وړ ئې ومومي.
- الله تعالی د پراخ فضل خاوند دی او پوهېږي چي څوک د ده د فضل وړ او مستحق دئ.

ګورئ چي په دې مبارک آیت کي نه یوازي له الله تعالی سره مینه د ایمان تقاضاء ښودل شوې بلکي د مؤمنانو درناوی هم د ایمان نښه ګڼل شوې، واقعي مؤمنان هغه دي چي د مؤمنانو په نسبت د لویي او الوړوالي احساس نه کوي، ځان تر دوی لوړ، ستر، او اوچت نه ګڼي، بلکي مؤمنان تر ځان لوړ او ځان تر دوی ټیټ ګڼي، دا ځکه چي هغه د ایمان په رڼا کي قضاوت کوي، له الله سره ئې مینه وي، همدا مینه او محبت په دې منتهي کېږي چي د ایمان خاوندان با عزته وګڼي او سپک او حقیر ئې و نه شمېري، او د کافرانو په نسبت د عزت، لوړوالي او غوره والي احساس کوي.

الله تعالی هم واسع دئ او هم علیم او ښه پوه، پېرزوېنه ئې ډېره زیاته او پراخه ده، دا ځکه چي هغه واسع دئ، او په دې پوهېږي چي چاته

(c) ketabton.com: The Digital Library

څه ورکړي، خپل فضل د چا په حال شامل کړي؟ څوک د دې مستحق او وړ دی؟ دا ځکه چي هغه علیم دئ، پوهېږي چي څوک د ده د پراخ او وسیع فضل مستحق دئ؟ څوک د دې وړ دئ چي خپل فضل ورپه برخه کړي او له هغي ډلي څخه ئې وګرځوي چي الله ورسره مینه لري او دوی له الله سره مینه لري، د مؤمنانو په نسبت د ټیټوالي او انکسار او د کافرانو په نسبت د عزت او لوړوالي احساس کوي، د الله په لار کي جهاد کوي او د ملامتوونکي له ملامتولو نه وېرېږي، الله پوهېږي چي څوک د دې وړ دی چي په همدغه ډله کي ئې شامل کړي او د هغو کسانو په ځای ئې غوره کړي چي د الله د دین نه په شاتللي او مرتد شوي.

یوازي له الله نه وېره

لکه څنګه چي تاسو ولیدل چي انسان به له الله سره هومره مینه ساتي چي دا مینه به په بلي هري مینې او محبت غالبه وي، هیڅ مینه به دې حد ته نه رسېږي او انسان به په خپلي میني کي هم له الله سره نه، شریک او سیال نه نیسي، همدا راز به انسان یوازې له یوه الله نه وېره لري، له الله تعالی نه وېره، په الله باندي د ایمان بله تقاضا ده.

دا مطلب هم د قرآن عظیم الشأن د ګڼ شمېر آیتونو په ترڅ کي توضیح شوی:

لکه چي د انفال د سورې په دوهم آیت کي راځي:

ÙM‹lê#Œjr Nåæþè ÙM:Å̲r ª! $•Ïiê #Œ)ŝ ûïÏ%©!$šc qãZÏB÷sßJø9$#) $yJ¯RÎ)

(c) ketabton.com: The Digital Library

ÇÈ bqèq©G/ óûĥ 4?ãr $ZJ/Ì NãŠ#–¼ç/#ä NÕã الانفال: ۲

يقيناً خبره دا ده بله نه ده چي مؤمنان هغه کسان دي چي کله د الله نوم واخستل شي نو زړونه ئې رېږدي او کله چي د ده آيتونه پرې ولوستی شي نو ايمان ئې لازيات مضبوط شي او پر خپل رب توکل کوي.

واقعي مؤمنان هغه دي چي د الله تعالی د نامه په اورېدو سره ئې زړونه رېږدي، د خدای د نوم له هيبته او له هغه نه د وېرې او خوف په وجه د دوی زړونه پرېږي، کله چي د الله نوم ياد شي، نو په دوی وېره او هيبت مسلط شي. دا هم د مؤمن د پېژندو لپاره ملاک دئ، په دې سره ته مؤمن انسان پېژندلی شې، څوک چي د الله د نامه په وړاندي بې اعتنا او بې تفاوته وي، که د ده په وړاندي د الله نوم هم واخستل شي، په ده کي هيڅ تبديلي رانشي او زړه ئې له خوف او وېرې ونه پرېږی، او کله چي د الله آيتونه واوري ايمان ئې لازيات مضبوط نشي او پر خپل رب توکل او اعتماد نه لري، هغه دې په خپل ايمان ووېرېږي، لکه چي دلته قرآن په همدې صيغه فرمايي: وَ إِذَا تُلِيَت عَلَيهِمۡ ءَايَتُهُ زَادَتهُمۡ إِيمَناً وَ عَلى رَبِّهِمۡ يَتَوَكَلُونَ: او کله چي د الله آيتونه پرې ولوستی شي د دوی ايمان تقويه کړي، د آيتونو په آورېدو سره ئې د الله تعالی په نسبت اعتماد او توکل زيات شي، يقين ئې پوخ شي، الله ته ئې اميد اضافه شي او په خپل رب توکل او اعتماد کوي.

د احد د جنګ نه وروسته، د دښمن ځيني مبلغين راتلل او په مدينه کي ئې دا تبليغات کول چي قرېشو لوی لښکر تعبيه کړی او په مدينې د لويې حملې اراده لري، ستاسو د ختمولو لپاره ئې پوره تياری نيولی، له دې

(c) ketabton.com: The Digital Library

نه وویرېږئ، خو په ځای د دې چې د دښمن دا تبلیغات او راغونډ شوي فوځونه په دوی کې ویره او خوف راپیدا کړي، برعکس دا خبره د هغوی د ایمان د تقویې باعث شوه:

bèdq±‑z $i ßa9 {qãK_ 6% ¨ $Z9$bÎ ã¨ $Z9$ßg9 A$% ûïŸ%$

ÇÌÈ ã‹Å2 q$Nèìr ª! $Zçóm {q$%r $ZJƒÎ bèdŠ#“ù

آل عمران: ۱۷۳

هغه چې خلکو ورته وویل: "د دښمنانو" ډېر خلک درته راغونډ شوي، له دوی نه باید وویرېږئ، نو دې خبرې د دوی ایمان لازیات کړ او ویل به ئې: الله مونږ ته کافي دئ، ځومره غوره پالونکی.

خو د همدغه کس په اړه چې د مؤمنانو په صفوفو کې ئې دا تبلیغات کول، هغوی ئې وېرول، او په هغوی کې ئې خوف او وېره راپیدا کوله، قرآن داسي فرمایي:

bÎ Èqè{ r bèdqè$, ? Ÿù ¼ça$Šïr& ß$ ïq‡± ß»Üø‹±9$Na39Œ $JRÎ

ÇÌÈ ûüZBsB Lä

آل عمران:۱۷۵

دا خو فقط شیطان وو چې خپل دوستان ئې وېرول، نو له هغوی نه مه وېرېږئ، له ما ووېرېږئ که مؤمنان یاست.

قرآن کریم همدې کس ته چې له کافرانو نه مؤمنان وېروي د شیطان لقب انتخاب کړی. دا یقیناً شیطان دئ چې خپل اولیاء وېروي، د چا چې د

(c) ketabton.com: The Digital Library

شیطان سره څه تعلق او رابطه وي او له هغه سره ئې دوستي قائمه کړې وي هغه به د شیطان د تبلیغاتو تر تاثیر لاندي راځي او په دې ترتیب به شیطان د هغه په زړه کي وېره او خوف راپیدا کوي، شیطان خپل اولیاء وېروي یا شیطان د خپلو اولیاوو او دوستانو څخه خلک وېروي.

ûüZBsB LåZäbÎ Èqè {r Nèqè$, ? Ẍù

نو له دوی نه مه وېرېږئ، له مانه ووېرېږئ که ایمان لرئ.

که تاسو په رښتیا پر الله ایمان لرئ نو یوازې له یوه الله نه به وېرېږئ، د دښمن له فوځونو او لښکرو نه به وېره نه لرئ، کوم تبلیغات چي د دښمن په ګټه ستاسو په صفوفو کي، د دې لپاره روان دي چي په تاسو کي وېره او خوف راپیدا کړي، د دې تبلیغاتو نه به نه متاثره کېږئ، له دښمن نه به وېره نه لرئ، که تاسو رښتیا پر الله ایمان لرئ نو یوازي له مانه ووېرېږئ.

همدا راز قرآن عظیم الشأن د مؤمنانو په شان کي فرمايي:

$YJÛr $]öz NåΘ bqãê/ ẐÆ$Ò J\$Çã Nåk:qã_ 4]$ f F?

ÇÊÏÈ bqà)ÏÿZãƒ öNßg»oΨø%y— $£ϑÏBur السجده:۱۶

اړخونه ئې د خوب له ځای نه کناره شي، خپل رب له وېرې او طمعې سره رابلي او له هغه څه نه انفاق کوي چي موږ ورروزي کړي.

دلته د مؤمنانو حال بیانوي او فرمايي چي: د شپې له خوائې اړخونه له مضجع او د پرېوتو له ځای نه لري او کناره کېږي، خوب او آرام بستر

پرېږدي، د شپې په خلوت کي، د آرام له بستر نه د هغوی اړخونه کناره شي، د عبادت لپاره خلوت شي، خپل رب ته دعاء کوي، د شپې په خلوت کي له بستر نه اوچت شي، خوب او آرام پرېږدي، خپل رب ته په دعاء او د هغه په عبادت کي مصروف شي، "خوفاً و طمعاً: له وېري او هیلي سره"، له یوې خوا له الله جل جلاله او د هغه له عذاب نه وېرېږي او په همدې خاطر د شپې په زړه کي د الله په عبادت لګیا شي، خوب پرېږدي او له آرام بستر نه کناره شي او له بلي خوا، الله جل جلاله ته طمعه او هیله لري چي د همدې طمعې او هیلي په وجه بستر پرېږدي، د الله په وړاندي ودرېږي او د هغه عبادت کوي.

همدا راز فرمایي:

[illegible]

[illegible]

[illegible] الحدید:۱۶

آیا مؤمنانو ته هغه وخت نه دئ را رسېدلی چي د الله په ذکر او د حق وینا په نزول سره د دوی زړونه خشوع وکړي؟ (آیا مؤمنان هغي مرحلې ته نه دي رسېدلي چي اوس د الله تعالی د نوم او د قرآن د آیتونو په اورېدو سره د دوی په زړونو کي وېره راولاړه شي، اوس خو باید هغې مرحلې ته رسېدلي وي چي د الله جل شأنه د نامه او د قرآن د حق وینا په اورېدو سره

(c) ketabton.com: The Digital Library

د دوی په زړونو کي خشوع او وېره راپیدا شي)، او د هغو کسانو په څېر نه وي چي له دوی نه د مخه کتاب ورکړی شوی چي زمانه پرې اوږده شوه نو زړونه ئې سخت شول او اکثر د دوی فاسقان دي.

دوی باید د اهل کتابو په څېر نشي چي د زمانې په تېرېدو او د مبارزې په اوږدېدو سره ئې د زړونو لومړنۍ خشوع ختمه شوه، په زړونو کي ئې سختي راپیدا شوه، په ځای د دې چي د زمانې طولاني کېدل د هغوی د مزیدې تربیې او د رشد او کمال باعث شي، له الله جل شأنه سره ئې رابطه مزید ټینګه شي او د الله جل شأنه په ذکر سره ئې په زړونو کي خشوع راپیدا شي او هر څومره چي الهي آیتونه په دوی تلاوت کېږي، د دوی په زړونو کي خشوع او وېره اضافه شي، برعکس د زمانې په تېرېدو او د سفر په اوږدېدو سره، د هغوی د زړونو سخت والی اضافه شوی. دوی ګمان کاوو چي دا لنډ سفر دئ، ډېر ژر به منزل ته رسېږي، شاید په طولاني سفر امتحان نشي، د اوږده سفر په پلی کولو و نه آزمویل شي، مبارزه ئې اوږده نشي او له لوږو ژورو او کړلېچونو سره مخامخ نشي، ګمان ئې کاوه چي سفر لنډدی، ډېر ژر به مقصد ته رسېږو او بیا به فتح او بری وي، په دې خاطر په اخلاص او صداقت او په شور، شوق او نشاط سره لاړل په صفوفو کي ودرېدل، خو چي لږ مبارزه اوږده شوه، سفر اوږد شو او ژر مقصد ته و نه رسېدل، د دې په وجه د هغوی زړونه سخت شول. په کار خو دا وه چي هر څومره په دې مسیر کي زیات درومي، همدومره د دوی رابطه او تعلق له الله جل شأنه سره ټینګېدلی، همدومره په معنوي لحاظ لوړ تللی، د

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغوی زیاته تربیه کېدی، ولې برعکس د زمانې د طولاني کېدو په وجه هغوی خپل ابتدایي او د لومړیو شپو او ورځو اخلاص له لاسه ورکړ او د دوی په زړونو کي چي کومه خشوع وه هغه هم ختمه شوه.

زه ډېر داسي کسان گورم چي د دې آیت مصداق دي، په ابتداء کي ډېر په اخلاص سره راوړاندي شول، خو متأسفانه ورو ورو، د دې په ځای چي له فکري، اخلاقي او عملي پلوه ئې ارتقاء په برخه شي او لوړ ولاړ شي، برعکس په شا ولاړل، زړونه ئې سخت شول، سقوط ئې وکړ، او د همدې آیت مصداق شول "فقست قلوبهم"... په ابتداء کي ښه په اخلاص سره لگیا ول، خو څومره چي مبارزه طولاني کېده، د دوی اخلاص کمېدو، هغوی دومره اخلاص او قوي ایمان نه درلود چي په دې طولاني موده کي په خپل حال پاته شي او په فتنو کي صدمه و نه گوري، بلکي اخلاص ئې دومره وو چي د څو شپو ورځو لپاره مقاومت وکولی شي، په دې فکر کي ول چي ښایي په کومه کودتا سره به انقلاب کامیاب شي او دوی ته به ریاستونه او وزارتونه په لاس ورشي، سفر ئې لنډ گڼلو او گمان ئې نه کاوو چي دا مبارزه به دومره اوږده او طولاني شي، په دې خاطر ئې د همغه لومړیو شپو ورځو اخلاص له لاسه ورکړ او د هغو کسانو په څېر شول چي له دوی نه د مخه کتاب ورکړی شوی وو، چي زمانه پرې طولاني شوه، زړونه ئې سخت شول، نه یوازې زړونه ئې سخت شول؛ بلکي د دوی اکثر د فسق مرتکب شول، له حدودو نه ئې تېری وکړ او د الله تعالی له اوامرو ئې بغي او سرغړاوی وکړ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د مائدې د سورې په ۴۴ آیت کې هم دا مطلب توضیح شوی، هلته فرمایي:

ûïï%$šc qšÎŸ9$$k ß Ïä3 ÖqçR “ Y‰d $kŽÏù p1‘öqG9$# $uZø9t“Rr& !$¯RÎ)

`Ï B (qàÿÏósçGó™$# $J Î â$6ômF{$#r bqŠÏY»-/§9$#r (rßŠ$d ûïÏ%©!$# (qßJn=ó™r&

Èöq±÷z$#r ¨ $Y9$# (qâ±÷‚s? Ÿx ù 4 ä!#y‰pkà Ïmøn=tã (qçRŸ2 r «!$# É=»tFÏ.

ª!$# A“t“Rr& !$J Î Oä3øts† óO©9 `Br 4 WxŠÎ=s% $YYyJrO ÓÉL»tƒ$«Î (rçŽtIô±n@ Ÿwr

ÇÍÍÈ brãÏÿ»3 9$# ãNèd 7 Í´¯»s9'ré

یقیناً چې دا تورات مو نازل کړ چې په هغه کې لارښوونه او رڼا ده، په دې سره هم هغو پیغمبرانو یهودانو ته پرېکړې اورولې چې مسلمانان ول او هم خدای پالونکو او علماوو په هغه څه چې د الله له کتابه ئې په حفاظت گمارل شوي وو او پرې شاهدان ول، نو له خلکو مه وېرېږئ او له ما ووېرېږئ او زما پر آیتونو ناچیزه بیه مه پېرئ او چا چې په ماانزل الله حکم ونکړ نو همدا دوی کافران دي.

په دې مبارکو آیتونو کې لاندې لارښووني موږ ته شوې:

- تورات یو لارښود الهي کتاب وو چې خلک ئې له تیارو نه ایستل او د نجات او سعادت روښانه لار ئې ورښوده.
- خدای او د ده دین ته منقاد انبیاوو د یهودو تر منځ د دغه کتاب

(c) ketabton.com: The Digital Library

مطابق پرېکړي کولې.

د یهودو خدای پالو علماوو او مذهبي شخصیتونو هم د دوی ترمنځ د دغه کتاب احکام پلي کول، په خپله هم د دې کتاب ساتونکي او د پلي کولو ئې عملي بېلګي ول، عملاً ورته منقاد ول او د دوی په عملي ژوند باندي دي کتاب داسي سیوری غوړولی وو چي د هر چا تر سترګو کېدو.

تاسو هم باید د مخکنیو انبیاوو او خدای پالو علماوو په څېر عمل وکړئ، د خلکو له وېري او د دنیوي ګټي په طمعه الهي احکام شا ته مه غورځوئ.

څوک چي د الله تعالی له لوري د لېږل شوي کتاب مطابق حکم ونه کړي، کافر دئ، د الله تعالی په نزد ئې د ایمان ادعاء هیڅ اعتبار او وزن نه لري.

په دې آیت کي هم ګورئ چي الله جل شأنه فرمایي: یوازي له ما وویرېږئ.

همدا راز د التوبه د سورې په ۱۳ آیت او ورپسې په ۱۸آیت کي هم دې مطلب ته اشاره شوې، هلته چي فرمایي:

ÉqÌ'S$ Æ•z îÎ (q'Jdr óg »Jƒ (pè3 $Yq‰ šc qè »)ê ẅ

bÎ pq±ƒB b ‘, m ª! $ß ógRq±ƒB ÉB š^ r Nà2 rã‰/ Nèr

ÇÌÈ šú ÏZÏB÷B Oç Zä

(c) ketabton.com: The Digital Library

آيا له هغو خلکو سره نه جنگېږئ چي خپلي ژمني ئې ماتې کړې، د پيغمبر د ايستلو هوډ ئې وکړ او د لومړي ځل لپاره ئې له تاسو سره جگړه پيل کړه، آيا له دوی وېرېږئ، نو الله خو د دې زيات وړ دئ چي ترې ووېرېږئ که ايمان لرئ.

همدا راز فرمايي:

P$%&r ÌÅ F$ÜQö×ô ‹ $Î šÆ B#ä ôB ‹ $%É » ¡ B ãGè ƒ $JRÎ

b& 7 Í»9ré#† ¤èù ©!$Žw Î · ø† Ó9r o4Ÿ2 “9$’ A#är o4FÁ 9$

ÇÊÑÈ šú ïÏ‰FgßJø9$` B (qçRqä3ƒ

التوبه: ۱۸

يقيناً چي د الله جوماتونه هغه څوک آبادوي چي په الله او د آخرت په ورځ ئې ايمان راوړی، لمونځ ئې وکړ او زکات ئې ورکړ او له الله نه پرته له بل چا و نه وېرېدل، هيله ده دا کسان له مهتدينو څخه وي.

يعني له معنوي پلوه د جوماتونو او مساجدو د اعمارکار هغه خلک کولی شي چي صفات ئې په دې آيت کي ښودل شوی، د جوماتونو ظاهري آبادي او اعمار بېل کار دی او د هدايت له پلوه ئې رغول او اعمار بېل. لکه چي په يوه روايت کي راغلي چي په آخره زمانه کي به جوماتونه په ظاهر کي ښه آباد، مزين او ښايسته وي خو د هدايت له پلوه به خراب او وران وي.

جوماتونه د هدايت له ناحيې هغه څوک آبادولی شي او هغه داعي د

(c) ketabton.com: The Digital Library

الله د دین خدمت کولی شي چي د مخکنیو صفاتو ترڅنګ، دا صفت هم ولري چي له الله جل شأنه نه پرته له بل چا ونه وېرېږي. د آیت په پای کي دا وینا چي هیله ده دغه کسان هدایت مندونکي وي، ښیي چي له دغو صفاتو نه علاوه هم داسي څه شته چي د هدایت لپاره ضروري دي، یوازي دغه صفات کفایت نه کوي، پر دغو صفاتو سربېره ځیني داسي پړاوونه شته چي له هغوی نه د تېرېدو په صورت کي دا ثابتېږي چي آیا دوی له هغو کسانو څخه دي چي لار ئې موندلې که نه؟ یوازي دا څو خبرې کافي نه دي، بلکي مزید څه ته ضرورت شته، چي هغه په ورپسې آیت کي توضیح کېږي، عملي جهاد به دا ثابتوي چي د چا په زړه کي له الله جل شأنه نه وېره ده او څوک په رښتیا هدایت شوی دئ او ایمان لري، په جهاد کي دا معلومېږي، جهاد هغه ملاک او معیار دی چي د هغه په ترڅ کي د چا د ایمان حقانیت او حقیقت څرګندېږي، د جهاد په دوران کي به دا معلومېږي چي څوک په خپل ایمان کي رښتینی دئ او څوک دروغجن، څوک مخلص مؤمن دئ او څوک منافق؟ په همدې خاطر د دغو صفاتو د بیانولو نه

وروسته ویل کېږي چي: šú ï‰Fĝ3Ø$`Ï ¡qĝŞã/ b‹ 7 í»9ré#† ¤èù

همدا راز فرمايي:

ž√Ĵ #‰n‹ bö±Ø† Ÿwr ¼çRöqt±øƒr «‹ $ЇM»=™í bqä÷k;ãšú ï‰©$

ÇÌÈ $Y7Š¡m «‹ $Î 4".r ©$ الاحزاب: ۳۹

هغه کسان چي د الله پیغامونه خلکو ته رسوي، "خلکو ته د الهي پیغام د

(c) ketabton.com: The Digital Library

رسولو مسئولیت ورپه غاړه شوی" او ترې وېرېږي او له الله پرته له هیچا نه وېرېږي، او الله د حساب کوونکي په توګه کافي دئ.

د النساء د سورې په ۷۷ آیت کي هم دا مطلب په دې الفاظو توضیح شوی:

[illegible]

النساء:۷۷

هغو ته دې ونه کتل چي ورته وویل شو: لاسونه مو راتم کړئ، لمونځ وکړئ او زکات ورکړئ، خو کله چي پر دوی جهاد فرض کړی شو نو یوه ډله ئې له خلکو نه داسي وېرېده لکه له الله نه او یا تر دې هم سخته وېره او ویل ئې: اې زمونږ ربه! ولي دې پر مونږ جنګېدل فرض کړل؟ ولي دې تر یوې نږدې نېټې ونه ځنډولو؟ ورته ووایه: د دنیا متاع خو وړوکی شی دئ او آخرت غوره دئ، د هغه لپاره چي تقوا ئې غوره کړه او د بڅرکي په اندازه به پر تاسو تېری ونشي.

ګورئ چي دلته د هغو کسانو حالت انځور شوی چي ورته ویل شوي

(c) ketabton.com: The Digital Library

وو: خپل لاسونه راتم کړئ، په دې مرحله کې يوازې دا کار وکړئ چې خپل لاسونه له تېرې نه وساتئ، د بل پر حقوقو تېرى او تجاوز مه کوئ، يا ترې مقصد دا دئ چې له جنگ نه ځان وساتئ، مطالبه ئې مه کوئ، مه واياست چې ولې د جنگ احکام نه نازلېږي، ترڅو د کافرانو په خلاف وجنگېږو، يعني د بل چا پر حقوقو له تېرې او تجاوز نه ځان وژغورئ او له جنگ نه ډډه وکړئ. ښايي دا خطاب هغو کسانو ته متوجه وي چې د قتال د حکم له نازلېدو نه د مخه ئې په لجاجت او اصرار سره ويل: ولې دا فرصتونه له لاسه ورکوو؟ ولې بايد دښمن ته يو قاطع گوزار ورنه کړو؟ ولې وسله وا نه خلو؟ ولې يو انقلابي اقدام ونه کړو؟ د جگړې د مناسب فرصت له را رسېدو نه د مخه ئې د هغې د پيل کولو مطالبه کوله، په دې ئې اصرار کولو، د دې لپاره ئې تبليغات کولو او ويل ئې: ولې يو انقلابي، قاطع او جدي اقدام نه کېږي؟ تر څو به د مسلح جهاد د پيل کېدو نه د مخکني مرحلې مشکلات او ستونزې گالو؟ بايد په يوه قاطع اقدام سره دا مشکلات حل کړو.

يا ئې مقصد دا دى چې په دې مرحله کې د فرد، فرد وظيفه دا ده چې د جگړې په ځاى بايد په لمانځه او زکات سره د ځان روزنې او تربيې ته توجه وکړي، خو کله چې قتال پرې فرض کړى شو، ناڅاپه د دوى يوه ډله له خلکو داسې وېرېده لکه له الله تعالى نه، د جنگ د حکم له نازلېدو وروسته د دوى حالت داسې شو چې له دښمن نه ئې هومره وېره او خوف وو لکه له الله نه، او تر دې نه هم زياته وېره، له الله جل شأنه نه ئې دومره

(c) ketabton.com: The Digital Library

وېره نه وه لکه له خلکونه، او ویل ئې: اې زموږ ربه! ولې دې جنګ راباندې فرض کړ؟ ولې دې مزید مهلت او فرصت رانه کړ، چې تعداد مو زیات شوی وی، کافي وسائل مو برابر کړی وی، تر اوسه لا موږ هغې مرحلې ته نه یو رسېدلي چې وسلې ته لاس کړو او جنګ شروع کړو!

زموږ روان جهاد هم له دې مرحلې تېر شوی، د جهاد په شروع کې زموږ له ملګرو نه هم ځينو کسانو همداسې تبلیغات کول، ښه مو په یاد دي چې موږ ته ئې ښه ډېر مشکلات راولاړ کړي وو، همدغه الفاظ ئې ویل: لَوْ لا أَخَّرْتَنَا إِلى أَجَلٍ قَرِيبٍ: ولې دې موږ تر یوې نږدې نېټې ونه ځنډولو، ولې موږ ته څه مهلت او فرصت رانه کړی شو، تر څو مو ځان برابر کړی وی، پوره تیاری مو نیولی وی، وسائل مو تهیه کړي وای، دومره ژر مو له کمونستانو سره تصادم او ټکر نه وی راغلی، د سردار داؤد په خلاف مو باید وسله نه وی اوچته کړې، باید څه موده نور مو تربیتي، فکري او فرهنګي کار ته ادامه ورکړې وی، دا په موږ باندې جنګ ولې ژر تحمیل کړی شو. له دې خبرو نه ئې یا مقصد دا وو چې جنګ له خپل مناسب وخت نه د مخه پیل شو، لا موږ کافي فرصت ته ضرورت لرو تر څو د روزنې او تربیې کار تکمیل شي، بیا وسلې ته لاس کړو، او یائې مقصد دا وو چې جنګ ئې له مرګ او استیصال سره مترادف ګڼلو او ګمان ئې کولو چې د جنګ له شروع کېدو سره سم به زموږ استیصال کېږي او له منځه به ځو، جنګ د مرګ سره مترادف ګڼي، نو ځکه وایي: الهي! کاشکې یو څه موده نور دې موږ ته وخت راکړی وی، په دې جنګ سره خو زموږ بنیاد ختمېږي

(c) ketabton.com: The Digital Library

او د تحریک جرړې قطع کېږي. الله تعالی د دغو خلکو په ځواب کي فرمايي: قُلۡ مَتَاعُ الدُّنۡيَا قَلِيلٌ وَ الاَخِرَةُ خَيرٌ لِّمَنِ اتَّقَى وَ لا تُظلَمُونَ فَتِيلاً : ورته ووايه: د دنيا متاع قليله او ناڅيزه ده او آخرت د هغه چا لپاره غوره دئ چي تقوی ئې وکړه، او د بخرکي او تار په اندازه به هم په تاسو ظلم ونه شي.

يعني له دنيوي ژوند او مال و متاع سره ئې مينې په تاسو کي دا وېره راپيدا کړې، له جنگ نه ډډه کوئ او د مزيدې مودې، فرصت او مهلت غوښتنه کوئ، گمان کوئ چي ښايي وسلې ته د لاس کولو په وجه به له هر څه محروم شئ او مخکني هلي ځلي به مو ضايع شي، د دوی د دغه غلط تصور او انگېرني په ځواب کي ويل شوي چي الله تعالی دا ظلم نه کوي چي ستاسو مخکنۍ هڅي او عملونه ضايع کړي او هيڅ نتيجه پرې مرتب نه کړي، ستاسو دا گمان بې ځايه دئ د جگړي په نتيجه کي به ستاسو ټولي مخکنۍ هلې ځلې هدر شي، دا د اصلاح په لور د دعوت او بلني کوم کار چي تر ننه مو تر سره کړی، ټول به ضايع شي! الله جل شأنه د دوی په ځواب کي فرمايي: نه، د يوه بخرکي په اندازه به هم په تاسو باندي ظلم ونه شي، تاسو به د خپلو عملونو اجر په مکمل ډول تر لاسه کوئ، په دنيا کي هم او په آخرت کي هم، ډېر کسان له دې وېرې له دښمن سره د روغي جوړي لار غوره کوي چي گمان کوي د عدم مداهنت او روغي جوړي په صورت کي به د دوی هلې ځلې او قربانۍ ضايع او حبط شي، ډېر کار ئې کړی داسي نه چي ټول ضايع شي، خو الله جل شأنه فرمايي: وَ لا تُظلَمُونَ

(c) ketabton.com: The Digital Library

فَتِيلاً، الله جل شأنه انسان ته د ده د عملونو بدله او اجر په دنيا او آخرت کي ورکوي، هر څوک به د خپل عمل مکمل اجر تر لاسه کوي، الله تعالی د هيچا اجر په هيڅ صورت کي نه ضايع کوي.

دا مطلب د قرآن عظيم الشأن په ګڼ شمېر نورو آيتونو کي هم راغلی چي مؤمن بنده به يوازي له الله جل شأنه څخه وېرېږي، لکه چي فرمايي:

... Çĺ È Èqqdö$ù ‘ »ƒÎr ... البقره: ۴۰

خاص له مانه ووېرېږئ

... Çĺ È Èqà)?$ù ‘ »ƒÎr ... البقره: ۴۱

خاص له مانه ويره ولرئ.

دا مطلب د يوه روايت په ترڅ کي څومره ښکلی انځور شوی: څوک چي له الله څخه وېرېږي هر څه به له هغه نه وېره ساتي، (الله تعالی به هغه ته هومره هيبت او وقار ورکړي چي د دنيا هر څه به له هغه نه ويره ساتي) او څوک چي له الله څخه نه وېرېږي له هر څه نه به وېرېږي، (له هر څه نه به ئې وېره وي، پر زړه به ئې خوف مسلط وي)، خو چي د الله جل شأنه وېره ئې په زړه کي ځای ونيو، بيا الله جل شأنه ورته هومره وقار او هيبت ورکړی چي هر څه له ده نه وېره ساتي، په دې اړه پيغمبر عليه السلام فرمايي: ما ته په داسي رعب نصرت راکړی شوی چي د يوې مياشتې په فاصلې لري ئې اغېز رسي، هلته هم د دښمن په زړه کي وېره او خوف

(c) ketabton.com: The Digital Library

راپیدا کېږي، څوک چي له الله نه وېره لري، الله دغسي وقار او هیبت ورته ورکړی چي په دومره لري فاصله کي هم د دښمن په زړه کي د هغه وېره او خوف مسلط وي خو چي له الله څخه نه وېرېږي بیا ئې حالت داسي وي لکه چي قرآن فرمایي:

... tÞ ¡¢qbä@ ¹øsþ ãÖÑ المنافقون:۴

هر جگ غږ د ځان په خلاف گڼي.

له هر جگ غږ نه وېرېږی او د ځان په خلاف ئې گڼي.

ولي به یوازي له الله جل شأنه نه وېرېږو؟

انسان یا په خپل مرگ ژوند له بل نه وېرېږي، یا په خپل رزق او روزي او یا په خپل عزت، له هغه چا نه به وېره لري چي گمان وکړي، د ده په مرگ، ژوند او رزق، روزي کي څه اثر لري او کېدی شي له هغه نه د ده عزت ته صدمه ورسېږي او یا د هغه په څنگ کي عزت تر لاسه کړي، یعني په خپل عزت له هغه نه وېره لري.

موږ په دې خاطر یوازي له الله نه وېره لرو چي زموږ د مرگ او ژوند د هغه په اختیار کي دئ، هغه دئ چي موږ ته رزق او روزي راکوي او د عزت او د ذلت فیصله هم د هغه په اختیار کي ده. لکه چي قرآن، د ابراهیم علیه السلام په قصې کي دا مطلب په دې توگه زموږ مخي ته ږدي:

کله چي د ابراهیم علیه السلام قوم د ده په اړه دا فیصله وکړه چي باید وئې وژني او په اور کي ئې وسوزوي، ټول قوم په دې خبره متفق شوی،

(c) ketabton.com: The Digital Library

د هغه د سوزولو لپاره لوی اور بل شوی، منجنیق تیار شوی، د هغه د مرګ د وژلو او سوزولو پرېکړه شوې، موقتاً زندان ته تللی، تر څو په همغه معینه ورځ چې ټول خلک به راغونډېږي، په منجنیق کې ئې کښېنوي او په دې لوی اور کې ئې واچوي. قرآن عظیم الشأن له همدغه حالت نه حکایت کوي او فرمايي:

ß] š• ùÈ$$ª! $ç9?#ä ƒ& ÿìÏ ’Î N¿ü°•ß] ¢ ìn “Ï%©$'<Î] •? ß9&

ãM‹Ïä ¾Óé€Ø A$% ãM‹Ïä ¾Çéã ” Ï%©$‘Ï N¿ü°•ß] A$%

`Ï $kÍ Nû ÉÎô J$$`Ï Ä§ ôϱ9$Î ’Îû ©$ c îû N¿ü°•ß] A$%

ÇÊÎÑÈ ûüÏÎ=à9$Pö)$$ “Ï‰öÖ ª! $ •ÿ. “Ï%©$Mûgç É Ìó J$$

البقره: ۲۵۸

هغه څوک دي ونه لید چې له ابراهیم سره ئې په دې خاطر شخړه کوله چې الله ورته پاچاهي ورکړې وه؟ کله چې ابراهیم وویل: زما رب همغه دئ چې ژوندي کول او وژل کوي، وئې ویل: زه یم چې د ژوند مرګ فیصله کوم!! ابراهیم وویل: الله خو لمر له مشرقه راخېژوي ته ئې له مغربه راوله که رښتونی یې، نو هغه چې کافر شوی وو، مبهوت او حیران شو،(څه ئې د ویلو لپاره نه موندل) او الله ظالمان نه هدایت کوي.

ګورئ چې په دې مبارک آیت کې دوه څېرې د مخاطب په وړاندې انځور شوې: یوه د هغه چا چې اقتدار مغرور کړی، له الله تعالی نه منکر، د

(c) ketabton.com: The Digital Library

خلکو د مرګ او ژوند اختيار ځان ته ورکوي، له يوه موحد او خدای پال انسان سره د دښمنۍ او مخالفت په مورچل کي، او بله ئې د هغه چا چي د همدې مغرور واکمن دربار ته بېول شوی، د مرګ او په اور کي د سوزېدو پرېکړه ئې شوې، خو هغه ډاډه او مطمئن دئ او په همدې حالت کي وايي چي د چا د مرګ او ژوند پرېکړه د الله تعالی له لوري کېږي، دا خبره په داسي حال کي کوي چي ټول خلک د ده په وژلو سلا شوي، د دې لپاره راغونډ شوي چي په اور کي د ده غورځولو صحنه په خپلو سترګو وګوري، په دغسي يوه هيبتناک حالت کي نمرود ته وايي: زما رب هغه ذات دئ چي د مرګ ژوند فيصله د هغه په اختيار کي ده، نه ستاسو په لاس کي، دا د دې خبري په اړه د ابراهيم عليه السلام د بشپړ او کامل اطمينان او يقين ښودنه کوي چي د خپل مرګ او ژوند په اړه له الله نه پرته له بل چا نه وېره نه لري. کله چي نمرود هغه ته وايي: أَنَا أُحْيِ وَ أُمِيت: دا زه يم چي د مرګ او ژوند پرېکړه کوم. په رواياتو کي راځي چي نمرود دوه کسان را غواړي، يو د مرګ مستحق دئ هغه ته عفوه کوي او بل بې ګناه دئ د هغه د مرګ فيصله کوي، په دې ترتيب ابراهيم عليه السلام ته ښيي چي دا ده وګوره چي د مرګ او ژوند پرېکړه زما په واک کي ده، ابراهيم عليه السلام د ده د ادعا د ترديد او د دې خبرې د اثبات لپاره چي د مرګ ژوند فيصله د الله په اختيار کي ده، هغه ته وايي: ... فَإِنَّ اللّهَ يَأْتی بِالشمْسِ مِنَ الْمَشرِقِ فَأْتِ بهَا مِنَ الْمَغْرِبِ فَبُهِت الّذِی كَفَرَ وَ اللّهُ لا يهْدِی الْقَوْمَ الظلِمِينَ*: دا دئ زما رب خو لمر له مشرق نه راپورته کوي ته ئې له مغربه را اوچت کړه که

(c) ketabton.com: The Digital Library

ربښتوني يې، نو هغه چې کافر شوی وو حيران شو او الله ظالمان نه هدايت کوي.

ابراهيم عليه السلام په دې استدلال سره، دا خبره ثابتول غوارړي چې لکه د لمر په راختو او لوېدو او طلوع او غروب کي چې له الله نه پرته بل هيڅوک هيڅ نوع اغېز نه لري، لکه چې د ورځې او شپې په تلو راتلو کي له الله تعالى پرته هيڅوک داسي نشته چې د هغه اراده څه اثر ولري، همدا راز د مرگ او ژوند فيصله هم صرف يو الله کوي، که چاته ژوند وربخښي، هغه ئې وربخښي او که د چا د مرگ فيصله کوي هغه ئې کوي.

قرآن عظيم الشأن په همدې اړه فرمايي:

#Œ] ŠÎgÏ‰q÷z \} {qä%r {rãÿ. ûïÏ%©!$ {qçRqä3? Ÿw {qãB#ä ûïÏ%©!$ $pkš‰'¯»t

$Br {qè$B $B $R‰Ÿä {qçR%. öq© “ xä {qçR%. ¤ Çú ö‘F{$ ’Î {qç/ŽŸÑ

ª!$ r ßM‹ÏJãr ¾Çtä ª!$ r Nßÿq è ’Î Zo m 7Ï9ºŒ ª!$ @yèôf uŠÏ9 {qè

ÇÊÎÏÈ ×ŽÅÁ / bqè=J è? $JÎ

آل عمران:۱۵۶

اې مؤمنانو! د هغو په څېر مه کېږئ چې کافران شول او د خپلو ورونو په اړه ئې چې په سفر تللي وو او يا ئې غزا کوله "او هلته يا مړه يا وژل شوي وو" وويل: که زمونږ په خوا کي وی، نه به مړه شوي وو او نه به وژل شوي وو!! تر څو الله دا خبره د دوی په زړونو کي د حسرت لامل وگرځوي، حال دا چې د ژوند، مرگ پرېکړه الله کوي او الله د هغه څه ښه ليدونکی دی چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

تاسو ئې کوئ.

د دې آیت اساسي مطالب دا دي:

مسلمانان د مرگ او ژوند په اړه له کافرانه تصور نه منع شوي.

که چا مړینه او وژنه، سفر یا غزا ته منسوب کړه او د وژل شوي او مړ شوي خپلوان په اړه ئې وویل: که زمونږ په څنگ کې وی، په غزا کې ئې برخه نه وی اخیستې او په سفر نه وی تللی له مړینې او وژنې نه به خوندي پاتې شوی وو، د ده دا تصور او اعتقاد کافرانه دئ.

د ژوند مرگ پرېکړه یوازې الله کوي.

دا کافرانه تصور له دې نه پرته بل څه نه ده چې په زړونو کې د حسرت باعث شي، په دې حسرت سره الله جل شأنه کافران تعذیبوي.

د انسان کوم کړه وړه چې له همدې کافرانه اعتقاد نه خړوبېږي، که هغه له مرگ نه وېره وي، په جهاد کې برخه نه اخیستل وي او سنگر ته د خپلوانو له لېږلو نه ډډه کول وي، الله په ټولو خبر دی او ستاسو د ټولو عملونو شاهد او ناظر دئ.

همدا راز قرآن عظیم الشأن فرمایي:

Nà6 9 $Br ãM‹Ü‌ãr ¾Çtã ÇÚ öF{$ r ÏN‌ºq»J¡¡9$ à7 ù=ãã ¼ çm9 ©!$ bÎ)

ÇÊÊÏÈ 9ŽÅÁ R wr <c‹Ír `ÏB «!$ Âc rŠ `ÏB التوبه: ۱۱۶

یقیناً چې د آسمانونو او زمکي واکمني د الله ده، ژوندي کول کوي او وژل (

د ژوند او مرگ پرېکړه د ده له لوري کېږي) او تاسو لره له الله پرته نه کوم ولي شته او نه نصیر، (له الله تعالی پرته بل داسي څوک نشته چي ستاسو مرسته او حمایت وکولی شي).

همدا راز فرمایي:

Ẍù& í$gZ9$r È@$ß ß# »=ï-z $ ãr ãM‹Üã r ¾Çtã “ Ï%$ qèdr

ÇÑÈ šc qè=É)÷ès? المؤمنون: ۸۰

او دی هغه ذات دئ چي د مرگ ژوند پرېکړه کوي، د شپې او ورځي یو په بل پسې راتله هم هغه لره دي "دا کار هم د ده په اختیار کي دئ"، نو آیا تعقل نه کوئ؟!

لکه چي د شپې او ورځي تگ راتگ د ده په اراده ترسره کېږي، همدا راز د مرگ ژوند پرېکړه هم د ده له لوري کېږي، لکه چي د شپې او ورځي په تلو راتلو کي له الله نه پرته د بل هیچا اراده هیڅ ډول اثر او اغېز نه لري، یوه شېبه ئې نه مخکي کولی شي او نه ئې وروسته کولی شي، همدا راز د مرگ او ژوند فیصله هم الله تعالی صادروي او پدې کار کي هم له الله تعالی پرته بل هېڅ شی هیڅ ډول ونډه او اغېز نه لري.

هیڅ نفس نه مري مگر د الله په حکم او اذن سره، او له یوې ټاکل شوې نېټې سره سم. دا نېټه مخکي له مخکي ټاکل شوې او لیکل شوې، هر ژوی په همدغه معینه نېټه د مرگ داعي ته لبیک وایي، خو د الله تعالی په اذن او حکم سره:

(c) ketabton.com: The Digital Library

Æ Br Ẅ§_sB $ŸFÏ « $Èóîî Žv] Nq0? b& Ç§ ÿZï b$Ÿ2 $Br

$k]ÏB ¾İhîšç Í•Å F $> #q0 Šİã ` Br $k]ÏB ¾İhîšç $‹R‰9$> #q0 Šİã

ÇÊÍÎÈ ûïÌÅ ±9$ “ Ìô Z™r آل عمران:۱۴۵

او هيڅ نفس ته نه ښايي چي ومري مگر د الله په اذن سره په ليکل شوې ټاکلې نېټې او څوک چي د دنيا اجر غواړي له همدې نه ئې برخه ورکوو او څوک چي د آخرت اجر غواړي له هغه نه ئې برخه ورکوو او ډېر ژر به شکر کوونکو ته غوره بدله ورکړو.

په دې مبارک آيت کي د لاندې سترو سترو خبرو لارښوونه شوې:

د هرچا د مړيني لپاره معينه نېټه ټاکل شوې.

دا خاصه نېټه په خاص کتاب کي ليکل شوې. په داسي کتاب کي چي په هغه کي هيڅ تبديلی نه شي راتلی.

مرگ په همدې ټاکل شوې او ليکلې نېټې راځي خو د الله له اذن او اجازې نه وروسته راځي.

څوک چي د خپلو عملونو دنيايې بدله غواړي نو الله له هغه نه څه ورکړي او څوک چي د اخروي بدلې په لټه کي وي نو الله ئې له هغه نه ورکړي.

د الله شاکر بندگان به ډېر ژر خپل اجر ترلاسه کړي، نه د دوی دنيايي اجر ضايع کېږي او نه اخروي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د دې آيت له مخې شاکر بنده هغه دئ چي مرگ ژوند د الله له لوري گڼي او د خپلو عملونو د اخروي بدلې په لټه کي وي.

دا مبارک آيت موږ ته لارښوونه کوي چي د هر ژوي لپاره د مرگ ثابته نېټه ټاکل شوې، او ليکل شوې او بيا په همدغه معينه نېټه کي هم د الله په امر او حکم سره د انسان مرگ تحقق مومي.

همدا راز قرآن عظيم الشأن فرمايي:

`Ï @d Nä3s)n=s{ §NèO öNä3s%y—u‘ ¢OèO öNä3çGÏJãƒ ¢OèO öNä3‹Í‹øtä† ( ö@yd `ÏB Nä3ͬ!%x.uŽà° `¨B ã@yèøÿtƒ `ÏB Nä3Ï9ºsŒ `ÏiB &äóÓx« 4 ¼çmoY»ysö6ߙ 4’n?»yès?ur $£Jtã šcqà2ÎŽô³ç„

الروم: ۴۰

الله هغه ذات دئ چي تاسي ئې پيدا کړئ، بيا ئې تاسي ته روزي درکړه، بيا تاسي وژني، بيا مو بېرته راژوندي کوي، آيا ستاسي له شريکانو نه داسي څوک شته چي له دې کارونو نه کوم يو وکړی شي؟! پاکي ده الله لره او هغه لوړ دئ له هغه څه نه چي دوی ئې ورسره شريک گرځوي.

يعني ستاسي په پيدايښت کي، ستاسي په رزق او روزي کي او ستاسو په مرگ او ژوند کي هيڅوک له خدای سره شريک نه دي، الله تعالی له دې عيب نه پاک او له دې نه لوړ دئ چي په دې کارونوکي څوک د ځان شريک ونيسي.

په دې مبارک آيت کي ويل شوي چي په دغو څلورو کارونو کي

(c) ketabton.com: The Digital Library

هیڅوک او هیڅ څه له الله تعالی سره شریک نه دي، مشرکانو ته ویل شوي چې آیا په خپلو دروغجنو معبودانو کې داسې څوک مومئ چې له دغو کارونو څخه کوم یو وکړی شي، ستاسو په پیدایښت کې، ستاسو په رزق او روزي کې، ستاسو د مرګ په فیصله کې او ستاسو په بیاژوندون کې له الله سره شریک وي؟! سبُحاَنَهُ وَ تَعَالی عَمّا یُشرِکُونَ: پاکي ده الله لره او اوچت دئ له دې نه چې له هغه سره څوک په الوهیت او ربوبیت کې شریکوي.

په خپل رزق یوازي له الله نه وېره:

لکه چې زموږ د ژوند او د مرګ فیصله یوازي د الله تعالی له لوري کېږي، واک ئې یوازي له ده سره دئ، او په همدې خاطر موږ په خپل ژوند له هغه نه پرته له بل چا وېره نه لرو او په دې باور یو چې په دې مسئله کې له الله نه پرته د بل چا اراده څه اثر نه لري، په دې خبرې مو کلک یقین دئ، هر مسلمان باید په دې باور وي، په دې کې به شک نه کوي او په هیڅ حالت کې به د هغه په زړه کې د دې خبرې په اړه څه شک او شبهه نه راپیدا کېږي، همدا راز موږ په دې باور لرو چې زموږ د رزق او روزي ضامن او ذمه وار الله تعالی دئ او زموږ د رزق او د روزي انتظام د ده له لوري کېږي، باران د ده په اراده ورېږي او دانه او مېوه د ده په اراده راپیدا کېږي، د همدې لپاره موږ په خپل رزق او روزي هم له یوه الله نه پرته له بل چا څخه نه وېرېږو، دا ځکه چې د رزق او روزي پیدا کولو انتظام صرف د الله جل شأنه په اختیار کې دئ، لکه چې قرآن فرمایي:

šÆ È Nßg»Ÿ6-‘r Ìó 7ø9$r ÎhŽy9$’Î Nßg»Ÿùqr PŠ#ä ÓÍ_/ $YΖøΒ§. ô‰s)9r

ÇÐÉ WŠÅÒøÿs? $YΖø)n=z ô£Jj ÏŠÏVŸ2 4?ã óOßg»Zù=Ò ùr ÏM»7Îh©Ü9$

الاسراء: ۷۰

او یقیناً چي موږ د آدم اولادې ته کرامت ور په برخه کړ او په وچه (زمکه) او بحر کي مو حمل کړ (د حمل وسایل مو ورته پیدا کړل)، پاکیزه رزق مو ورکړ او دوی ته مو په ډېرو هغو شیانو فضیلت ورکړ چي موږ پیدا کړي.

دا آیت موږ ته لارښوونه کوي چي الله تعالی انسانانو ته عزت او کرامت ورپه برخه کړ، د دوی لپاره ئې د حمل وسائل پیدا کړل، په وچه کي د آس او اوښ په څېر حیوانات، او د موټرو ګاډو په څېر وسابل، په بحرکي کشتۍ، لکه څنګه چي په بحر کي کشتۍ ترې مراد دئ، همدغسي په وچه کي دا د حمل ټول وسائل ترې مراد دي، د دغو وسایلو اړوند مواد، ضوابط، سنن او قواعد هم الله تعالی پیدا کړي، کوم مواد چي له هغوی نه په استفادې سره انسان موټرې، طیارې او کشتۍ جوړوي، ټول الله تعالی پیدا کړي او په انسان کي له دغو امکاناتو نه د استفادې استعداد هم د الله تعالی پېرزوینه ده، الله تعالی د دوی لپاره د رزق او روزي انتظام هم کړی، په دنیا کي دغه پاکیزه رزق چي تاسو ئې ګورئ، دغه مېوې چي الله ئې د زمکي له مړو اجزاوو، له خټي او خاوري راپیدا کوي، په دومره پاکیزګۍ سره، له ظرافت، لطافت او نظافت سره، ښایسته او خوندور، داسي چي ته ئې له خوند نه لذت اخلې، له بوی او رنګ نه ئې خوند اخلې، هغه ته ئی

(c) ketabton.com: The Digital Library

پوستکی ور اغوستي او د دې انتظام ئی کړی چي پاک او ستره وي، الله جل شأنه د د وی لپاره د داسی پاک رزق او روزي انتظام وکړ، دوی ته ئې پر ډیرو هغو مخلوقاتو فضیلت ورکړی چي الله تعالی پیدا کړي، له هره پلوه ئې دوی ته فضیلت ورکړ: د صورت له پلوه، د عقل او پوهي له پلوه، د ګڼ شمېر استعدادونو له ناحیې، دا چي هغه ئې په زمکه کي خپل خلیفه وګرځولو، د دنیا هر څه ئې هغه ته مسخر کړل، د زمکي او آسمانونو هر څه د هغه په خدمت کي دي او الله جل شأنه ده ته رام او مسخر کړي او په دې ترتیب ئې د ټولو مخلوقاتو په نسبت دوی ته فضیلت او لوړوالی ورکړی.

همدا راز الله جل شأنه فرمايي:

Ï¾ã † Î {qÚ©@/ ¼ç‰ó 7 ¡ B& b] öB‰õ¯ “ Ï‰$#‹ »d ôB&

ÇËÈ Aqõ‡r الملک: ۲۱

آ به څوک وي چي روزي درکړي، که دی خپله روزي وسپموي؟! بلکې دوی ټېنګار کوي، سرکښۍ کي او (له حق نه) په تېښتې کي.

يعني که الله تعالی خپل رزق له تاسو وسپموي هغه به څوک وي چي تاسو ته رزق درکړي؟ که الله جل شأنه خپل رزق بندکړي، باران و نه وروي، لمر راونه خېژوي چي زمکي ته رڼا او تودوخه ورکړي، له زمکي نه دانه او مېوه راشنه نه کړي، دا بادونه چي د نباتاتو د القاح وسیله ده ونه خوځوي او دا د رزق او د روزي ټول وسائل چي تاسو ئې په دې عالم کي

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګورئ، که الله جل شانه دا ټول ختم کړي یا ئې کار متوقف کړي، هغه څوک دئ چي بیا تاسو ته رزق او روزي درکړي؟ د سرغړاوي او له حقیقت نه د کرکي او تېښتي په وجه هغوی له دغو حقایقو نه مخ اړوي، که داسي نه وي، نو دوی دي ووایي چي که الله تعالی خپل رزق او روزي متوقف کړي، هغه څوک دئ چي له ده پرته تاسو ته رزق او روزي درکړی شي؟

همدا راز فرمایي:

qèdr Ñä$ƒÎr $gè%ø— ª! $$g%ø— @ÜtB ž w 7/!Š `Ï B ûÉ(Ÿ2 r

ÇÏÈ ãΊè#$$R‹Ü ¡ 9$ العنکبوت: ۶۰

او څومره ډېري خزندې چي خپل رزق په شا نه وړي، خدای ورته رزق ورکوي او تاسو ته هم او هغه اورېدونکی پوه ذات دئ.

د زمکي پر سر څومره حیوانات داسي دي چي د خپل رزق او روزي پېټی په اوږو نه وړي، باغ او پټی نه لري، ګودام او ذخېره نه لري، د سبا لپاره څه نه ذخیره کوي، د خپل رزق او د روزي پېټی په اوږو نه وړي، الله ورته رزق ورکوي، همداسي ئې تاسو ته هم درکوي، دا ځکه چي الله تعالی اورېدونکی او علیم دئ، د بنده دعاء د حال او قال په ژبه اوري، په اړتیاوو ئې پوه دئ.

په دنیا کي دومره ژوي شته چي که ټول په شلو برخو ووېشو، نولس۱۹ برخي ئې په اوبو کي دي او یوه برخه ئې په وچه کي، او د دې یوې برخي نه یو وړوکی جزء انسانان دي، انسانان د دې شلمي برخي نه یوه

(c) ketabton.com: The Digital Library

وړه برخه ده، له دې نه تاسو د ژوو شمېر معلومولی شئ، دغو ټولو ژوو ته رزاق خدای رزق او روزي ورکوي. داسي حیوانات هم شته چي هر یو ئې، هره ورځ، د یوه کلي په اندازه رزق ته ضرورت لري، په بحرونو او ځنګلونو کي داسي ستر ستر حیوانات شته چي هر یو د یوه کلي په اندازه روزي ته، په یوه وخت کي ضرورت لري، خو نه تجارت کوي، نه پټي کري، نه د خپل رزق او روزي پېټی په اوږو وړي او نه د سبا لپاره څه ذخیره کوي، الله تعالی ورته رزق ورکوي او تاسو ته هم. او الله تعالی د دعاګانو اورېدونکی او د انسان په احتیاجاتو او اړتیاوو پوه دئ، په دې هم پوهېږي چي څنګه هغه ته رزق او روزي ورکړي او د رزق او روزي انتظام ئې څنګه وکړي.

پیغمبر علیه السلام په دې اړه فرمايي:

خدای له دريو کسانو سره مرسته په خپله ذمه اخیستې:

- هغه ځوان چي د عفاف لپاره د نکاح اراده کوي.
- هغه مریي چي د آزادۍ لپاره له خپل آقا سره مکاتبه کوي.
- او هغه مجاهد چي د الله په لاره کي د جهاد لپاره ملا تړي.

پیغمبر علیه السلام فرمايي: که تاسو له الله تعالی نه داسي ووېرېږئ لکه چي له هغه سره ښايي، نو تاسو ته به داسي رزق او روزي درکړي لکه مرغانو ته چي ئې ورکوي، سهار تش نس له خپلو کورونو وځي او ماښام ډک نس خپلو کورونو ته بېرته راستنېږي.

قرآن فرمايي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

Ẅ ßȘ øm ôË ṃ̃ãöƒr ÇÌÈ %[`•ƒC ¼ã©@èøt ©$Ȩ;Gƒ `Br ...

¾ÎÌÞ àÎ/ ©$ŠbÎ ÿçóm qßù «!$’?ã ô©qGƒ `Br Ü¨Å†ø

الطلاق:۲-۳ ÇÌÈ #Yô‰ ãó« Èe@ä3Ï ª!$ @yèy_ ô‰

څوک چي له الله وېرېږي او د تقوی لار غوره کوي، له ستونزو او کړاوونو نه د وتلو لار به ورته پرانېزي او له هغه لارې به رزق او روزي ورکړي چي گمان ئې هم نه کوي "په خيال کي ئې هم نه گرځي او تصور ئې هم نشي کولی" او څوک چي پر الله توکل وکړي نو هغه ورته کافي دئ، يقيناً چي الله خپل کار ته رسېدونکی دئ، بې شکه چي الله د هر کار لپاره حد او نېټه ټاکلې ده.

همدا راز فرمايي:

§ ô‡s9$• ¤™r Ú ö‘F{$r ÏNºq»J¡¡9$,={ ôB NßFø™ ûÈr

العنکبوت:۶۱ ÇÌÈ bqä3ùsãƒ4T¯ù ª!$ £ä9qà‹9 •J)ø%$r

که ئې وپوښتې چي آسمانونه او زمکه چا پيدا کړي، او لمر سپوږمۍ چا مسخر کړې، حتماً به وايي: الله، نو څنگه دوکه کېږي؟!

يعني د رزق او روزي اصلي اسباب خو آسمان دئ چي اوبه ترې راورېږي او زمکه ده چي دانه او مېوه ترې راشنه کېږي، که له دوی پوښتنه وکړې چي دا زمکه او آسمانونه چا پيدا کړي؟ دا لمر او سپوږمۍ

(c) ketabton.com: The Digital Library

چا مسخر کړي؟ شپه او ورځ چي د رزق او روزي د پیدا کېدو باعث ګرځي د چا په اراده ځي راځي؟ لمر د ورځي علامه او سپوږمۍ د شپې علامه ده، دا دواړه د رزق په پیدا کېدو کي اساسي ونډه لري، که دا نه وی نو نه به په زمکه کي بوټي وو، نه ونه، نه حیوان او نه انسان، د دوی ځواب به څه وي؟ حتماً به وايي چي دا هر څه د الله تعالی په اراده ترسره کېږي، له دې پرته بل ځواب نه لري، نو څنګه او له کومه ځایه دوکه کېږي؟! د دوی د دوکه کېدو او بې لاري کېدو عامل څه دئ؟"

همدا راز وروسته فرمايي:

èaÎ ©!$bÎ) yä ã%ø)tƒr ¾ÏÎ$7Ïã ôÏB âä!$t±„ `Jÿ ä-ø—̄9$# äÝ|¡ö6tƒ ª!$#

ÇÏÈ ÒOŠÎ=tæ >äóÓx« العنکبوت:۶۲

دا الله دئ چي له خپلو بندګانو نه هر چا ته چي وغواړي په رزق او روزي کي ورته وسعت، بسط او پراخوالی ورکوي او چا ته ئې چي خوښه وي ورته تنګوي ئې، "رزق ئې ورته محدود کړي" یقیناً چي الله په هر څه ښه پوه دئ، "په دې ښه پوهيږي چي د انسان خير او مصلحت په څه کي دئ، دا پرېکړه د الهي علم له مخي کېږي، که چا ته پراخ رزق ورکوي، عليم الله په دې پوهېږي چي خير په همدې کي دئ او که په چا ئې محدودوي او د رزق له محدوديت او تنګوالي سره ئې مخامخ کوي، دا هم د عليم الله فيصله ده، حتماً په دې کي يو مصلحت مضمر دئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

.`Ë Ú óŖ $ïïÎ $Šôm'ù ą$B ä$J¡ 9$šÆ Ë A"R `B OġFø™ ûÍ!r

bqè)É/ Ÿw óÈdz2 &ó/ + %ô s ø$Ëè ª! $£ôq à‹9 $gïôB Ÿ‰è/

ÇÏÌÈ العنکبوت:۶۳

که هغوی وپوښتې چي له آسمانه اوبه چا نازلي کړې چي زمکه له خپل مرګ نه وروسته بیا پرې راژوندۍ کوي؟ حتماً به ووایي چي الله، ووایه چي ستاینې ټولي الله لره دي خو د دوی ډېری نه پوهیږي.

آیا څوک دې پوښتني ته له دې پرته بل ځواب موندلی شي؟ پرته له دې چي اعتراف وکړي چي دا کار الله تعالی کوي، له آسمانه اوبه نازلوي او مړه زمکه پرې ژوندۍ کوي، بل څه ځواب لري؟

عزت او ذلت د الله په اختیار کي دئ:

لکه چي زموږ د مرګ او ژوند پرېکړه د الله تعالی له لوري کېږي او په همدې خاطر باید په خپل مرګ او ژوند یوازي له الله تعالی نه ووېرېږو او لکه څنګه چي زموږ د رزق او روزي اختیار د الله تعالی په لاس کي دئ او په همدې خاطر باید په خپل رزق او روزي یوازې له الله تعالی ووېرېږو، همدا راز د انسان د عزت او ذلت پرېکړه هم یوازي د الله تعالی له لوري کېږي، د همدې لپاره باید عزت د ده په خوا کي ولټوو او په خپل عزت هم صرف له الله تعالی نه ووېرېږو.

قرآن په دې اړه فرمایي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

ÇÚ öŖ$'Î `Br ÏÑºq»J¡¡ 9$'Î `B ¼çµ9 ßšã ó„ ©$žc & •? Ó9&

ǩ×ÏŸ2 r Ð ‡r$!$ ãf ±9$ ÃÅ$7çÅ$ Äqã Z9$ ãJ)$ ßš ô±9$

`Ï ¼çµ9 $Jù ª! $ÇÍç `Br Ü # ‹ è$Ĩø ã ¨;m Î•Ï.r Ä $Z9$ `Ï

ÇÊÑÈ â!±„ $B ã@èÿ ©$!b Ï Ðì6B   الحج: ۱۸

نه گورې چي الله ته ټول هغه څه سجده کوي چي په آسمانونو او زمکي کي دي، لمر، سپوږمۍ، ستوري، غرونه، وني، حيوانات او له خلکو نه ډېر ئې، او په ډېرو ئې عذاب محقق شوی، او الله چي د چا سپکاوی او اهانت وکړي نو هغه هيڅ عزت ورکوونکی نه لري، "هيڅوک اکرام او عزت نشي ورکولی"، يقيناً الله چي څه وغواړي هغه کوي.

هو؛ د زمکي او آسمانونو هر څه الله تعالی ته منقاد دي، هر څه به د هغه چا ملاتړ کوي چي خپل رب ته مطيع وي، هر څه به ئې درناوی کوي، او که هغه له خپل رب نه مخ واړوي، الله تعالی به ئې سپک او ذليل کړي، داسي څوک به ونه مومي چي ده ته عزت ورکړي؟ په خپلو سترګو ګورو چي ډېر ځله، يوه معمولي خبره، د يوه داسي انسان چي په قوم کي ډېر منلی، مخور او با عزته وي، داسي سپک کړي او عزت ئې داسي ختم کړي چي هر څوک ورته په سپکه سترګه ګوري، هيڅوک د ده په څنګ کي ودريدو ته تيار نه وي، يقيناً الله تعالی چي څوک سپک او ذليل کړي، په دنيا کي به داسي څوک پيدا نه کړي چي هغه ته عزت ورکړي، په ټول

(c) ketabton.com: The Digital Library

عالم کي به داسي څوک او څه ونه مومي چي له سپکاوي ئې وژغوري او عزت ورپه برخه کړي.

š• ùßß$ãÍ\?r ä$±@ `B š• ùßß$’Îsè Å ùßß$ 7Î»B Ç¯Š$èè

4?ã 7Rĵ ŗö, ß$8Ÿ‰ŠÎ ä$±@ `B ‘Aé€r ä$±@ `B “ë€r ä$±@ `ßÏB

ÇËÈ Öƒ‰ ãó« è@ä آل عمران:۲۶

ووايه: اې باري ربه! د واکمنۍ واکداره! دا ته يې چي چا ته وغواړې واکمني ورکوې او له چا نه چي وغواړې د واکمنۍ "جامه" بېرته باسې، چي چا ته وغواړې عزت ورکوې او چي څوک وغواړې سپکوې ئې، ښېګڼه ټوله ستا په لاس کي ده، بې شکه چي ته په هر څه قادر يې.

ته د ملک مالک يې، دلته ستا حکم نافذ دئ، هر څه ستا په اراده ترسره کېږي، دا ته يې چي چا ته وغواړې اقتدار ورکوې، چي څوک وغواړې د اقتدار تخت او تاج ئې نسکوروې، له سپکاوي او ذلت سره ئې مخامخ کوې، چي چاته وغواړې عزت ورکوې، چي څوک وغواړي سپکوې ئې، ښېګڼې ټولي ستا په لاس کي دي، ستا په هري پرېکړي کي خير مضمر دئ، ته په هر کار قدير او توانا يې.

د منافقانو په باب چي له الله نه پرته د بل چا په څنګ کي عزت لټوي، او ځي د کافرانو په څنګ کي ودرېږي په دې طمعه هلته به عزت تر لاسه کړي، فرمايي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

šc qãĢ,ộ& ûüŽB+Û$ÈrB `B ä$Šl+& ûïÍÿ»3$$brãÏ, Ff ûïŸ%$

ÇÌÌÈ $ÿŸd + o"è$$bîû o"è$$Ãd%Ÿã النساء:۱۳۹

همغو ته چي له مؤمنانو نه پرته کافران په دوستۍ نیسي، آیا د دوی خوا ته عزت لټوي؟ نو عزت خو ټول الله لره دئ.

دا منافقین له کافرانو سره دوستي کوي، گمان او انتظار ئې دا دئ چي د کافرانو تر څنگ به عزت تر لاسه کړي، په دې نه پوهېږي چي په منافقت او دښمن ته په تسلیمېدو سره خپل موجود عزت او اعتبار هم له لاسه ورکوي، په دې نه پوهېږي چي د عزت پرېکړه الله تعالی کوي، عزت له ایمان نه پرته له بلي لاري نه شي ترلاسه کېدی، یوازي د الله مؤمن او صالح بنده د واقعي عزت خاوند دئ، منافق د هر چا له نظره سپک، ذلیل او بې اعتباره وي، هرڅوک ئې یوه بې اعتباره وسله گڼي، هیڅوک د یوه مطمئن دوست په سترگه ورته نه گوري.

له دې آیت نه معلومېږي چي له کافرانو سره دوستي او ملگرتیا د نفاق نښه ده، منافق د عزت په طمع دا کار کوي او هغه وخت ئې کوي چي دښمن ورته قوي او مسلمانان ورته ضعیف معلوم شي.

هسي دا منافقین غولېدلي چي د کافرانو په ملگرتیا کي عزت لټوي، د هغوی څنگ ته درومي، له هغوی سره معاهدې کوي، هغوی د اولیاوو او دوستانو په توگه نیسي، په دې طمعه چي د هغوی په څنگ کي به عزت تر لاسه کړي، خو یقیناً چي عزت صرف الله سره دئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

همدا راز فرمايي:

[illegible]

[illegible]

[illegible] فاطر: ۱۰

ځوک چي عزت غواړي (په دې دي پوه وي چي) يقيناً عزت ټول د الله دئ، د هغه لوري ته پاکي کلمې لوړي درومي او صالح عمل لوړوي او هغه کسان چي (د عزت لاس ته راوړلو لپاره) له بدو نه د تدبير په توګه کار اخلي (سيئات د مکر او تدبير په توګه کاروي) دوی ته شديد عذاب دئ او د دغو کسانو بد مکر تباه کېدونکي دئ.

دلته د عزت دوه عوامل په ګوته کوي:

۱- پاک قول چي د الله تعالی لوري ته د لوړېدو مجال تر لاسه کوي.

۲- او صالح عمل چي الله تعالی رفعت او لوړوالی ورکوي.

يعني: يا ښه افکار، نېکه او غوره عقيده د دې باعث کېږي چي انسان عزت تر لاسه کړي او يا صالح عمل، ځکه الله جل شأنه دا دواړه اوچتوي، پاکي خبرې د الله په لوري اوچتې درومي، او دا صالح عمل دی چي الله ورته رفعت او اوچت والی ورکوي. وَ الّذِينَ يَمْكُرُونَ السيِّئَاتِ: او هغه چي له سيئاتو نه د تدبير او مکر په توګه کار اخلي، مکر پټ تدبير ته وايي، يعني دوی له بدو عملونو نه د مکر په توګه استفاده کوي او له دې لاري غواړي

(c) ketabton.com: The Digital Library

عزت تر لاسه کړي، لهُمْ عَذَابٌ شدِیدٌ وَ مَکْرُ أُولَئک هُوَ یَبُورُ : د دوی د تمنا او طمعي برعکس دوی ته شدید الهي عذاب په انتظار کي دئ او د دغو کسانو همدا بد مکر په خپله تباه کېدونکی او بې نتیجې پاته کېدونکی دئ، الله جل شأنه به هیڅ نتیجه پرې مرتب نه کړي.

دلته عزت ته د رسېدلو دوه لارې په ګوته شوي:

یوه هغه چي عزت ته د رسېدو لپاره له سیئاتو نه د تدبیر په توګه کار اخیستل کېږي، ناروا تدبیرونه د داسي وسیلې په توګه کارول کېږي چي خاوند ئې عزت ته ورسوي، له حرامو لارو رزق او روزي تر لاسه کوي او په حرام مال او دولت ترلاسه شوی نوم او په ټولني کي خپل کاذب اعتبار حقیقي عزت ګڼي، ظالمو حکامو ته به سرټیټ کړي، هڅه به ئې دا وي د غوړه مالۍ له لاري حکامو او د اقتدار خاوندانو ته ځان نږدې کړي او له دې لاري عزت تر لاسه کړي، له نورو ناروا او ناجائزو لارو عزت ته د رسېدو هڅه کوي، خو الله تعالی د دوی په اړه فرمایي چي د دوی د هڅو پایله عزت نه بلکي شدید الهي عذاب دئ، دا مکر او تدبیر به ئې شنډ او بې نتیجې پاته شي او هیڅکله به له دې لاري خپلو موخو ته ونه رسېږي.

او بله ئې د صالح عمل، غوره کلام او نېکي عقیدې له لارې الله تعالی ته نږدېوالی او عزت تر لاسه کول دي، الله تعالی د دې ضامن دئ چي څوک دا لار غوره کړي عزت او درناوی به ورپه برخه کوي.

په دې ترتیب تاسو ولیدل چي قرآن خپل مخاطب ته بلنه ورکوي چي یوازي له الله تعالی وېره ولري، هم په خپل مرګ او ژوند، هم په خپل رزق

(c) ketabton.com: The Digital Library

او روزي او هم په عزت او درناوي، دا هغه شیان دي چي انسان ته تر هر څه زیات ارزښت لري، پرې وېرېږي، ډېر ځله ئې وېره له هغه چا وي چي نه ئې ورکولی شي او نه ئې ترې اخیستلی شي، د دې پر ځای چي په دې اړه ئې وېره یوازي د دغو شیانو له حقیقي مالک او هغه ذات څخه وي چي په ده ئې پېرزو کړي، برعکس له هغه څه پرې وېرېږي چي نه ئې ده ته ورکړي او نه ئې له ده اخیستی شي، په دې توګه ئې د ماسوی الله وېره او خوف زړه ته لار پیدا کړي، خو تا د قرآن په ګڼ شمېر آیتونو کي ولیدل چي درته وایي: له خپل هغه رب نه ووېرېږه چي د آسمانونو او د زمکي پالونکی او ساتونکی دئ، رحمت ئې بې انتهاء او بې پایه دئ، هغه د دې عالم مالک او حاکم دئ، دلته د هغه اراده نافذه ده، هر څه د هغه په وړاندي محکوم دي، په دې خاطر به ته نه په خپل مرګ او ژوند له الله تعالی پرته له بل چا وېره لرې، نه په خپل رزق او روزي او نه په خپل عزت او کرامت.

په الله باندي توکل

په الله باندي د ایمان بله غوښتنه دا ده چي انسان به په الله توکل کوي، خو باید پوه شو چي د توکل معنی څه ده؟ په الله تعالی باندي توکل یعني څه؟ آیا د توکل دا تعبیر سم دئ چي له کار نه لاس واخلو، په کارونو کي تدبیر او احتیاط پرېږدو او هر څه الله تعالی ته حواله کړو؟ متأسفانه ځیني خلک توکل په همدې معنی نیسي، هغه د تدبیر او احتیاط منافي ګڼي، ځیني لټي، بې احتیاطي، بې تدبیري، بې اعتنایي، تساهل، د مسئولیت عدم

(c) ketabton.com: The Digital Library

احساس او خپلو وجائبو او مسئولیتونو ته اهتمام نه کول د توکل په نامه یادوي، په داسي حال کي چي دا د توکل ډېر ناسم او غلط تعبیر دئ.

که تاسو قرآن ته مراجعه وکړئ دې ته به متوجه شئ چي د قرآن له نظره توکل د عمل کوونکو صفت دئ، قرآن توکل د یوه مؤمن عامل او با ایمانه عمل کوونکی انسان خصوصیت او صفت ګڼي، توکل دې ته وایي چي ته د احکامو او وجائبو د تعمیل لپاره اوچت شې او د دې لپاره ملا وتړې چي خپل مسئولیتونه تر سره کړې ، خو د نتائجو په اړه ډاډه او مطمئن وې، د دې پروا نه لرې چي په دې باندي به څه نتائج مرتب کېږي، له دې ناحیې ډاډه او مطمئن یې چي الله تعالی ستا هلي ځلي نه ضایع کوي، د خپلو کړو وړو نتائج الله تعالی ته حواله کوې ، الله جل شأنه د وکیل په توګه نیسې او له نتائجو نه په دې خاطر مطمئن او ډاډه یې چي الله ستا وکیل دئ، هغه د هیڅ بنده اجر نه ضایع کوي، دې ته توکل وایي.

دا توکل نه دئ چي ته تدبیر، احتیاط او دقت پرېږدې او ووایې چي ما پر الله توکل کړی!! پیغمبر علیه السلام تر ټولو ستر متوکل وو، خو هغه په جنګ کي زره اغوسته، چي کله به جنګ ستر او شدید وو نو دوه زرې به ئې اغوستې، پهره دار ئې درلود، هغه به په جنګ کي ټول امنیتي تدابیر نیول، صفوف به ئې منظم کول، هر چاته به ئې خپله موضع ښودله، له کوم لوري به چي د دښمن د حملې احتمال وو، هلته به ئې فوځ ځای په ځای کولو، ټول امنیتي تدابیر به ئې نیول، له دې وروسته به ئې پر الله توکل او بروسه کوله.

(c) ketabton.com: The Digital Library

توکل دې ته وايي چې ته خپله وجيبه او مسئوليت ترسره کوې، له نتائجو ډاډه او مطمئن يې، هغه الله تعالی ته حواله کوې او الله جل شأنه د وکيل په توګه نيسې.

لکه چې قرآن فرمايي:

ÇÎÈ bqè@qƒ ÑÍÍ 4ãr (rǯ ¹ ` ƒ‰$ÇÎÈ û,îÜ »è$$ãô & Nèi ...

العنکبوت: ۵۸-۵۹

د عمل کوونکو اجر ډېر غوره دئ، هغه عمل کوونکي چې صبر ئې وکړ او په خپل رب توکل کوي.

دا نېک اجر او غوره بدله به هغه څوک تر لاسه کوي چې په نيمايي لاره کي بې حوصلې او بې صبره نشي، شکوه او شکايت و نه کړي، کله چې له ستونزو او کړاوونو سره مخامخ شي نادم او پښېمانه نشي، شکوه او شکايت ونه کړي، بلکي صبر کوي، او هغه چې له نتائجو نه هم ډاډه او مطمئن وي، نتائج الله ته حواله کوي او په الله توکل کوي. ګورئ چې توکل د عامل صفت دئ، د بې عمله صفت نه دئ، خو ځيني متوکل هغه بې عمله کس ګڼي چې عمل نه کوي، خپل مسئوليت نه ترسره کوي، خپل وجائب نه ادا کوي او صرف په خوله وايي چې په الله مي توکل دئ.

توکل داسي وګڼئ: الله تعالی مسلمانان په دې مکلف کړي چې که د دښمن شمېر تر دوی دوه ځله زيات وي، مقابله به ئې کوي، دښمن ته به شا نه اړوي او له ميدانه به نه تښتي، که ته د دغه الهي حکم مطابق د يوه داسي ځواکمن دښمن مخي ته ودرېږې او مقابلې ته ئې ملا تړې چې ستا

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوه برابره دئ، د ښتي د پايلو په اړه هيڅ انديښنه نه لرې، نتايج خپل رب ته حواله کوې او په ډاډه او مطمئن زړه د دښمن مقابله کوې، دې ته توکل وايي. ته ځکه د داسي دښمن مقابلې ته ملا تړې چي د الله تعالی په دې وينا دي باور دئ چي فرمايي: که څه هم د کافرانو شمېر، ستاسو په نسبت لس چنده وي، تاسو به غالب ياست، ته په دې باور لرې، د لس چنده لښکر سره مخامخ يې، د هغه مقابله کوې او له خپلې کاميابۍ او فتحې نه ډاډه او مطمئن يې، د توکل حقيقي معنی همدا ده. يعني توکل د بې عملو صفت نه دئ؛ بلکي د عمل کوونکو صفت دئ.

د احد په جنګ کي، ځينو کسانو غوښتل چي بې زړه توب وکړي، په هغو کي جبن، وېره او بې همتي راپيدا شوه، د پيغمبر عليه السلام او د مسلمانانو لښکر ئې يوازي پرېښود او بېرته په شا وګرځېدل، په ځينو نورو کي د دوی په شا تګ تشويش راپيدا کړ، غوښتل ئې هغوی هم بې زړه توب وکړي، قرآن په دې اړه فرمايي:

«Ï $’?ãr $Kåİr ª! $r Ÿ ±ÿ? b& Nà6 ŸB È$Gÿí$Ô M±d ö»

ÇËÈ bqäBs3È@qGšù آل عمران:۱۲۲

کله چي ستاسو دوو قبيلو د بې زړه توب قصد وکړ، په داسي حال کي چي الله ئې ولي او مرستندوی وو او مؤمنان خو بايد پر الله توکل وکړي.

دا همغه دوه قبيلې، بنو حارثه او بنو سلمه دي چي د ابی بن سلول او د ده د ملګرو له ستنېدو وروسته نږدې وه بې همتي وکړي او له جګړي په شا شي. د

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوی په اړه ویل شوي چي بې همتي ورته مناسبه نه وه، د چا چي الله مولا او مل وي؛ ولي به بې همتي کوي، له مؤمنانو سره خو دا ښايي چي تل او په هر حالت کي ئې پر خپل خدای توکل او بروسه وي او د دښمن له زور ځواک نه ونه وېرېږي.

گورئ چي دلته هم په ډېر تأکید او پرېکنده توگه ویل شوي چي د ایمان یوه تقاضا دا ده چي مؤمن به پر خپل رب توکل کوي، د ایمان له هر مدعي نه د ایمان غوښتنه دا ده چي پر الله به توکل او بروسه کوي.

همدا راز فرمايي:

«ﻗ $ ’?ãr $Z99ﻮB qèd $Z9 ª! $|=FŸ2 $B ǎwÎ) $Z;‹Å ãã `©@è

ÇÎÈ šc qè=Ï.uqtGuŠù=sù tbqãYÏB÷sßJø9$# È@©.uqtGuŠù=sù «!$# ’n?tãur qèd $uZ9s9öqtB qGŠù» التوبه: ۵۱

(ورته) ووایه: له هغه څه پرته چي الله راته لیکلي هیڅ مصیبت نه رارسي، هغه مو مولا دئ، او مؤمنان باید پر الله توکل وکړي.

یعني د کافرانو د گواښونو په وړاندي به ستا ځواب دا وي:`©

$Z9 ª! $|=FŸ2 $B ǎwÎ) $Z;‹Å ãã: له هغه څه پرته چي الله تعالی راته لیکلي او مخکي له مخکي ئې راته مقدر کړي، بل هیڅ مصیبت نه رارسېږي، دا ستا د عقیدې او ایمان یوه برخه ده چي باور وکړې هیڅ مصیبت نه دررسېږي؛ مگر هغه چي تا الله تعالی تا ته له مخکي نه مقدر کړي. دوهمه برخه ئې دا ده چي ته به پدې خبرې باور لرې چي الله ستا مولا دئ، هغه به تا یوازي نه پرېږدي، هغه به ستا هلي ځلي نه ضایع کوي، تا به د دښمن په

(c) ketabton.com: The Digital Library

وړاندي په ميدان کي يوازي نه پرېږدي. او درېيمه خبره دا ده چي مؤمنان بايد پر الله توکل وکړي. وَ عَلى اللّهِ فَلْيَتَوَكلِ الْمُؤْمِنُونَ .

زموږ بروسه او اعتماد په الله دئ، دا ځکه چي موږ ايمان لرو او د ايمان تقاضا دا ده چي انسان به په الله بروسه کوي.

د دې مبارک آيت مهمي لارښووني دا دي:

- د الله تعالى له اذن نه پرته هيچا ته کوم مصيبت نه رسېږي.
- انسان ته يوازي هغه مصيبت وررسېږي چي له مخکي نه هغه ته مقدر او د ده په تقدير پاڼې کي ليکل شوی.
- دا مقدرات نه بدلېږي.
- او دا چي الله زموږ مولا او چاره گر دئ، موږ به يوازې نه پرېږدي، په هره پرېکړه او فيصله کي ئې زموږ لپاره خير مضمر دئ، دا ځکه چي الله زموږ مولا دئ او هر څه د هغه په اراده کېږي، که په موقتي توگه له ماتې سره مخامخ کېږو، زموږ خير په همدې کي مضمر دئ او که فتح او غلبه را په برخه کړي خير په همدې کي دئ، دا ځکه چي الله زموږ مولا دئ.
- او دا چي د ايمان خاوندان بايد پر الله تعالى باندي توکل وکړي، له نتائجو نه مطمئن وي، کار به الله ته حواله کوي او له دې نه به ډاډه وي چي الله جل شأنه به په هغه باندي نېک نتائج مرتب کوي.

د مائدې په سوره کي دې مطلب ته داسي اشاره شوې:

Ñlĩõã {qèä ŠŠ$JĨõã ª! $Nè% šc qè$/† ûïÏ%©!$`B ÈX ã̲ ‘ A$%

(c) ketabton.com: The Digital Library

bÎ) ÷Läê©qGù «!$# ’?ãr bqç»î N¨Rî*sù çnqßJçGù=yzyŠ #sŒÎ*sù šU$t6ø9$#

ÇËÌÈ ûüÏZÏB÷sB OçGYä المائده: ۲۳

له هغو چي وېرېدل، دوو سړيو ئې چي الله پرې پېرزوينه کړې وه، وويل: له دروازې پرې ورننوځئ، نو کله هم چي ورننوتئ تاسو به بريالي وئ او که مؤمنان وئ نو پر الله بايد توکل وکړئ.

موسی عليه السلام څه کسان يوه ښار ته د معلومات راغونډولو لپاره لېږلي وو چي وګوري هلته د دښمن حالت څنګه دئ، هغوی ئې پوه کړي وو چي کوم احوال تر لاسه کړئ نو خلکو ته به ئې نه واياست، خاص ما ته به ئې رارسوئ. دوی چي راوګرځېدل، ځينو ئې په قوم کي وېره او خوف راپيدا کاوو او ويل ئې چي دښمن قوي دئ او مقابله ئې ممکنه نه ده، خو د دوی له جملې نه دوو کسانو قوم ته ډاډ ورکاوو او حملې ته ئې هڅول.

له دغه قوم نه چي له دښمنه ئې وېره درلوده، دوو ئې چي الله تعالی پرې پېرزوينه کړې وه او د وېرې په ځای ئې زړونه له ډاډ او اطمئنانه ډک وو، قوم ته ويل: په دښمن له دروازو داخل شئ، ستاسو له ننوتلو سره سم به دښمن ماتې خوري او تاسو به غالب او فاتح وئ، دوی د بريا، فتحې او د ډاډ او اطمئنان خبره وکړه او وئې ويل: **OçGYä bÎ) ÷Läê©qGù «!$# ’?ãr**

ûüÏZÏB÷sB : که په رښتيا تاسو ايمان لرئ نو پر الله توکل وکړئ؛ که د ايمان په دعوی کي رښتيني يئ نو ځان الله ته وسپارئ، په الله توکل وکړئ، په

(c) ketabton.com: The Digital Library

دښمن برید وکړئ او له نتائجو ئې مطمئن او ډاډه اوسئ، ګورئ چې د ایمان خاوندان همدا خبره کوي چې باید مؤمن انسان پر الله بروسه او اعتماد وکړي.

همدا راز فرمايي:

Lâïä bÎ {pèq? Ïøèù «! $Î LâÏB#ä Lâïä bÎ Pçp)»ƒ 4 › qã A$%r

ÇÑÍÈ ûüÏÏÎóB يونس:۸۴

او موسی وویل: اې زما قومه! که تاسو پر الله ایمان راوړی وي، نو په هغه توکل وکړئ که رښتیا د الله اوامرو ته منقاد یاست "که مسلم یاست او ایمان لرئ نو په الله توکل وکړی"

ګورئ چې دلته هم قرآن عظیم الشأن فرمايي چې په الله باندي توکل د ایمان غوښتنه او تقاضا ده.

ډاډه او مطمئن زړه

په الله باندي دایمان یوه بله تقاضا او غوښتنه دا ده چې د الله ذکر او د هغه یادونه باید د انسان د اطئمنان باعث شي او اضطراب او پرېشاني ئې ختمه شي، تر سخت نه په سخت حالت کي هم کله چې د الله نوم اخیستل کېږي، باید همدا د انسان د ډاډ او اطمئنان باعث شي او د هغه تشویش او پریشاني رفع شي.

قرآن عظیم الشأن موږ ته همدا ښیي چې څوک په الله ایمان لري،

(c) ketabton.com: The Digital Library

همدا ایمان به په سختو حالاتو کي د دې باعث شي چي هغه ډاډه او مطمئن وي، برعکس هغه چي په الله ایمان نه لري، تل به مضطرب او پرېشانه وي، حیران به وي او وېرېږ او خوف به نیولی وي. په دې باب ګڼ شمېر آیتونه راغلي، لکه چي فرمايي:

ûÈõJõ? «! $Ìò2 ÉÎ Ÿwr& «! $Ì øÉÎ Oßgç/qè=è% ûÈõÏKôÜs?ur (#qãZtB#uä ûïÏ%©!$#

ÇËÑÈ Ü>qè=à)ø9$# الرعد:۲۸

هغه چي ایمان ئې راوړی او د الله په ذکر سره ئې زړونه مطمئن کېږي، خبر دار چي د الله په ذکر او یادولو سره زړونه مطمئن کېږي

یعني هغه چي ایمان لري، د الله د نوم په اخیستلو سره، د الله په ذکر سره او چي کله الله ور په یاد شي، په دې سره ئې زړونه مطمئن شي. دا ځکه چي کله شیطان درته وسوسې تلقین کړي او خوف دي په زړه کي راپیدا کړي، خو چي کله ته دې خبري ته متوجه شې چي ستا مرګ ژوند د الله په اختیار کي دئ او دلته هر څه د الله په اراده ترسره کېږي، هغه لکه چي ستا پیدا کوونکی دئ همدا راز ستا پالونکی او ساتونکی هم دئ، د هغه رحمت او پېرزوینه بې انتهاء ده او هغه د دې ملک مالک دئ، په دې زمکه کي د هغه اراده حاکمه او نافذه ده او هر څه د ده ارادې ته منقاد دي، دا اعتقاد او دا ایمان پخپله د دې باعث شي چي ته ډاډه او مطمئن وې او متیقن وې چي له تصادفي حوادثو او پېښو سره نه مخامخ کېږې، بلکي دلته چي هر څه کېږي د یوه مالک الملک الله په اراده کېږي، په دې خاطر، ته

مطمئن او ډاډه وې.

د الفتح په سورې کي راغلي:

ì B $Z J ƒ Î (yŠ #Š ÷ ï ûüŽ B s 3 $ É qè ’ Î pY‹ Å¡ 9$ A “R& ü ï Ï %© $ qè

$ J‹ Î ã ª ! $ b%. r Ç Ú ö F{ $ r Ï N ºq»J ¡ 9$ Š qã _ ã Ï ! r ö N Í È J ƒ Î

Ç Í È $V J‹ Å m الفتح:۴

دی هغه ذات دئ چي د مؤمنانو په زړونو کي ئې سکينه نازله کړه، چي ايمان ئې په نور ايمان ورزيات کړي او د آسمانونو او زمکي ټولي لښکري د الله دي او الله باحکمته پوه ذات دئ.

په دې مبارک آيت کي، د هغه حالت په اړه بحث شوی چي پيغمبر عليه السلام له څوارلس سوه ملګرو سره د عمرې او طواف په نيت له مدينې نه خوځېږي، دښمن د هغه مخه نيسي، په سخت خطرناک سفر وتلی، بی له وسلې او بې له جنګې تياري نه د دښمن تر تسلط او سيطرې لاندې منطقې ته ننوتی، دښمن د مقابلي اراده لري، په همدغه خطرناک سفر کي دی او ياران ئې ډاډه او مطمئن ول، دا هغه ډاډ او اطمئنان وو چي الله جل شأنه د دوی په برخه کړی وو، په دې توګه ئې د دوی ايمان ته قوت او ځلا ورکړې وه، هغوی مطمئن او ډاډه وو او په الله جل شأنه ئې بروسه او اعتماد وو.

ګورئ چي څوک ايمان لري نو الله جل شأنه په داسي سخت حالت

(c) ketabton.com: The Digital Library

کي د هغه په زړه کي اطمئنان او ډاډ راپیدا کوي او د هغه اضطراب او پرېشاني ختموي.

همدا مطلب د توبې د سورې په ۲۶ او۴۰ آیتونو کي داسي بیان شوی:

A“®&r šú ïZBs3$ ’?ãr ¾ÏÎqß‘ 4?ã ¼çG^‹Å™ ª! $A“® Sê

ã“_ š• Ï‘Œr (rãy. šú ï%$ >×ãr $d•? ó©#Ÿqã_

ÇÈ ûïÍÿ»3$ التوبة: ۲۶

بیا الله په خپل پیغمبر او مؤمنانو باندي سکینه نازله کړه او هغه لښکرې ئې راولېږلې چي تاسي نه لیدې او کافران ئې تعذیب کړل او دا د کافرانو سزا ده.

د حنین په جګړه کي چي د مسلمانانو شمېر هومره وو چي دوی ئې په تعجب او حیرت کي غورځولی وو، خو ناڅاپي د حنین په منطقه کي د خپل شمېر په نسبت له تقریباً څلورمي برخي دښمن سره مخامخ کېږي، د دوی شمېر تر دولس زره نه اضافه وو او د دښمن فوځ تقریباً څلور زره کسان وو، خو د دوی له ناڅاپي حملې نه دومره پرېشانه شول چي پیغمبر علیه السلام ئې په میدان کي یوازي پرېښود، زمکي ځای نه ورکولو، قرآن عظیم الشأن د دوی د پرېشانۍ په اړه فرمایي: زمکه له خپلي پراخۍ سره سره په تاسو تنګه شوه، دا د الله تعالی پراخه زمکه په تاسو تنګه شوه، د

(c) ketabton.com: The Digital Library

ټېکي او د پناه ځای مو نه موندلو او پیغمبر علیه السلام مو په میدان کي یوازي پرېښود. خو د دې نه وروسته قرآن عظیم الشأن فرمايي چي بیا مو په پیغمبر علیه السلام او په مؤمنانو باندي سکینه نازله کړه. په لومړیو شېبو کي مضطرب او پرېشانه دي، زمکه ورته ځای نه ورکوي، د ټېکي او د امن پناه ځای نه مومي، خو په دې پسي متصل د دوی په زړونو کي سکون، ډاډ او اطمئنان راپیدا کېږي. دا هم د ایمان یوه علامه ده، الله په سختو حالاتو کي د ایمان په وجه د انسان په زړه کي ډاډ، اطمئنان او سکون راپیدا کوي.

همدا مطلب په څلوېښتم ۴۰ آیت کي په دې الفاظو راغلی:

š† Î$0 (rãÿŸ2 ûïÏ%©$ç_ •z & ©Î ª! $ç•ÁR ô‰)ù çnrãÝÁZ? žwÎ)

©$ŽcÎ)Ìb“tB Ÿw ¾ÏmÎ7Ås»|ÁÏ9 Aqà)tƒ ŒÎ) Í‘$tóø9$# †Îû $yJèd øŒÎ) Èû÷üoY÷W$#

$d÷rt•? N©9 7ŠqãZãÅ/ ¾ÏnŠ‰r&r Ïmøn=tã ¼çmtFt^‹Å6 ™ ª! $A“R'ù ($oYyètB

š† Ïî «! $pèJÎŸ2 r 4’n?ø¡9$# (rãÿŸ2 šúïÏ%©$#pJÎŸ2 Ÿ@yè_r

ÇÍÉ ÒŠÅ3ym îƒÍ•tã ª! $#r $uŠù=ãèø9$#

که تاسو د پیغمبر مرسته و نه کړئ، یقینا الله د هغه مرسته وکړه، کله چي کافرانو هغه په داسي حال کي د (خپل ملک نه) اخراج کړ چي هغه یو له دوو کسانو څخه وو، کله چي دواړه په هغه غارکي ول، هغه مهال چي خپل

(c) ketabton.com: The Digital Library

ملگري ته ئې مکرر ویل: غمجن کېږه مه، یقیناً چي الله له موږ سره دئ، نو الله خپله سکینه پرې نازله کړه او په هغو لښکرو ئې د ده مرسته وکړه چي نه مو لیدل، د کافرانو شعار ئې ټیټ کړ، او الهي کلمه خو لوړه ده، او الله باحکمته عزتمن دئ.

دا مبارک آیت د ضعف او کمزورۍ هغه حالت انځور کړی چي د مکې کفارو پیغمبر علیه السلام له خپله ملکه وتلو ته اړ کړ، په داسي حالت کي ووتلو چي د دوو کسانو دوهم کس وو، مجبور وو یوه غار ته پناه یوسي، ټول قوم د ده د نیولو او وژلو لپاره وتلی، توري ئې له تېکو ایستلې، ابوجهل د دې اعلان کړی چي که هر چا پیغمبر علیه السلام ونیولو یا ئې ووژلو سل اوښان به هغه ته انعام ورکوي، د مکي مکرمې ټولي لاري نیول شوې.

دا خو څه کوئ چي دوی دوه کسان وو، ټول قوم ئې په خلاف وتلی او هغه ئې له خپل ملک نه اخراج کړی، او دې ته مجبور شوی چي غار ته پناه یوسي، بلکي په همدې حالت کي هم د ده دا دوهم ملګری، د دې په ځای چي د ده د ډاډ او اطمئنان باعث شي، برعکس ده ورته اطمئنان ورکاوو، یعني هغه هم پرېشانه او مشوش دئ. که د سنګر ملګری مطمئن او ډاډه وي دا د انسان د اطمئنان باعث کېږي، خو ګورئ چي حالت داسي دی چي ملګري ئې د ده ډاډګېرني او اطمئنان ته ضرورت لري، هغه ته وایي: لا تحْزَنْ إِنَّ اللّهَ معنی: مه غمجن کېږه، الله له موږ سره دئ، ګورئ چي په دغسي سخت حالت کي پیغمبر علیه السلام مطمئن او ډاډه دئ او په دې

(c) ketabton.com: The Digital Library

کامل یقین لري چي الله له هغه سره دئ. د همدې اطمئنان او ډاډ د اظهار نه پس الله تعالی مزید سکینه پرې نازله کړه او په غیبي لښکرو سره ئې د ده مرسته وکړه: فَأَنزَلَ اللّهُ سکینَتَهُ عَلَیْهِ یعني کله چي ده اطمئنان وښود او په دې خبرې ئې خپل ډاډ څرگند کړ چي الله له ده سره دئ او خپل ملگري ته ئې هم اطمئنان ورکړ، د دې اطمئنان او ډاډ له څرگندولو الله خپله سکینه پرې نازله کړه، الفاظ داسي دي چي ښیي دا سکینه او اطمئنان د هغي مخکنۍ وینا نتیجه وه، چي خپل ملگري ته ئې وویل: لا تحْزَنْ إِنّ اللّهَ معنا : مه غمجن کېږه یقیناً چي الله له موږ سره دئ او د همدې وینا په سبب الله جل شأنه په داسي لښکرو سره تأیید کړ او د هغه مرسته ئې وکړه چي تاسو نه لیدل، دا فتحه او غلبه او د ملائکو راتگ د دې خبرې نتیجه وه چي پیغمبر علیه السلام خپل ملگري ته وویل: مطمئن او سېږه چي الله له موږ سره دئ. وَ جَعَلَ کلِمَةَ الّذِینَ کفَرُوا السفْلی: او د کافرانو کلمه ئې نسکوره او راټیټه کړه وَ کلِمَةُ اللّهِ هِیَ الْعُلْیَا : او د الله کلمه همدا اوچته ده، وَ اللّهُ عَزِیزٌ حَکِیمٌ : او الله عزیز حکیم ذات دئ. الله غالب او با حکمته دئ، هغه په دې قادر او توانا دئ چي مؤمنانو ته فتح او غلبه ورکړي،د کافرانو مکر شنډ کړي، توطئې ئې خنثی کړي او پرې نږدي چي هغوی خپل هدف ته ورسېږي او هغه حکیم دئ، په دې ښه پوهېږي چي په څه ترتیب او له کومي لاري پیغمبر علیه السلام او مؤمنانو ته فتح او غلبه ورکړي او کافران له ماتې او هزیمت سره مخامخ کړي، هم غالب دئ او هم حکیم، عزیز دئ، تاسو ته پر هر ځواکمن دښمن بری درکولی شي،

(c) ketabton.com: The Digital Library

حکيم دئ پوهېږي چي څنګه دښمن په خپلو هڅو کي ناکام کړي او پرې نږدي چي خپل هدف ته ورسېږي.

د آل عمران د سورې په ۱۷۳ آيت کي هم دې مطلب ته اشاره شوې، هلته چي الله جل شأنه فرمايي:

tbdq±z $i tb$9 (qãK_ %6 ¨ $Z9$$b] â ¨ $Z9$$tg9 A$% ûïÏ%©!$

ÇÊÐÌÈ @‹Å2 qø9$Nèìr ª! $Z6ó¡m (qä9$%r $YZJ»ƒÎ) öNèdŠ#“ù

هغه "مؤمنان" چي خلکو ورته وويل: يقيناً چي ډېر خلک "ستاسو دښمنان" درته راغونډ شوي "لښکري ئې ستاسو په خلاف راغونډې کړې دي" نو له دوی نه ووېرېږئ! نو "دې خبرې" د دوی ايمان لازيات کړ، او وئې ويل: الله موږ ته کافي دئ او هغه غوره وکيل دئ.

ګورئ، د دې په ځای چي د دښمن دا تبليغات چي ويل ئې د مسلمانانو په خلاف فوځونه او لښکري را غونډ شوي، د دوی په زړونو کي وېره او خوف راولاړ کړي، برعکس دا د دوی د ايمان د مزيد تقويې باعث ګرځي او وايي: حَسبُنَا اللّهُ وَ نِعْمَ الْوَکيلُ : الله موږ ته کافي دئ او هغه غوره وکيل دئ. هغوی مطمئن او ډاډه دي، د دښمن له فوځونو او لښکرو نه وېره نه ساتي، د دې په ځای چي د فوځونو راغونډېدل د دوی په زړونو کي وېره او خوف راپيدا کړي، برعکس د هغوی ايمان تقويه کېږي، په الله ئې اعتماد اضافه کېږي، الله ته ئې هيلي زياتېږي، په سختو حالاتو کي د هغوی اړيکي له خپل رب سره مزيد مضبوطي شي، او همدا د دوی د ايمان د تقويې باعث

(c) ketabton.com: The Digital Library

شي.

همدا مطلب د آل عمران سورې په بل آيت کي داسي راځي:

Ňã ZB pyí$Û 4 ´ ø ƒ $Ù$èø ZB Ïó Ï$Ï‰è/ . `B Nã øæ A“R& $Ïè

£ß Ës $Ž ö î « $Î šc qZÝ ƒ Nå § ŷR& Nå d& 6% pyí$Ûr

•B Ï $b Î @è ãó « `B ìB Ï $`B $Y @d šc qã ƒ Ï šŷ f $

b%. ö9 bq à ƒ š• 9 br ‰ã Ÿ $B NÍÅ ŷR& pî bq ƒ à ⊥ ¼ ã

–Ž99 Nã Ï q ç ’Î ä ö @è $Y d $Z ü è $B ãó « ìB Ï $`B $Y9

’Î $B ª! $ ’Í ö r Nü Å $ÒB 4 Î @) $ Nü æ =ä ûï $

ÏN#‹Î Ø æ ª! $r Nã Î qè ’Î $B È Å Jä r Nà2 Í r ‰ß

Ç Í È Í r ‰•Á 9$ آل عمران: ۱۵۴

بيا ئې له دې غمونو نه وروسته پرتاسو د پرکالي په بڼه کي هغه ډاډينه نازله کړه چي ستاسو پر يوې ډلي به غوړېدله او بله ډله بيا داسي وه چي خپلو ځانونو په انديښنه کي غورځولي وو، د الله په اړه ئې د جاهليت د دور ناروا گمانونه کول، ويل ئې: د دې کار څه زموږ په برخه دي؟ ورته ووايه: کار خو ټول الله لره دئ، دوی په خپلو زړونو کي هغه څه پټوي چي تا ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

ئې نه څرګندوي، وايي: که د دې کار څه زموږ په برخه وی نو دلته به نه وژل کېدو، ورته ووايه: که په خپلو کورونو کې هم وئ نو هغه کسان به هرومرو د خپلې مړيني ځای ته راوتلي وو چې وژنه ئې مقرر شوې وه او ترڅو ستاسو د سينو خبرې وآزمويي او ستاسو د زړونو شته عيار کړي او الله د زړونو په شته وو ښه پوه دئ.

ګورئ چې دلته دوه داسې ډلې سره مقايسه شوې چې له ورته خطر سره مخامخ دي، د جګړې سخت حالت او د دښمن له لوري د لوی بريد وېره، خو يوه ډله دومره ډاډه او مطمئنه ده چې پرمښکی پرې راځي، له خوب نه مخکې چې کوم حالت پر انسان راځي، پر دوی همدا حالت راتلو، او دا همغه امن، سکون او ډاډينه وه چې الله تعالی پر دوی نازلوله، خو د دې په مقابل کې بله ډله داسې وه چې دې غم او انديښنې مصروف کړي وو چې له دې خطره به څنګه ځان ژغوري، څه چاره به کوي، پرېشان او مضطرب وو، دا هغه مهال وو چې د احد د جګړې په دوران کې، د مسلمانانو د لښکر په ليکو کې د سخت اضطراب او پرېشانۍ حالت راپيدا شو، د دښمن د برلاسي او د مجاهدينو د ماتې آثار او نښې راڅرګندي شوې، په دې وخت کې مسلمانان په څو ډلو ووېشل شول، قرآن عظيم الشأن د ځينو حالت داسې بيانوي چې د ډېر ډاډ او اطمينان په وجه د خوب حالت وربانديي راځي، تاسو پوهېږئ چې انسان ته يوازې هغه وخت خوب ورځي چې په بشپړه توګه ډاډه او مطمئن وي، يو معمولي تشويش د دې باعث شي چې له انسانه خوب وتښتي، هغه مهال خوب پرې راځي چې ټول

(c) ketabton.com: The Digital Library

تشویشونه ئې رفع شي او کاملا ډاډه او مطمئن شي، د جنګ په دوران کي چي په چا خوب راځي، د دې معنی دا ده چي له هغه سره په همدې حالت کي هیڅ تشویش او اندېښنه نشته.

که الله تعالی په سخت حالت کي د واقعي مؤمنانو زړونه په ډاډ او اطمئنان خړوبوي، آن تر دې حده چي په دوی باندي پرمښکی راځي، په مقابل کي ئې بله ډله د ایمان د ضعف په وجه په سخت حالت کي په داسي وېرې او تشویش اخته وي چي د خپلو نفسونو غم او اندیښنې مصروف کړي وي او د الله تعالی او د هغه د وعدو په اړه د جاهلیت د دورګمانونه کوي، له خپل انتخاب او له مسلمانانو سره له ملګرتیا پښېمانه وي او وایي: هَل لَّنَا مِنَ الأمْرِ مِن شيْءٍ چي له دې خبري نه د دوی مراد یا دا وي چي آیا له دې کاره موږ ته کومه ګټه متصوره ده؟ آیا له داسي کارونو نه څه نتیجه تر لاسه کولی شو؟ موږ ته به څه په لاس راشي؟ دا خو یو بې نتیجې کار دی!! او یا ئې مراد دا دئ چي د دې کار د ادارې او لارښووني په اړه موږ څه اختیار او واک نه لرو، مسئولیت ئې د هغه چا په غاړه دئ چي د جنګ سوق او اداره ئې په لاس کي ده، دا کار زموږ په مشوره ونشو، زموږ معقولو وړاندیزونو ته اعتناء ونه شوه، نو ځکه له دې ماتې سره مخامخ شوو، که قیادت او مشري زموږ په لاس کي وی، که زموږ رایه منل شوې وی، نو له دې ماتې سره به نه مخامخ کېدو!!

هو؛ دا منافقین دي چي د ماتې نه وروسته د خپلو نفسونو فکر حیران کړي وي او په دې اندېښنه کي وي چي څنګه ځان وژغوري، څه وکړي چي

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغوی ته صدمه و نه رسېږي او له خطر نه څنگه خوندي پاته شي، د الله جل شأنه او د ده وعدو په اړه ډول ډول ناحقه جاهلانه گمانونه کوي، قرآن موږ ته لارښوونه کوي چي د منافقينو د دغو تبليغاتو په ځواب کي بايد ووايو: إِنَّ الأَمْرَ كلَّهُ للّهِ: يقيناً چي کار ټول الله لره دئ، ټول کارونه د ده په اختيار کي دئ، فيصلې دی صادروي، په کارونو باندي نتائج دی مرتب کوي، اختيارات له ده سره دي، د چارو پايلي دی ټاکي او هر کار د ده په اراده ترسره کېږي. قرآن فرمايي چي د منافقينو دا خبري له هغو افکارو او عزايمو نشأت کوي چي دوی ئې په خپلو سينو کي پټې ساتي او له ښکاره کولو ئې ډډه کوي: يخْفُونَ فى أنفُسِهِم مَّا لا يُبْدُونَ لَک: په خپلو سينو کي هغه څه پټوي چي نه غواړي تا ته ئې ښکاره کړي، که څه هم خبري په دې انداز کوي چي گواکي د نتايجو په اړه تشويش لري او وايي آيا په دې کار مو څه نتيجه مرتب کېدی شي؟ موږ هم په دې کي څه برخه لرو؟ خو د دوی په سينو کي ډېری خبري داسي دي چي ښکاره کول ئې نه غواړي، يَقُولُونَ لَوْ كانَ لَنَا مِنَ الأَمْرِ شىءٌ مَّا قُتِلْنَا هَهُنَا : وايي: که له دې کار نه موږ ته څه برخه وای نو دلته به نه وژل کېدو، که رښتيا دا وعدې حق وی چي الله جل شأنه به زموږ مرسته کوي، موږ به فاتح او غالب يو او دښمن به ماتې خوري، نو ولي به موږ دلته له ماتې سره مخامخ کېدو او ولي به وژل کېدو، که چېري د دې کار اداره زموږ په لاس کي وی او قيادت او مشري زموږ په اختيار کي وی، دلته به زموږ کسان وژل کېدل!!

ډېر کسان داسي وي چي د ماتې او هزيمتونو پر مهال د قيادت په

(c) ketabton.com: The Digital Library

خلاف همدا راز تبليغات کوي، هغه جاه طلب عناصر چي د قيادت لاس ته راوړلو لپاره مترصد وي او غواړي له هر فرصت نه په استفادې سره موجود قيادت وټکوي او په صف کي د هغه اعتبار تضعيف کړي، د ماتو په دوران کي همدا تبليغات کوي: که کار زموږ په لاس کي وی، که زموږ رايه منل شوې وی، که موږ ته موقع راکړ شوې وی، که قيادت او رهبري زموږ په لاس کي وی، نقشه او پلان موږ وضع کړی وی، نو دلته به له ماتې سره نه مخامخ کېدو!! تل د هزيمتونو په دوران کي ځيني کسان دغسي منافقانه مواقف غوره کوي. ښايي له دې مشکل سره د هري جبهې هر قوماندان مخامخ شوی وي چي د ده د جبهې هغه غرضي او جاه طلب کسان چي غواړي د ده ځای ونيسي، دې ناروا مقصد ته رسېدو لپاره هغه موقع تر ټولو غوره فرصت گڼي چي جبهه په موقتي ډول له ماتې او کړاوونو سره مخامخ شوې او تلفات ئې ليدلي وي، دلته ده چي دغه منافق عناصر، د قيادت وړی، چي غواړي ثابته کړي دا جنگونه په روان شکل کي بې فائدې دي، تر څو چي د قواوو ترمنځ توازن نه وي راغلی، د عسکري او فوځي وسائلو له ناحيې مو پر خپل دښمن برلاسي او تفوق نه وي حاصل کړی، بايد له دښمن سره د ټکر او تصادم لاره غوره نه کړو، دوی له دغو ماتو نه د موجود مجاهد قيادت په ضد استفاده کوي او دا تبليغات کوي چي که قيادت زموږ په لاس کي وی، زموږ رايه منل شوې وی، زموږ مشورو ته مو غوږ ايښی وی، او قيادت د دغو موجوده کسانو په اختيار کي نه وی نو دلته به زموږ کسان وژل کېدل، قرآن د دوی په ځواب کي فرمايي: قُل لَّوۡ كُنتُمۡ

(c) ketabton.com: The Digital Library

فی بُیُوتِکُمۡ لَبرَزَ الّذِینَ کُتِب عَلَیۡهِمُ الۡقَتۡلُ إلی مَضاجِعِهِمۡ : ورته ووايه! که څه هم تاسو په خپلو کورونو کي وی "يعني ستاسو رأيه منل شوې وی، جنگ نه وی شوی او تاسو له خپلي رأيي سره سم په خپلو کورونو کي پاته شوي وی" حتماً به هغه کسان چي د دوی په اړه د مرگ فيصله شوې، خپل مضجع او مقتل ته وتلي وو، د چا په اړه چي د مرگ فيصله شوې وه، هغه به خامخا په خپلو قدمونو هغه ځای ته تلل، په کوم کي چي بايد په اړخ پرېوتي وای او د روح امانت ئې الله ته تسليم کړی وی. وروسته فرمايي: دا حالت خو الله تعالی د دې لپاره راولي چي: وَ لِيَبۡتَلیَ اللّهُ مَا فی صدُورِکمۡ وَ لِيُمَحِّص مَا فی قُلُوبِکُمۡ وَ اللّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصدُورِ : تر څو الله هغه څه وآزمويي چي ستاسو په سينو کي دی او هغه څه ښه عيار کړي چي ستاسو په زړونو کي دی او الله په هغه څه چي په سينو کي دئ ښه پوه دئ.

يعني تاسو چي د دې ادعا کوئ چي ايمان لرو، اخلاص لرو، په الله مو توکل او اعتماد دئ، الله جل شأنه به دا خبرې د جنگ په ميدان کي وآزمويي، دا به معلومه کړي چي آيا په رښتيا تاسو په الله توکل او اعتماد لرئ، او په دې خبرې باور لرئ چي د مرگ او ژوند پرېکړه د الله تعالی له لوري کېږي؟ دا پټ اسرار، لدې نه پرته په بل صورت کي نه معلومېږي چي د جنگ داسي صحنې رانشي چي د دښمن شمېر تر تا زيات وي، د هغه مواضع په ظاهر کي ستا له سنگر نه مستحکمي او ټينگي برېښيي، تر څو چي داسي حالت رامخته نشي، د دې خبرو حقيقت نه معلومېږي.

دې ته به مو حتماً پام وي چي دلته په يوه مورد کي (سينې) ته او په بل

(c) ketabton.com: The Digital Library

مورد کي (زړه) ته اشاره شوې، او ویل شوي: هغه څه وآزمويي چي ستاسو په سينو کي دي او هغه څه چي په زړونو کي دي هغه عيار کړي او رشد ورکړي، باید وګورو له دې نه مراد څه دئ، په زړونو کي څه دي او په سينو کي څه؟

د منافق افکار، تصورات او عقاید تل له شک او شبهې سره توأم وي او د زړه تل ته له نفوذه عاجز، په سينه کي پټ وي، خو زړه ته لار نشي موندلی، دا ايمان دئ چي د زړه سلول سلول ته نفوذ کوي او انسان ته ډاډ او اطمينان وربخښي، د الله جل شأنه په اړه د منافقينو ناسالم اعتقاد او د دوی غلط تصورات، د دې موجب شي چي هغوی د جګړي په دوران کي مذبذب او متردد وي او عدم اطمينان، وېرې او اضطراب احاطه کړي وي، خو د مؤمنانو په زړونو کي چي کوم اخلاص دئ، په الله کلک اعتقاد او ايمان دئ، د جهاد په نتيجه کي به الله دې ته وده ورکوي، دا به کاملاً عياروي او کمال ته به ئې رسوي. ګورئ چي جنګ له يوې خوا د دې باعث شي چي د منافقينو حقيقت بربنډ شي، له بلي خوا د مؤمنانو د ايمان د تقويې او د هغوی د مزيدي تربيې او رشد باعث شي. همدا د جنګ صحنې او د ماتې او هزيمت حالت دئ چي له يوه پلوه د هغه چا ايمان ته قوت او ځلا وربخښي او له الله تعالی سره ئې تعلق او رابطه ټينګوي چي په زړه کي ئې ايمان وي، خو له بله پلوه د منافقينو حقيقت څرګندوي، په دغسي حالت کي د دوی نفاق بربنډ او هر چا ته واضح او څرګند شي، هغه څه چي دوی په خپلو زړونو کي پټ ساتلی هغه بربنډ شي. د دې آزمويني او امتحان

(c) ketabton.com: The Digital Library

معنی دا نه ده چي الله جل شأنه غواړي د دوی په حقيقت پوه شي؛ بلکي غواړي چي خلکو ته ئې څرګند او بربنډ کړي، الله جل شأنه عليم دئ، څه چي خلک په خپلو سينو کي پټ ساتي هغه پرې پوه دئ، وَ اللّٰهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصدُورِ .

د احزاب په سوره کي دا مطلب په دې الفاظو توضيح شوی:

ª! $ $R%ãr $B #‹»d (q8$% >#“ômR $ bqãZÏB÷sßJø9$# #ä‘ $£J9r

$YZ»yJƒÎ) wÎ) öNèdŠ#— $Br ¼ã&è!qß™u‘r ª! $ -%y¹ r ¼ã&è!qß™u‘r

ÇËËÈ الاحزاب:۲۲

او کله چي مؤمنانو لښکري وليدلې وئې ويل: دا همغه څه دي چي الله او پيغمبر ئې له موږ سره ژمنه کړې وه، او الله او د هغه پيغمبر په خپله وعده کي رښتينی دئ، او زيات ئې نه کړ مګر د دوی ايمان.

په دې مبارک آيت کي د احزابو جنګ ته اشاره شوې، هغه مهال ته چي د مسلمانانو په خلاف ټول دښمنان راغونډ شوي وو، مدينه محاصره وه، د عربو په تاريخ کي دومره ستر لښکر د چا په خلاف نه وو وتلی، مسلمانان د دې ستر لښکر د مخامخ مقابلي توان نه لري، مجبور شوي چي د مدينې منورې شا و خوا خندق وکيني، خو کله چي مؤمنان ګوري چي د دوی په خلاف ټول دښمنان په مدينې باندي د پرېکنده ستر بريد لپاره راغونډ شوي، راشئ وګورو چي د دې حالت په ليدو او له دغه ستر لښکر

(c) ketabton.com: The Digital Library

سره د مخامخېدو په دوران کي د دوی حالت څنګه او وينا ئې څه وه؟ قرآن موږ ته د دوی حالت داسي انځور کړی: د لښکر په ليدو سره هغوی وويل: دا همغه څه دي چي الله تعالی ئې له موږ سره وعده کړې وه، دا وعده چي پر دوی به فتحه او غلبه راکوي، ډاډه او مطمئن دي چي د الله تعالی دا وعده رښتونې ده، د دې په ځای چي د ستر لښکر راغونډېدل په دوی کي وېره او خوف راولاړ کړي، د دوی په زړونو کي شک او ريب راپيدا کړي، د دوی د اضطراب او پرېشانۍ باعث شي، برعکس مطمئن دي چي الله او د هغه پيغمبر، په خپلو وعدو کي رښتوني دي، دا همغه د الله تعالی رښتونې وعده ده چي له موږ سره ئې کړې ده، حتماً به موږ ته په دوی باندي فتحه او غلبه راکوي، که د دښمنانو راغونډېدا په دوی کي څه زيات کړی وي نو هغه د دوی ايمان او پوخ باور په الله تعالی او د ده په وعدو وو نه بل څه: وَ مَا زَادَهُمْ إِلا إِيمَاناً وَ تَسلِيماً : په دوی کي ئې بل څه زيات نه کړ مګر ايمان او د الله تعالی په وړاندي انقياد ئې، يعني دغه حالت باعث شو چي په الله جل شأنه باندي د دوی اعتماد او باور مزيد مضبوط، اړيکي ئې له خپل رب سره لازياتي ټينګي شي، او د الله تعالی د اوامرو په وړاندي ئې انقياد او تسليمي لازياته شي، ګورئ چي په سختو حالاتو کي، د اضطراب او پرېشانۍ په وخت کي، د دې په ځای چي د مؤمنانو په زړونو کي خوف، وېره، جبن او پرېشاني راپيدا شي، برعکس د هغوی ايمان تقويه کېږي، داسي حالات په دوی کي نه راپيدا کوي مګر د ايمان ټينګوالی او د انقياد زياتوالی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په دې ترتیب تاسو ګورئ چې په دغسې سختو حالاتو کې به د ایمان په وجه د انسان په زړه کې اطمینان او ډاډ راپیدا کېږي او د عدم ایمان په وجه به انسان مضطرب او پرېشانه وي.

اطاعت

په الله باندې د ایمان بله تقاضا دا ده چې انسان به د خپل رب اوامرو ته غاړه ږدي، د الله تعالی دین ته به منقاد وي، اطاعت او مننه به کوي. په عملي توګه د الهي احکامو اطاعت او مننه د ایمان تقاضا ده، کله چې انسان په دې پوه شي چې دا د الله حکم دئ بیا به له څه ځنډ او تأخیر نه پرته، فوري اقدام کوي او د حکم د عملي کولو لپاره به ملا تړي، ټوله هڅه به ئې دا وي چې د حکم مطابق عمل وکړي.

دا مطلب د قرآن عظیم الشأن په متعددو آیتونو کې بیان شوی، د النساء په سوره کې په دې اړه داسې لولو:

Ẅ ŞêÓğ÷/ • f © $JŠï 8qßŞÅs ãÝ4® šc qãΒsãŴ 7 Ĥr Ẍù

ÇÏÎÈ $VJŠÎó @ ‡(qß3ï¡ ç MðÒ% $£ϑÏB %[` •m öNÍÅ ã R& þ Î ‡(r ß‰gÅ

النساء:۶۵

نو نه، ستا په رب قسم چې تر هغه ئې ایمان نه دئ راوړی چې تا په خپلمنځیو شخړو کې حکم ونه ګرځوي، بیا ستا د پرېکړې په اړه په خپلو زړونو کې تنګوالی ونه مومي او په بشپړه توګه تسلیم نه شي.

ای پیغمبره! ترڅو چې تا په خپلو شخړو کې حکم ونه نیسي او بیا ستا په

(c) ketabton.com: The Digital Library

پرېکړې راضي نه شي او په خپلو زړونو کي هيڅ حرج احساس نه کړي او عملاً انقياد ونکړي، مؤمنان نه شي بلل کېدی او د ايمان ادعا ئې نه شي قبلېدی. له دې آيت نه په ډېر وضاحت سره معلومېږي چي د ايمان د قبلېدو لاندي شرايط دي:

- شخړې او منازعات شريعت ته محول کول.
- د اسلام په هري پرېکړي رضايت.
- او هر حکم ته ئې عملاً غاړه اېښودل.

دا آيت موږ ته وايي: تر هغه د چا ايمان اعتبار نه لري چي په خپلو شخړو او مشاجرو کي پيغمبر عليه السلام او هغه دين چي د ده په لاس لېږل شوی د حکم په توګه ونه مني، د خپلو مشاجرو د حل و فصل لپاره هغه ته رجوع ونه کړي، پيغمبر عليه السلام د حکم او قاضي په حيث ونه مني، په فيصلې او پرېکړي راضي او قانع نه وي، د پرېکړي په اړه په خپل زړه کي څه حرج او تنګوالی احساس نه کړي، او تر څو چي عملاً غاړه ورته کېښېنږدي او عمل پرې ونه کړي.

د انسان ايمان هغه مهال اعتبار لري چي دا درې شرايط تأمين شي: په ټولو شخړو، مشاجراتو او منازعاتو کي هغه دين د حَکَم په توګه منل او هغه ته رجوع کول چي پيغمبر عليه السلام راوړی، د دين په فيصلې رضايت او قناعت، د دين له هيڅ پرېکړي به په خپل زړه کي څه حرج او تنګي نه احساسوي، که دين دا فيصله کړې وه چي د هغه لاس قطع شي، په دې فيصله به راضي وي، که د ده د رجم فيصله ئې کړې وه، په دې به

(c) ketabton.com: The Digital Library

قانع او راضي وي، او دربيم دا چي هغه به عملاً منقاد وي، د دين پرېکړو ته به تسليم وي او دا فيصلې به مني، يعني دين ته د حکميت لپاره رجوع، په فيصلې باندي رضايت او قناعت او هغه ته عملاً انقياد، دا هغه درې شرطونه دي چي له دې پرته د چا د ايمان دعوی نه منل کېږي.

د دې آيت الفاظ ډېر پرېکنده، قاطع او واضح دي، الله جل شأنه په ټول تأکيد سره فرمايي: اې پيغمبره! ستا په رب دي قسم وي چي تر هغه ئې ايمان نه دئ راوړی، ايمان ئې مقبول نه دئ او الله تعالی د دوی ايمان ته اعتبار نه ورکوي، تر هغه چي همدا درې شرطونه تأمين نه شي.

همدا راز فرمايي:

bqa$ƒ b& #•B& ÿãèqß‘r ª! $ÓÓ% #Œ Ï pZBsã Ÿwr 9ÏBs÷ Ãï b%. $Br

W÷Ê @Ê ô‰)ù ¼ãqß‘r © $ÄÊ è ƒ `Br óOÏdÌB& ôÏB äo•Ïø$sƒø:

ÇÌÏÈ $Y•ÎB الاحزاب: ۳۶

با ايمان نارينه او مؤمني ښځي ته دا نه ښايي چي کله الله او د هغه پيغمبر، د کوم کار فيصله وکړي "کوم حکم صادرکړي"، بيا دي دوی لره په خپل کار کي څه اختيار وي، "د دوی نه بيا اختيار سلب شي، بيا به له ځنډ او تأخير نه پرته اطاعت او منښه کوي، بيا هغوی ته هيڅ اختيار نه دی پاته، بيا به عملاً منقاد وي" او چا چي له الله او د هغه له پيغمبر نه عصيان او سرغړاوی وکړ، يقيناً چي په څرګنده توګه لاروركی شو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

يعني کله چي يوه مؤمن انسان ته دا خبره معلومه شي چي د يوه کار په اړه د الله تعالی او د هغه د پيغمبر حکم څه دئ، له دې وروسته هغه د څه ويلو او له پرېکړي نه مخالفت اختيار نه لري، بيا به کاملاً منقاد وي او حکم ته به غاړه ږدي، دا مطلب حجرات په سوره کي په دې الفاظو راغلی:

(qà)¨?$#r ¾¼Ï9qß™u‘r «!$# Ä“y‰tƒ û÷üt/ (#qãBÏd‰s)è? Ÿw (#qãZtB#uä šúïÏ%©!$# $pkš‰r'¯»tƒ

Ç¸ÉΊtæ ìì‹Ïÿœ ©!$# žcÎ) ©!$# الحجرات: ١

اې د ايمان خاوندانو! د الله او د هغه د پيغمبر په وړاندي مخکي مه کېږئ او له الله نهووېرېږئ، يقيناً چي الله ښه پوه اورېدونکی دئ.

بايد وګورو چي د الله تعالی او د ده د پيغمبر په وړاندي د مخکي مخکي کېدلو معنی څه ده؟ او په دې سره موږ له څه کولو منعه شوي يو؟ د دې معنی دا ده چي که ته د کومي قضيې او کار په اړه مخکي له دې چي د الله او د هغه د پيغمبر حکم ځان ته معلوم کړې، مخکي له دې چي درته معلومه شي په دې اړه الهي حکم څه دئ، قضاوت يا تبصره کوې يا کوم عملي اقدام کوې، دا د الله او د هغه د رسول په وړاندي تقدم او مخکي مخکي کېدل دي. ستا د ايمان غوښتنه دا ده چي لومړی به ځان پوهوې چي په دې اړه د الله تعالی او د ده د پيغمبر امر څه دی او دين څه هدايت ورکوي، تر دې وروسته به اقدام کوې، بيا به د څه ويلو او کولو او تحليل او تبصرې اراده کوې، ته به د يوه مطيع بنده په څېر عمل کوې، هغه چي اقتداء کوي او له ځان نه مقتدا او امام نه جوړوي، مخکي نه ځي،

(c) ketabton.com: The Digital Library

بلکي د يوه مطيع او منقاد بنده په توګه اطاعت کوي او د پيغمبر په پل درومي. که تا د کوم کار په اړه مخکي له دې نه چي وپوهيږې د الله او د هغه د پيغمبر حکم او فيصله په دې اړه څه ده، کومه تبصره وکړه، يا دي کوم اقدام وکړ، تا تقدم کړی، دا تقدم هم په خبرو کي دئ او هم په عمل کي، ځکه د آيت په پای کي راغلي چي الله جل شأنه اورېدونکی عليم ذات دئ. ستاسو په هغو خبرو هم پوهېږي او اوري ئې چي په هغو کي مو د الله او پيغمبر په وړاندي تقدم کړی او ستاسو په هغو کارونو هم پوه دئ چي هغه مو د الله او د هغه د پيغمبر په امر نه، بلکي له خپله طرفه، په خپله خوښه او د خپل تصميم په بنا تر سره کړی، مخکي له دې نه چي وګورئ د الله او د پيغمبر حکم ئې په دې اړه څه دئ؟

همدا راز راځي چي:

(#þqè=ÏÜö7è? Ÿwur Aqß™§9$# (#qãè‹ÏÛr&ur ©!$# (#qãè‹ÏÛr& (#þqãZtB#uä šúïÏ%©!$# $pkš‰r'¯»tƒ

ÇÌÌÈ ö/ä3n=»yJôãr& محمد:۳۳

اې د ايمان خاوندانو! د الله اطاعت وکړئ او د پيغمبر اطاعت وکړئ، او خپل عملونه مه باطلوئ.

د دې آيت معنی دا ده چي کوم عمل د الله او د هغه د پيغمبر د اطاعت له مخي نه وي، هغه عمل د الله په وړاندي باطل دئ، هر څه چي کوې بايد په دې اساس او له دې احساس سره ئې وکړې چي په دې سره د الله او د الله د پيغمبر اطاعت کوې، يعني کوم عمل چي د الله او د پيغمبر د اطاعت

(c) ketabton.com: The Digital Library

په بنا نه وي هغه باطل دی او د الله تعالی په وړاندي هیڅ ارزښت او اعتبار نه لري.

دې مطلب ته د النور په سوره کي په دې الفاظو سره اشاره شوې:

/ãé‹ï ¾üÎíqß‘r «ï $ ’‹Î {pãß #ŒÎ ûüÏZÏB÷sßJø9$# Aöqs% b%. $JRÎ

ÇÎÊÈ bqßsÎ=øÿßJø9$# ãNèd 7Í¯»s9'ré& $ZèÛr& $ZèÏJ™ (#qä9qà)tƒ b& öNæhuZ÷t/

النور: ۵۱

یقناً کله چي مؤمنان د الله او د ده د رسول لوري ته د دې لپاره وبلل شي چي د دوی تر منځ پرېکړه وکړي، نو د دوی وینا له دې پرته بل څه نه وي چي وایي: وامو ورېده او اطاعت مو وکړ، او همدا ډله بریالي دي.

یعني د واقعي مؤمنانو قول او وینا په هغه وخت کي چي د الله او پیغمبر لوري ته په دې خاطر وبللی شي چي د دوی په منازعاتو او مشاجراتو کي حکم وکړي داسي وي: سمعنا وَ أطعْنَایوازي دغه خلک به فلاح او بریا ترلاسه کوي.

وروسته فرمایي:

brãÍ!$yÿø9$# ãNèd 7Í¯»s9'ré'sù ÏmÉ)−Gtƒur ©!$# |·ørƒur ¼ã&s!qß™u‘ur ©!$# ÆìÏÜãƒ `Br

ÇÎËÈ النور: ۵۲

او چا چي د الله او د هغه د پیغمبر اطاعت وکړ او ترې ووېرېدو، نو همدغه کسان بریالي دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګورئ چي له الله تعالی نه وېره او تقوی درلودل او د الله او د هغه د پیغمبر اطاعت، د کامیابۍ او بري عوامل دي.

دوستي او دښمني د الله لپاره

په الله باندي د ایمان بله تقاضا دا ده چي د انسان مینه او دوستي به هم د الله لپاره وي او دښمني، کرکه او بغض به ئې هم د الله لپاره وي. یعني الحب في الله و البغض في الله: محبت د الله تعالی لپاره او د الله په لار کي او دښمني، بغض، کرکه او عداوت د الله په لار کي او د الله لپاره، دا مطلب هم د قرآن عظیم الشأن د ګڼ شمېر آیتونو په ترځ کي ، د ایمان د غوښتنې او تقاضا په توګه معرفي شوی، لکه چي راځي:

[illegible]

المجادله: ۲۲

هغه قوم چي په الله او په آخرت ئې ایمان وي هیڅکله داسي ونه مومې چي

(c) ketabton.com: The Digital Library

له هغه چا سره دوستي وکړي چي له الله او د هغه له پيغمبر سره ئې دښمني کړې وي، که څه هم دا د دوی پلرونه وي، زامن ئې وي، وروڼه ئې وي او خپلوان ئې وي، همدغه کسان دي چي الله د دوی په زړونو کي ايمان ثبت کړی او په خپله روح (غيبي فيض) سره ئې د دوی مرسته کړې، هغوی به داسي جنتونو ته داخل کړي چي (د ونو او بنگلو" لاندي ئې نهرونه بهېږي، په هغه کي تلپاته، الله له دوی راضي شوی او دوی له الله راضي شوي، همدغه کسان د الله حزب دئ، "د الله د حزب غړي دي" يقيناً د الله حزب بريالی دئ

دلته د الله د حزب د غړو خصوصيات او مواصفات ښودل شوي چي دا دي: له هغه چا سره دوستي نه کوي چي د الله او د هغه له پيغمبر سره ئې دښمني کړی وي که څه هم هغه د دوی پلرونه وي، زامن ئې وي، وروڼه ئې وي او خپلوان ئې وي.

د المائدې په سوره کي راځي چي:

Dè «!$ >"‍m bîù (qã#ä ûïÏ%©!$ ¼ã&qß'r ©!$ Aq©?uqtƒ `Br

ÇÎÏÈ bqç7Î»óóø9$ المائده: ۵۶

او څوک چي له الله او د ده له پيغمبر او مؤمنانو سره دوستي کوي نو بې شکه چي همدا د الله حزب غالب دئ.

دلته د الله تعالی مؤمنو بندگانو ته د حزب الله نوم ورکړی شوی، او ويل شوي: د الله تعالی حزب له هغو کسانو جوړ شوی چي دوستي ئې

يوازي له الله تعالى، د ده له پيغمبر او مؤمنانو سره وي، دا حزب فاتح او غالب دئ او الله تعالى ئې د غلبې ذمه وار.

د التوبة په سوره کي همدا مطلب په دې الفاظو راغلی:

šc râÛÎÚ ‹Ù è/ â¨Šïr& bqãÒè/ àM»Yß÷sßJø9$#ur bqãZß÷sßJø9$#ur

šc qèS÷ãr ¨4=Á 9$# šc qßJŠÉ)ãƒ ur Ì3ZßJø9$# Çã böqyg÷Ztƒ ur Å$ rã÷èyJø9$$Î/

®$Îb) ª !$# ãNßgçHxq÷Žz™ y7Í´¯»s9'ré& ¼ã&s!qß™ ‘r ©!$# šc qãèŠÏÜãƒ ur 4.ž9$#

ÇÐÊÈ ÒŠÅ3ym î“ƒÍ•tã — التوبه: ۷۱

باایمانه نارینه او ښځې، ځیني ئې د ځینو نورو دوستان دي، په معروف امر کوي، له منکر نه ممانعت کوي، لمونځ قائموي، زکات ورکوي او د الله او د هغه د پیغمبر اطاعت کوي، همدا کسان دي چي ډېر ژر به الله په دوی رحم وکړي، یقیناً چي الله باحکمته عزتمن دئ.

دا آیت موږ ته لارښوونه کوي چي د مؤمنانو ترمنځ به تل د دوستۍ او ولایت، د یو بل نه د دفاع او حمایت او د یوه بل مرستي ته د راوړاندي کېدلو تعلق وي.

قرآن فرمايي چي هره انساني ډله د خاصو اخلاقي او فکري مواصفاتو پر بنسټ جوړېږي، لکه څنگه چي د مؤمنانو ترمنځ به د دوستۍ او مینې اړیکي وي، همدا راز به د منافقینو د ټولگي ترمنځ خاص روابط وي، منافقين به د يو بل په څنگ کي وگورئ:

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

šc rããÛ Ù è/ .`Ï OßÒ è/ M»)ÿ»ŸÏ$ bqãÿ»ZÏ$

(qÝ Nåï=ãšc qàÒ‰r Årã-J$Çã šc ç‡r Ì 6 ZÏ$

ÇÏÈ šc qàÅ»ÿ$Ñe ûüÉÿ»ŸÏ$ žc Î Nåž Å^ù ©$

منافقين ځيني د ځينو نورو له ډلي څخه دي، د منکر سپارښتنه کوي، له ښېګڼو نه مخنيوی کوي، خپل لاسونه (د خير له کار او د مال له انفاق نه) بندوي، دوی خدای هېر کړی او خدای دوی هېر کړي، يقيناً چي منافقين فاسقان دي.

ګورئ چي د منافقينو تر منځ د دوستۍ اړيکي نشته، هسي د يوې ډلي غړي دي، نفاق او منافقت سره يوځای کړي دي، د دوی ترمنځ د ولا يت هغه رابطه نشته چي د مؤمنانو ترمنځ وي، دا ځکه چي منافق يو غرضي انسان وي، هغه له هيچا سره داسي اړيکي نه ساتي چي په اخلاص او صداقت ولاړي وي، د خپل ملګري مرسته وکړي، حمايت ته ئې راوړاندي شي او د ده په خاطر کوم خطر ومني، که څه هم هغوی د يوه صف او ټولګي غړي دي خود هغوی ترمنځ د ولا يت او دوستۍ رابطه نه وي.

همدا راز کافران هم ځيني د ځينو نوررو اولياء دي:

... ÇÙ è/ â$Ïï= NåÒ è/ (rãÿ. ûïÏ%©$ الانفال:۷۳

او کافران ځيني د ځينو نورو اولياء دي.

همداراز قرآن فرمايي چي ظالمان هم ځيني د ځينو نورو دوستان دي

(c) ketabton.com: The Digital Library

او د هغوی مرسته کوي، يوازي د منافقينو ترمنځ د دوستۍ او و لايت رابطه نشته، د يو بل په څنګ کي وي، د يوه صف او د يوې ډلي غړي وي خو د هغوی ترمنځ دوستي نشته او يو د بل اولياء نه دي.

قرآن عظيم الشأن فرمايي:

Ó9r ÑãZË ¡r%g»_ ûïÏ%©!$# ÄN=÷èt $£J9r ¡qãZÏê b& óOçFö6Å¡ym Q&

ª!$# ¨bÎ) 4 Zpf‹Ï9ur ûüÏZÏB÷sßJø9$# Ÿwur ¾Ï&Î!qß™u‘ Ÿwr «!$# Èbrߊ `ÏB ¡räÏ‚Gs?

ÇÊÏÈ šcqè=yJ÷ès? $yJÎ/ 7Ž Î7yz   التوبه:۱۶

آيا ګمان مو کړی چي همداسي به پرېښودی شئ، حال دا چي تراوسه الله ستاسو هغه کسان نه دي معلوم کړي چي جهاد ئې کړی او له الله او د ده له رسول او مؤمنانو نه پرته ئې د اسرارو بل محرم ځانته نه دی غوره کړی. او الله ستاسو له کړو وړو ښه خبر دئ.

تر څو چي الله جل شأنه د مؤمنانو په ډلي کي دغه کسان نه وي تفکيک کړي، مجاهدين ئې نه وي معلوم کړي او هغه ئې نه وي بېل کړي چي له الله تعالی، د هغه له پيغمبر او له مؤمنانو نه پرته بل څوک د پټ دوست په توګه نه نيسي، ګمان مه کوئ چي الله جل شأنه به تاسو همدغسي خپلي مخي ته پرېږدي او له ابتلاءاتو او آزموينو سره به مو مخامخ نه کړي!!

پيغمبر عليه السلام فرمايي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

عن أبي هريرة قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: لا تدخلون الجنة حتى تؤمنوا ولا تؤمنوا حتى تحابوا أولا أدلكم على شيء إذا فعلتموه تحاببتم؟ أفشوا السلام بينكم. رواه مسلم

له ابوهريره رضى الله عنه روايت دئ چي رسول الله صلى الله عليه وسلم وفرمايل: جنت ته به داخل نه شئ تر څو ايمان را نه وړئ او ايمان به مو و نه منل شي تر څو له يوه بل سره مينه او محبت و نه لرئ، آيا داسي څه دروښيم چي په کولو سره به ئې په تاسو کي مينه او محبت راپيدا کېږي؟ په خپلو منځونو کي سلام خور او عام کړئ.

يعني الله جل شأنه به ستاسو ايمان په هغه صورت کي قبلوي چي په خپلو منځونو کي مو مينه او محبت وي، چي همدا د ايمان تقاضا ده او د همدې په وجه به جنت ته ځئ.

ابوهريره رضى الله عنه روايت کوي چي رسول الله صلىالله عليه وسلم وفرمايل:

عن أبي هريرة: عن النبي صلى الله عليه وسلم أن رجلا زار أخا له في قرية أخرى فأرصد الله له على مدرجته ملكا فلما أتى عليه قال أين تريد ؟ قال أريد أخا لي في هذه القرية قال هل لک عليه من نعمة تربها ؟ قال لا غير أني أحببته في الله عز وجل قال فإني رسول الله إليک بأن الله قد أحبک كما أحببته فيه. رواه مسلم

يو کس د خپل داسي ورور ليدو ته ولاړ چي د الله لپاره ئې له هغه سره ورورې وه او په بل کلي کي اوسېدو، نو الله د ده د ورتلو په لار کي يوه

(c) ketabton.com: The Digital Library

فرشته ولېږله، کله چې هلته ورسېدو ورته وئې ويل: چېرې د تلو اراده لرې؟ وئې ويل: په دې کلي کې مې د خپل يوه ورور د "ليدو" اراده کړې "فرشتې " وويل: آيا له هغه کس سره دې کوم نعمت "لکه مال ، زمکه ، او بل څه" دی چې پالنه ئې کوې؟ وئې ويل: نه "هيڅ څه مو ترمنځ نشته" مګر دا چې زه د الله لپاره له هغه سره مينه لرم، فرشتې ورته وويل: زه د الله استازی يم، چې ستا په لوري "له دې زړې سره راغلی يم چې" يقيناً الله جل شأنه له تا سره داسې مينه ساتي لکه په تا چې د ده لپاره هغه کس ګران دئ.

په بل حديث کې راځي:

ان رسول الله صلى الله عليه وسلم خرج على حلقة من أصحابه فقال ما أجلسكم قالوا جلسنا نذكر الله عز وجل ونحمده على ما هدانا للإسلام ومن علينا بک قال آلله ما أجلسكم الا ذلک قالوا آلله ما أجلسنا الا ذلک قال أما اني لم استحلفكم تهمة لكم وانه أتاني جبريل عليه السلام فأخبرني ان الله عز وجل يباهي بكم الملائكة.

رسول الله صلى الله عليه وسلم د خپلو يارانو په يوې حلقې او ډلې راووت او وئې ويل: څه شي سره يو ځای کښېنولي ياست؟ وئې ويل: ناست يو الله يادوو او د ده شکر ادا کوو چې موږ يې د اسلام په لوري هدايت کړو او په موږ ئې پېرزوينه وکړه، وئې فرمايل: آيا واقعاً همدا د الله ذکر او خاطر سره راغونډ او يوځای کښېنولي يئ؟ وئې ويل: په الله قسم چې موږ نه يو کښېنولي مګر همدې شي، وئې فرمايل: ما د دې لپاره قسم درنکړ چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

تاسو ته کوم تهمت (راجع کوم) خو ما ته جبرئیل راغی او دا خبر ئې راکړ چي یقیناً الله د فرشتو په وړاندي په تاسو فخر کوي.

همدا راز فرمايي:

الرجل علی دین خلیله فلینظر احدکم من یخالل.

هر سړی د خپل دوست په دين وي، نو ستاسو هر يو دي وګوري چي له چا سره دوستي کوي.

همدا راز د هغو کسانو د اوچت او لوړ مقام په اړه فرمايي چي د الله لپاره يو له بل سره مينه ساتي:

عن أبي زرعة بن عمرو بن جرير أن عمر بن الخطاب قال: قال النبي صلى الله عليه وسلم "إن من عباد الله لأناسا ما هم بأنبياء ولا شهداء يغبطهم الأنبياء والشهداء يوم القيامة بمكانتهم من الله تعالى" قالوا يارسول الله تخبرنا من هم؟ قال: "هم قوم تحابوا بروح الله، على غير أرحام بينهم ولا أموال يتعاطونها فو الله إن وجوههم لنور وإنهم على نور لا يخافون إذا خاف الناس ولا يحزنون إذا حزن الناس وقرأ هذه الآية: ألا إن أولياء الله لا خوف عليهم ولا هم يحزنون.

يقيناً چي د الله له بندګانو نه ځيني داسي دي چي که څه هم نه انبياء دي او نه شهداء، خو د قيامت په ورځ به حتی انبياء او شهداء پدوی غبطه کوي، د هغه مقام او منزلت په وجه چي د الله په خوا کي به ئې لري. صحابه وو وويل: يا رسول الله! موږ پوه کړه چي دوی څوک دي؟ وئې فرمايل: دا هغه ډله ده چي په الهي فيض او پېرزويني سره ئې يوه له بل سره مينه ساتله،

(c) ketabton.com: The Digital Library

پر ته لدې چې د دوی ترمنځ د خپلوۍ اړیکي وي او پر ته له دې چې د دوی ترمنځ د مال د راکړې ورکړې معامله وي "یوازي په الله ایمان په خپلو منځونو کي سره نږدې کړي او له یوه بل سره مینه لري" په الله قسم چې د دوی مخونه به د نور په شان وي او دوی به په نور او رڼا وي، کله چې خلک وېرې اخستي وي دوی به نه وېرېږي او کله چې خلک غمجن شي دوی به نه غمجن کېږي او بیائې دا آیت تلاوت کړ: پوه شه چې یقیناً د الله دوستان داسي دي چې نه پر دوی خوف او وېره شته او نه به دوی غمجن شي.

په حدیث قدسي کي راځي چې الله جل شأنه فرمایي:

وجبت محبتي للمتحابين في و المتجالسين في و المتزاورين في و المتباذلين في. رواه احمد

زما محبت هغه چا لره واجب او لازم شو چې په خپلو منځونو کي زما لپاره مینه او محبت ساتي او زما لپاره په خپلو منځونو کي سره کښیني او زما لپاره یو د بل زیارت او لیدلو کتلو ته درومي او زما په خاطر یو د بل لپاره بذل کوي، قرباني ورکوي او خپل مال لګوي.

یعني د چا چې دا څلور صفات وي د هغوی لپاره زما محبت واجب شوی دئ، زه به له هغه چا سره مینه او محبت ساتم چې: زما لپاره خپلو منځونو کي مینه ساتي، خپلو منځونو کي ناسته ولاړه لري، یو د بل زیارت او لیدلو ته ځي او زما په خاطر په خپلو منځونو کي مالونه لګوي، هدیه او تحفه ورکوي او یو خپل مال بل ته ورکوي. د چا تر منځ چې همدغه تعلقات وي الله جل شأنه خپل محبت هغوی لره لازم کړی، الله جل شأنه دی موږ

(c) ketabton.com: The Digital Library

له همدې ډلې څخه وګرځوي.

سُبْحَانَکَ اللّهُمّ وَبِحَمْدِکَ، أشهد أن لاَ إِلٰهَ إِلاّ أنْتَ
أَسْتَغْفِرُکَ وَأَتُوبُ إِلَیْکَ

(c) ketabton.com: The Digital Library

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library